Täysistunto

Keskiviikko 27.6.2018 klo 14.01—19.25

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 19.25.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (14.01—17.03), ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (17.03—18.01) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (18.01—19.25).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys HE 73/2018 vp
Lisätalousarvioaloite LTA 1-41/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 8/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 8/2018 vp. Yleiskeskustelu asiasta päättyi 25.6.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Nyt ryhdytään lisätalousarvioehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Pyydän tekemään muutosehdotukset.

Keskustelussa tehtiin seuraavat lisätalousarviota koskevat, hyväksytyn menettelytavan mukaisesti keskuskansliaan kirjallisina jätetyt, edustajille monistettuina ja numeroituina jaetut ehdotukset:

1. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 24.01.01: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus korottaa ulkoministeriön rahoituksen viimeistään vuoden 2019 talousarvion yhteydessä sellaiselle tasolle, että se pystyy ylläpitämään kohtuullista edustustoverkostoa ja hoitamaan menestyksekkäästi kaikki tehtävänsä." (Vastalause 3)

2. Ozan Yanar vihr Emma Karin vihr kannattamana 24.30.66: Lisätään 90 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. (Vastalause 2/LTA 2)

3. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 24.30.66: Lisätään 100 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön. (Vastalause 1)

4. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 24.30.66: Lisätään 200 000 000 euroa varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ja ilmastorahoitukseen. (Vastalause 3)

5. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 24.30.66: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahan korottamiseksi." (Vastalause 1)

6. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 25.01.50: Lisätään 200 000 euroa avustuksiin rikosten torjuntaan järjestöille ja kunnille. (Vastalause 4)

7. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 26.10.01: Lisätään 4 000 000 euroa poliisin toimintamenoihin käytettäväksi sekä poliisimiesten palkkaamiseen että poliisin kalustohankintoihin. (Vastalause 4)

8. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 26.10.02: Lisätään 1 000 000 euroa suojelupoliisin toimintamenoihin terrorismin torjuntaan sekä yhteistyöhön kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi. (Vastalause 4)

9. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 29.10.20: Lisätään 2 000 000 euroa yleissivistävän koulutuksen, varhaiskasvatuksen ja vapaan sivistystyön yhteisiin menoihin digitaalisten oppimissisältöjen kehittämiseen sekä elinikäisen oppimisen tukemiseen. (Vastalause 4)

10. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.10.31: Lisätään 5 000 000 euroa vapaan sivistystyön käyttökustannuksiin. (Vastalause 1)

11. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 29.20.30: Lisätään 10 000 000 euroa valtionosuuteen ja -avustukseen ammatilliseen koulutukseen digitaalisten oppimissisältöjen luomiseksi ja opiskelijoiden opintoedellytysten parantamiseen. (Vastalause 4)

12. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.20.30: Lisätään 30 000 000 euroa, josta osoitetaan avustuksena 20 000 000 euroa ammatilliseen koulutukseen ja avustuksena 10 000 000 euroa ammatilliseen työvoimakoulutukseen ja kotouttamiskoulutukseen. (Vastalause 1)

13. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 29.20.30: Lisätään 50 000 000 euroa ammatilliseen koulutukseen ja työvoimakoulutukseen. (Vastalause 3)

14. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.20.30: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että ammatillisen koulutuksen leikkaukset perutaan ja kunnille varataan riittävät valtionosuudet laadukkaan ammatillisen koulutuksen järjestämiseen." (Vastalause 1)

15. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.40.20: Lisätään 5 000 000 euroa korkeakoulujen tukemiseen positiivisten rakennemuutoksen alueilla. (Vastalause 1)

16. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 29.40.51: Lisätään 10 000 000 euroa Suomen Akatemian tutkimusmäärärahoihin laskentatehon hankkimiseksi yliopistojen ja tutkijoiden tutkimuskäyttöön. (Vastalause 4)

17. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 29.80.31: Lisätään 2 250 000 euroa valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereiden, orkestereiden ja museoiden käyttökustannuksiin. (Vastalause 3)

18. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 29.80.50: Lisätään 1 000 000 euroa vapaaehtoistoiminnan, järjestötyön ja aktiivisen kansalaisyhteiskunnan tukemiseen ja rauhantyön edistämiseen. (Vastalause 3)

19. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.80.50: Lisätään 1 700 000 euroa järjestöjen valtionavustuksiin. (Vastalause 1)

20. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 29.80.50: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan ja kansalaisjärjestöjen toiminnan edellytykset ja lisää kansalaisjärjestöjen toiminnan rahoitusta." (Vastalause 1)

21. Jani Mäkelä ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 120 000 euroa valtatien 6 meluntorjuntaan Ruokolahden Oritlammella. (LTA 8)

22. Jani Mäkelä ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 140 000 euroa Kotkan Paimenportin seisakkeen ja Kymenlaakson keskussairaalan välisen tieyhteyden kehittämiseen. (LTA 9)

23. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 200 000 euroa valtatien 13 ja Pelloksen välisen tieosuuden parantamiseen. (LTA 10)

24. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 200 000 euroa yhdystien 4321 perusparantamiseen. (LTA 11)

25. Sami Savio ps Ville Tavion ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 250 000 euroa kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Ylöjärvelle Sorvajärventien ja Susikiventien välille. (LTA 12)

26. Ritva Elomaa ps Ville Tavion ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 500 000 euroa Postitien kunnostamiseen välillä Himoinen—Taivassalo. (LTA 13)

27. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 500 000 euroa Padasjoen keskustan ja Kellosalmen välisen tien korjaamiseen. (LTA 14)

28. Jani Mäkelä ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 600 000 euroa valtatien 6 vaiheittaisen toteuttamisen edistämiseen ja jatkosuunnitteluun Kouvolan kohdalla. (LTA 15)

29. Rami Lehto ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 600 000 euroa kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Hollolan Rantatielle. (LTA 16)

30. Rami Lehto ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 800 000 euroa Sipurantien kevyen liikenteen väylän rakentamiseen Kaarlaaksosta Savontielle Lahdessa. (LTA 17)

31. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 1 000 000 euroa Joroisissa sijaitsevan maantien 455/15323 liittymäjärjestelyn parantamiseen. (LTA 18)

32. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 1 400 000 euroa seututien 474 perusparannukseen. (LTA 19)

33. Maria Tolppanen sd Jutta Urpilaisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 1 700 000 euroa maantien 717 Vaasa—Mustasaari—Vaasan kaupungin Vähäkyrön kaupunginosa kevyen liikenteen väylän rakentamiseen. (LTA 20)

34. Jani Mäkelä ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 2 000 000 euroa Kotkan Hyväntuulentien jatkosuunnitteluun ja alkuvalmisteluihin. (LTA 21)

35. Sami Savio ps Ville Tavion ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 2 000 000 euroa kantatie 65:n perusparannuksen suunnitteluun ja perusparannuksen aloittamiseen välillä Kyrönlahti—Virrat. (LTA 22)

36. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 2 700 000 euroa seututien 464 päällystämiseen. (LTA 23)

37. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 3 000 000 euroa kaksikaistaisen turbokiertoliittymän rakentamiseen valtatien 13 ja Vanhan Otavantien ja Otavankadun risteykseen Mikkelissä. (LTA 24)

38. Laura Huhtasaari ps Ville Tavion ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 3 000 000 euroa valtatien 12 parantamiseen välillä Eura—Raijala. (LTA 25)

39. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.20: Lisätään 5 000 000 euroa valtatien 5 tieosuuden Hurus—Hietanen turvallisuuden parantamiseen ja liikenteen nopeuttamiseen voimassa olevan tiesuunnitelman mukaisesti toteuttamalla tieosuudelle jatkuva keskikaiteellinen ohituskaistatieosuus, alikulkujärjestelmä ja rinnakkaistiestö. (LTA 26)

40. Ville Tavio ps Ritva Elomaan ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 8 000 000 euroa eritasoliittymän rakentamiseen Ruonan yhdystien—Armonlaaksontien risteykseen Naantalissa. (LTA 27)

41. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 8 000 000 euroa valtatien 4 liikenneturvallisuuden parantamiseen Pohjois-Pohjanmaalla. (LTA 28)

42. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 31.10.20: Lisätään 20 000 000 euroa perusväylänpitoon. (Vastalause 3)

43. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 31.10.20: Lisätään 40 000 000 euroa perusväylänpitoon eri alueilla erityisesti elinkeinopoliittisesti tärkeisiin sekä liikenneturvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta parantaviin hankkeisiin. (Vastalause 4)

44. Jani Mäkelä ps Laura Huhtasaaren ps kannattamana 31.10.77: Lisätään 500 000 euroa itäisen rannikkoradan suunnitteluun. (LTA 29)

45. Sirpa Paatero sd Anneli Kiljusen sd kannattamana 31.10.77: Lisätään 10 000 000 euroa HaminaKotkan sataman Kotolahden ratapihan viiden lisäraideparin rakentamiseen. (LTA 30)

46. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.77: Lisätään 10 000 000 euroa Savon radan raideliikenteen nopeuttamiseen poistamalla tasoristeykset, leventämällä ratapenkereet ja saneeraamalla radan rakenteet mukaan lukien sähkö- ja turvalaitejärjestelmät ja meluntorjunnan sekä nostamalla akselipainorajan. (LTA 31)

47. Satu Taavitsainen sd Suna Kymäläisen sd kannattamana 31.10.77: Lisätään 15 000 000 euroa teollisuuden pistoraiteelle välillä Pellos—Mäntyharju Euroopan suurimman vaneritehtaan toiminnan turvaamiseen ja kehittämiseen. (LTA 32)

48. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 31.10.77: Lisätään 100 000 000 euroa väyläverkon kehittämiseen. (Vastalause 1)

49. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 32.20.06: Lisätään 6 000 000 euroa Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin toimintamenoihin erityisesti luonto- ja elämysmatkailun sekä erätalouden kehittämiseen. (Vastalause 4)

50. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 32.20.40: Lisätään 5 000 000 euroa erityisesti ikäihmisten ja vammaisten toimintakyvyn ylläpitämiseen tähtäävän teknologian tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen. (Vastalause 4)

51. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.20.40: Lisätään 60 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja yritysten kansainvälistymisen tukemiseen. (Vastalause 1)

52. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 32.20.40: Lisätään 100 000 000 euroa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukemiseen. (Vastalause 3)

53. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 32.30.01: Lisätään 4 000 000 euroa työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenoihin nuorten työllistämiseen ja työllistymisedellytysten parantamiseen. (Vastalause 4)

54. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.01: Lisätään 10 000 000 euroa TE-toimistojen toimintamenoihin ja momentin perusteluja muutetaan siten, että määrärahaa voidaan käyttää myös kunnan tuottamiin työvoimapalveluihin. (Vastalause 1)

55. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 32.30.01: Lisätään 15 000 000 euroa TE-toimistojen henkilöstömäärän lisäämiseksi ja "etsivän työllistämistyön" uusien käytäntöjen pilotointiin. (Vastalause 3)

56. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.51: Lisätään 10 000 000 euroa järjestöille maksettavaan palkkatukeen. (Vastalause 1)

57. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.51: Lisätään 20 000 000 euroa ammatilliseen työvoima- ja kotouttamiskoulutukseen. (Vastalause 1)

58. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.51: Lisätään 20 000 000 euroa nuorisotakuuseen ja nuorten aikuisten osaamisohjelmaan. (Vastalause 1)

59. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.51: Lisätään 60 000 000 euroa palkkatukeen. (Vastalause 1)

60. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 32.30.51: Lisätään 60 000 000 euroa, mistä 30 000 000 euroa osoitetaan työvoima- ja yrityspalveluiden laadukkaiden julkisten perustoimintojen turvaamiseen ja 30 000 000 euroa palkkatukeen. (Vastalause 3)

61. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 32.30.51: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisesti toimenpiteisiin poistaakseen momentin 32.30.51 päätösosassa mainitun 3 000 henkilötyövuotta koskevan rajoituksen kolmannen sektorin toimijoille maksettavasta palkkatuesta." (Vastalause 1)

62. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 32.30.51: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus poistaa momentilta 32.30.51 yhdistysten ja säätiöiden palkkatukea koskevan rajoituksen." (Vastalause 3)

63. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 32.50.40: Lisätään 10 000 000 euroa alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämiseen osaamiskeskittymien ja akkuekosysteemin luomiseksi. (Vastalause 4)

64. Ville Vähämäki ps Toimi Kankaanniemen ps kannattamana 32.50.42: Lisätään 2 000 000 euroa pk-yritysten kansainvälistymishankkeiden tukemiseen alueellisten kehitysyhtiöiden kautta. (Vastalause 4)

65. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 33.03.04: Lisätään 5 000 000 euroa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenoihin. (Vastalause 3)

66. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 33.03.31: Lisätään 5 300 000 euroa kokeiluihin ikäihmisten ja omaishoidon kehittämiseen ja toimintakyvyn ylläpitämiseen uusia toimintakykyä avustavia teknologioita, kuten kävelyavustajia ja puheentunnistusta, hyödyntämällä. (Vastalause 4)

67. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana 33.60.38: Momentti 33.60.38 poistetaan valtion talousarviosta. (Vastalause 1)

68. Ozan Yanar vihr Emma Karin vihr kannattamana 33.60.38: Momentti 33.60.38 poistetaan. (Vastalause 2)

69. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 33.60.38: Momentti 33.60.38 poistetaan. (Vastalause 3)

70. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 33.60.38: Momentti 33.60.38 valtionavustuksesta valinnanvapauden pilottihankkeiden kustannuksiin poistetaan. (Vastalause 4)

71. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana 33.70.20: Lisätään 500 000 euroa puutiaisaivotulehduksen torjuntaan riskialueilla muun muassa rokotteiden hankintaan varautumalla. (Vastalause 4)

72. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 35.01.04: Lisätään 3 000 000 euroa Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin. (Vastalause 3)

73. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 35.01.65: Lisätään 200 000 euroa ja momentin päätösosa muutetaan siten, että momentille lisätään 800 000 euroa, josta osoitetaan 500 000 euroa Pidä saaristo siistinä -hankkeelle ja 300 000 euroa kansalaisjärjestöjen ympäristötyöhön. (Vastalause 3)

74. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana 12.32.99: Vähennetään 162 000 000 euroa päästöoikeuden huutokauppatuloihin ehdotetusta ja teollisuuden energiatukiin ohjatusta määrärahasta. (Vastalause 3)

75. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus muuttaa talouspolitiikan suuntaa ja tarkistaa julkisen talouden suunnitelman peruslinjaansa eriarvoisuutta vähentäväksi ja kasvun pitkän aikavälin edellytyksiä tukevaksi." (Vastalause 1)

76. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa aktiivisen työvoimapolitiikan, nuorten aikuisten osaamisohjelman ja nuorisotakuun tehokkaan toteuttamisen edellyttämät määrärahat." (Vastalause 1)

77. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus nostaa oppivelvollisuusikää ja tekee toisen asteen koulutuksen aidosti maksuttomaksi." (Vastalause 1)

78. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus aloittaa välittömästi aikuiskoulutuksen uudistamisen." (Vastalause 1)

79. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin julkisen sektorin lomarahojen maksamiseksi normaalisti." (Vastalause 1)

80. Timo Harakka sd Pia Viitasen sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus keskeyttää kaikki valinnanvapauspilotteihin liittyvät toimenpiteet, peruu jo tekemänsä pilottihankkeiden rahoitusta koskevat ratkaisut ja lopettaa uudistusten valtiosääntöoikeudellisesti kyseenalaisen toimeenpanon ennen lakien voimaantuloa." (Vastalause 1)

81. Tarja Filatov sd Sirpa Paateron sd kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo kiireellisesti eduskuntaan esityksen työllisyyden kuntakokeilujen jatkamisesta. Kasvupalvelupilotit eivät ehdi käynnistymään 1.10.2018 alkaen ja kuntien oikeus työttömien asiakkuuden ohjaukseen päättyy 30.9.2018. Ilman kokeilun jatkoa on riskinä, että kokeilualueilla haavoittuvimmassa asemassa olevat työttömät jäävät ilman palvelua."

82. Ozan Yanar vihr Emma Karin vihr kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee uuden esityksen maatalouden harjoittajille maksettavasta satovahinkojen kompensaatiosta siten, että kompensaatio kohdennetaan tarkoituksenmukaisesti ja ilmaston kannalta kestävällä tavalla." (Vastalause 2)

83. Kari Uotila vas Li Anderssonin vas kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että parantuneen taloustilanteen mahdollistama talouspoliittinen liikkumavara käytetään koulutuksen, perusturvan ja hyvinvointipalveluiden määrärahaleikkausten perumiseen ja niiden rahoituksen kasvattamiseen." (Vastalause 3)

84. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kattavan osaamisen ja kasvun kehittämisohjelman toimenpiteistä osaamisen tason nostamiseksi, työvoiman kohtaanto-ongelmien ehkäisemiseksi sekä tervettä kasvua tukevan tutkimuksen, kehitystoiminnan, innovaatioiden ja digitalisoinnin edistämiseksi ja lisää tuntuvasti panostuksia näihin tarkoituksiin." (Vastalause 4)

85. Toimi Kankaanniemi ps Mika Niikon ps kannattamana yleisperustelut: Lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin asumisen kustannusten alentamiseksi, liikenneverkon korjausvelan vähentämiseksi sekä tulo- ja varallisuuserojen supistamiseksi." (Vastalause 4)

86. Kari Uotila vas Timo Harakan sd kannattamana ehdottaa: "Hallitus esittää lisätalousarviossaan 100 miljoonaan euron lisärahoitusta sosiaali- ja terveydenhuollon niin sanotun valinnanvapausmallin pilotointiin, johon on jo aiemmin ohjattu varsinaisen talousarvion yhteydessä 100 miljoonaa. Valinnanvapauspilottien ajaminen härkäpäisesti eteenpäin tilanteessa, jossa keskeinen sote-lainsäädäntö on säätämättä ja useita ratkaisevan tärkeitä kysymyksiä esitysten perustuslaillisuudesta ja valinnanvapausmallin tulevaisuudesta on edelleen auki, osoittaa, ettei hallitus anna eduskunnan työlle ja suomalaiselle edustukselliselle demokratialle sitä arvoa, joka niille kuuluu. Erityisen huolestuttavaa on, että hallitus on jo toukokuussa tehnyt päätöksiä ensimmäisen 100 miljoonan euron rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta, vaikka tällaisia toimeenpanopäätöksiä ohjaava lainsäädäntö puuttuu. Tämän vuoksi eduskunta katsoo, ettei hallitus nauti eduskunnan luottamusta." (Vastalause 3)

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 79; poissa 24 (äänestys 1). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Paula Risikko: Ozan Yanarin ehdotus 2, Timo Harakan ehdotus 3 ja Kari Uotilan ehdotus 4 koskevat samaa määrärahaa. Ensin äänestetään Kari Uotilan ehdotuksesta 4 Timo Harakan ehdotusta 3 vastaan ja sitten voittaneesta Ozan Yanarin ehdotusta 2 vastaan. Lopuksi äänestetään voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Timo Harakan ehdotus 3 "jaa", Kari Uotilan ehdotus 4 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 23, tyhjiä 1; poissa 27 (äänestys 2). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Timo Harakan ehdotuksen 3.

2) Ozan Yanarin ehdotus 2 "jaa", Timo Harakan ehdotus 3 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 120, ei 54, tyhjiä 1; poissa 24 (äänestys 3). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Ozan Yanarin ehdotuksen 2.

3) Mietintö "jaa", Ozan Yanarin ehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 70; poissa 24 (äänestys 4). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 5 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 70; poissa 24 (äänestys 5). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 6 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 60; poissa 24 (äänestys 6). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 7 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 77; poissa 26 (äänestys 7). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 8 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 133, ei 41; poissa 25 (äänestys 8). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen 9 ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 82; poissa 24 (äänestys 9). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 10 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 82; poissa 24 (äänestys 10). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 11 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 81; poissa 25 (äänestys 11). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 12 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 65; poissa 25 (äänestys 12). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 13 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 70; poissa 27 (äänestys 13). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 14 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 82; poissa 24 (äänestys 14). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 15 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 80; poissa 26 (äänestys 15). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 16 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 135, ei 39; poissa 25 (äänestys 16). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 17 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 67; poissa 24 (äänestys 17). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 18 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 109, ei 65; poissa 25 (äänestys 18). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 19 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 70; poissa 25 (äänestys 19). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 20 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 111, ei 63; poissa 25 (äänestys 20). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän ehdotus 21 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 157, ei 17; poissa 25 (äänestys 21). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän ehdotus 22 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 156, ei 19; poissa 24 (äänestys 22). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 23 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 159, ei 16; poissa 24 (äänestys 23). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 24 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 162, ei 12; poissa 25 (äänestys 24). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Sami Savion ehdotus 25 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 149, ei 25; poissa 25 (äänestys 25). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ritva Elomaan ehdotus 26 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 153, ei 21; poissa 25 (äänestys 26). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 27 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 159, ei 16; poissa 24 (äänestys 27). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän ehdotus 28 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 154, ei 21; poissa 24 (äänestys 28). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Rami Lehdon ehdotus 29 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 25; poissa 26 (äänestys 29). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Rami Lehdon ehdotus 30 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 27; poissa 24 (äänestys 30). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 31 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 159, ei 12; poissa 28 (äänestys 31). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 32 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 166, ei 9; poissa 24 (äänestys 32). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Maria Tolppasen ehdotus 33 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 150, ei 23; poissa 26 (äänestys 33). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän ehdotus 34 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 18; poissa 26 (äänestys 34). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Sami Savion ehdotus 35 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 18; poissa 26 (äänestys 35). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 36 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 166, ei 9; poissa 24 (äänestys 36). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 37 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 166, ei 8; poissa 25 (äänestys 37). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Laura Huhtasaaren ehdotus 38 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 17; poissa 27 (äänestys 38). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 39 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 164, ei 11; poissa 24 (äänestys 39). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Tavion ehdotus 40 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 20; poissa 24 (äänestys 40). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 41 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 155, ei 20; poissa 24 (äänestys 41). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 42 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 132, ei 42; poissa 25 (äänestys 42). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 43 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 143, ei 30; poissa 26 (äänestys 43). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Jani Mäkelän ehdotus 44 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 120, ei 52, tyhjiä 1; poissa 26 (äänestys 44). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Sirpa Paateron ehdotus 45 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 147, ei 25; poissa 27 (äänestys 45). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 46 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 135, ei 37; poissa 27 (äänestys 46). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Satu Taavitsaisen ehdotus 47 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 151, ei 21; poissa 27 (äänestys 47). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 48 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 64; poissa 27 (äänestys 48). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 49 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 70; poissa 26 (äänestys 49). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 50 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 82; poissa 25 (äänestys 50). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 51 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 74; poissa 26 (äänestys 51). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 52 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 113, ei 61; poissa 25 (äänestys 52). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 53 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 91, ei 82; poissa 26 (äänestys 53). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 54 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 71; poissa 26 (äänestys 54). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 55 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 107, ei 67; poissa 25 (äänestys 55). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 56 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 72; poissa 25 (äänestys 56). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 57 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 116, ei 59; poissa 24 (äänestys 57). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 58 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 78; poissa 24 (äänestys 58). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 59 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 69; poissa 25 (äänestys 59). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 60 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 106, ei 69; poissa 24 (äänestys 60). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakan ehdotus 61 ja Kari Uotilan ehdotus 62 ovat saman sisältöisiä, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 61 ja Kari Uotilan ehdotus 62 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 72, tyhjiä 1; poissa 24 (äänestys 61). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 63 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 65; poissa 26 (äänestys 62). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ville Vähämäen ehdotus 64 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 64; poissa 25 (äänestys 63). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 65 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 124, ei 51; poissa 24 (äänestys 64). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 66 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 82; poissa 24 (äänestys 65). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Puhemies Paula Risikko: Timo Harakan ehdotus 67, Ozan Yanarin ehdotus 68, Kari Uotilan ehdotus 69 ja Toimi Kankaanniemen ehdotus 70 ovat saman sisältöisiä, joten niistä äänestetään yhdessä mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 67, Ozan Yanarin ehdotus 68, Kari Uotilan ehdotus 69 ja Toimi Kankaanniemen ehdotus 70 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 81; poissa 25 (äänestys 66). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 71 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 126, ei 47; poissa 26 (äänestys 67). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 72 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 114, ei 60; poissa 25 (äänestys 68). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 73 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 71; poissa 25 (äänestys 69). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 74 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 146, ei 23; poissa 30 (äänestys 70). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 75 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 108, ei 67; poissa 24 (äänestys 71). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 76 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 72; poissa 24 (äänestys 72). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 77 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 122, ei 53; poissa 24 (äänestys 73). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 78 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 97, ei 77; poissa 25 (äänestys 74). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 79 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 104, ei 69; poissa 26 (äänestys 75). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Timo Harakan ehdotus 80 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 79; poissa 24 (äänestys 76). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Tarja Filatovin ehdotus 81 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 72; poissa 25 (äänestys 77). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Ozan Yanarin ehdotus 82 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 63; poissa 26 (äänestys 78). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Kari Uotilan ehdotus 83 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 107, ei 67; poissa 25 (äänestys 79). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 84 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 103, ei 72; poissa 24 (äänestys 80). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Mietintö "jaa", Toimi Kankaanniemen ehdotus 85 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 102, ei 72; poissa 25 (äänestys 81). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 73/2018 vp sisältyvän ehdotuksen vuoden 2018 lisätalousarvioksi mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lisätalousarvioaloitteiden LTA 1—41/2018 vp hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen vuoden 2018 lisätalousarvion soveltamisesta.

Puhemies Paula Risikko: Kari Uotila on Timo Harakan kannattamana tehnyt ehdotuksen 86 epäluottamuslauseen antamisesta valtioneuvostolle.

Selonteko hyväksyttiin.

Luottamuslause valtioneuvostolle ”jaa”, Kari Uotilan ehdotus 86 ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 96, ei 78; poissa 25 (äänestys 82).

Eduskunta päätti, että valtioneuvosto nauttii eduskunnan luottamusta.

Antero Laukkanen kd: Arvoisa puhemies! Piti kohdassa 79 äänestää ”ei”.

Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehdotuksen 71 yhteydessä tarkoitus oli äänestää ”ei”.

Puhemies Paula Risikko: Merkitään pöytäkirjaan.

Asian käsittely päättyi.

3. Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019—2022

Valtioneuvoston selonteko VNS 1/2018 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 10/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään valtiovarainvaliokunnan mietinnön VaVM 10/2018 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta. Keskustelu asiasta päättyi 25.6.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Timo Harakka on Pia Viitasen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen kannanoton, Emma Kari on Ozan Yanarin kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 2 mukaisen kannanoton, Kari Uotila on Jari Myllykosken kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 3 mukaisen kannanoton, Mikaela Nylander on Veronica Rehn-Kiven kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 4 mukaisen kannanoton, Päivi Räsänen on Antero Laukkasen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 5 mukaisen kannanoton, ja Toimi Kankaanniemi on Ritva Elomaan kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyy vastalauseen 6 mukaisen kannanoton.

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Ensin äänestetään Kari Uotilan ehdotuksesta Toimi Kankaanniemen ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta Timo Harakan ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta Mikaela Nylanderin ehdotusta vastaan, sitten voittaneesta Päivi Räsäsen ehdotusta vastaan, sen jälkeen voittaneesta Emma Karin ehdotusta vastaan ja lopuksi äänestetään voittaneesta mietintöä vastaan.

Äänestysjärjestys hyväksyttiin.

1) Toimi Kankaanniemen ehdotus ”jaa”, Kari Uotilan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 110, ei 53, tyhjiä 11; poissa 25 (äänestys 83). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Toimi Kankaanniemen ehdotuksen.

2) Timo Harakan ehdotus ”jaa”, Toimi Kankaanniemen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 158, ei 13, tyhjiä 2; poissa 26 (äänestys 84). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Timo Harakan ehdotuksen.

3) Mikaela Nylanderin ehdotus ”jaa”, Timo Harakan ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 65, tyhjiä 3; poissa 26 (äänestys 85). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Mikaela Nylanderin ehdotuksen.

4) Päivi Räsäsen ehdotus ”jaa”, Mikaela Nylanderin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 160, ei 11, tyhjiä 1; poissa 27 (äänestys 86). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Päivi Räsäsen ehdotuksen.

5) Emma Karin ehdotus ”jaa”, Päivi Räsäsen ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 141, ei 29, tyhjiä 2; poissa 27 (äänestys 87). Eduskunta hyväksyi tässä äänestyksessä Emma Karin ehdotuksen.

6) Valiokunnan ehdotus ”jaa”, Emma Karin ehdotus ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 105, ei 67; poissa 27 (äänestys 88).

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 1/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 40/2018 vp
Lakialoite LA 62/2017 vp, 16-17/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 5/2018 vp
Pöytäkirjan liite Lausumaehdotukset Liite 4A

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Keskustelu asiasta päättyi 26.6.2018 pidetyssä täysistunnossa

Keskustelussa on Jukka Gustafsson Pilvi Torstin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukset hylätään. Hanna Sarkkinen on Pilvi Torstin kannattamana tehnyt vastalauseen 1 mukaiset seitsemän lausumaehdotusta. Eeva-Johanna Eloranta on Pilvi Torstin kannattamana tehnyt vastalauseen 2 mukaiset kolme lausumaehdotusta. Emma Kari on Hanna Halmeenpään kannattamana tehnyt vastalauseen 3 mukaisen lausumaehdotuksen. Lisäksi Ritva Elomaa on Sami Savion kannattamana tehnyt kaksi lausumaehdotusta, jotka on monistettuna jaettu edustajille. (Pöytäkirjan liite 4A)

Selonteko hyväksyttiin.

Puhemies Paula Risikko: Ensin on äänestettävä hylkäysehdotuksesta.

Hyväksyminen "jaa", hylkääminen "ei". Äänestyksen tulos: jaa 127, ei 45; poissa 27 (äänestys 89).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 40/2018 vp sisältyvät 1.—5. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 62/2017 vp, 16—17/2018 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät 1.—7. lausumaehdotukset.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdyistä lausumaehdotuksista.

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 1 "ei".Äänestyksen tulos: jaa 91, ei 81; poissa 27 (äänestys 90).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 2 "ei".Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 79; poissa 28 (äänestys 91).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 3 "ei".Äänestyksen tulos: jaa 116, ei 56; poissa 27 (äänestys 92).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 4 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 58; poissa 26 (äänestys 93).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 5 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 95, ei 78; poissa 26 (äänestys 94).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 6 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 80; poissa 27 (äänestys 95).

Mietintö "jaa", Hanna Sarkkisen lausumaehdotus 7 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 99, ei 71; poissa 29 (äänestys 96).

Mietintö "jaa", Eeva Elorannan lausumaehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 57; poissa 27 (äänestys 97).

Mietintö "jaa", Eeva Elorannan lausumaehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 93, ei 80; poissa 26 (äänestys 98).

Mietintö "jaa", Eeva Elorannan lausumaehdotus 3 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 80; poissa 27 (äänestys 99).

Mietintö "jaa", Emma Karin lausumaehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 92, ei 79; poissa 28 (äänestys 100).

Mietintö "jaa", Ritva Elomaan lausumaehdotus 1 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 91, ei 81; poissa 27 (äänestys 101).

Mietintö "jaa", Ritva Elomaan lausumaehdotus 2 "ei". Äänestyksen tulos: jaa 106, ei 66; poissa 27 (äänestys 102).

Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 34/2018 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 14/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöistä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 26.6.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Katja Taimela on Jari Myllykosken kannattamana ehdottanut, että 1.—9. sekä 11. ja 12.lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 115, ei 58; poissa 26 (äänestys 103).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 34/2018 vp sisältyvät 1.—9. ja 11.—12. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 34/2018 vp sisältyvän 10. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2018 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu asiasta päättyi 26.6.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Hanna Halmeenpää on Satu Hassin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylätään.

Selonteko hyväksyttiin.

Hyväksyminen ”jaa”, hylkääminen ”ei”. Äänestyksen tulos: jaa 148, ei 23, tyhjiä 1; poissa 27 (äänestys 104).

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 83/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 49/2018 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 11/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Keskustelu asiasta päättyi 26.6.2018 pidetyssä täysistunnossa.

Keskustelussa Lauri Ihalainen on Hanna Sarkkisen kannattamana tehnyt vastalauseen mukaisen lausumaehdotuksen.

Selonteko hyväksyttiin.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 49/2018 vp sisältyvät 1.—115. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 116. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi.

Puhemies Paula Risikko: Lopuksi on päätettävä keskustelussa tehdystä lausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", Lauri Ihalaisen ehdotus "ei". Äänestyksen tulos: jaa 128, ei 45; poissa 26 (äänestys 105). Eduskunta hyväksyi mietinnön.

Asian käsittely päättyi.

8. Pääministerin ilmoitus maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaantulon siirtymisestä alkamaan 1.1.2021

Pääministerin ilmoitus PI 2/2018 vp

Keskustelu

Puhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 8. asiana on pääministerin ilmoitus maakunta- sekä sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen voimaantulon siirtymisestä alkamaan 1.1.2021. Pääministeri Juha Sipilän puheenvuoron jälkeen käydään yksi ryhmäpuheenvuorokierros enintään 5 minuutin puheenvuoroin. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja (1 tai 2 minuuttia). Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Asian käsittelyyn varataan aikaa 2 tuntia.

Keskustelu

15.01 **Pääministeri Juha Sipilä** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus on tämän hallituksen ja koko Suomen tärkein ja suurin reformi. Tämän vuoksi voimaantulon siirtyminen vuodella on suuri asia ja vaatii hallitusryhmien sitoutumisen lisäksi myös suuren salin keskustelun. Hallitus haluaa muistuttaa, miksi tämä uudistus tehdään. Taustalla olevat syyt eivät ole muuttuneet mihinkään, pikemminkin päinvastoin, uudistus on entistä tarpeellisempi.

Arvoisa puhemies! Ihmisillä on oikeus saada tasa-arvoiset ja yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut koko maassa. Palvelut on turvattava laadukkaina kiihtyvästä ikääntymisestä huolimatta. Uudistusta tehdään, jotta ihmisille voidaan turvata palvelut vähintään nykyisen tasoisina vielä kymmenen vuoden päästä ja siitä eteenpäin. Uudistusta tehdään, jotta siellä, mistä hoitoon ei tahdo nyt päästä, jonot lyhenevät, kun valinnanvapauden myötä perusterveydenhuoltoon ja sosiaalipalveluihin tulee vaihtoehtoja. Valinnanvapaudella vahvistetaan erityisesti sosiaali- ja terveyspalveluita sekä turvataan nykyistä nopeampi tasa-arvoinen hoitoonpääsy. Uudistusta tehdään, jotta terveyserot kapenevat ja menoja pystytään hillitsemään. Uudistusta tehdään, jotta jatkossa järjestäjällä on leveämmät hartiat. Uudistuksessa noin 400 lakisääteistä tehtävää hoitavaa organisaatiota muuttuu 18 järjestäjäksi. Leveämmät hartiat mahdollistavat katkeamattomat hoitoketjut. Uudistusta tehdään, jotta voimme viimeinkin taata suomalaiseen sosiaali- ja terveydenhoitoon yhteensopivat ja yhtenäiset tietojärjestelmät katkeamattomien hoitoketjujen tueksi. Näin varmistetaan täydellinen asiakastieto ja tiedon liikkuminen. Yhteensopivat tietojärjestelmät ovat myös digitaalisten palvelujen rakentamisen ja hyödyntämisen ehdoton edellytys.

Arvoisa puhemies! Uudistuksella on merkittävä vaikutus julkisen talouden kestävyysvajeeseen. Soten osuus hallituksen 10 miljardin euron tavoitteesta on 3 miljardia euroa. Kustannusten hillintä 3 miljardilla eurolla tarkoittaa käytännössä sitä, että menot saavat jatkossa kasvaa reaalisesti vain 0,9 prosenttia vuodessa, kun ne nyt muuten olisivat kasvamassa 2,4 prosenttia vuosittain.

Maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa perustetaan uudet maakunnat, uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, palvelut ja rahoitus, tuodaan mukaan valinnanvapaus ja siirretään maakunnille uusia tärkeitä tehtäviä. Maakunnan tehtäviksi siirtyvät muun muassa pelastustoimi ja valtion aluehallinnolta työllisyys- ja elinkeinopalveluita. Uudistuksen myötä palveluja pystytään johtamaan paremmin alueellisesti tasapai-

noisena kokonaisuutena. Uudistuksen oli tarkoitus tulla täysimääräisesti voimaan 1. päivä tammikuuta 2020 alkaen.

Arvoisa puhemies! Nyt olemme sen edessä, että historiallisen suuri ja innovatiivinen uudistus vaatii eduskunnan työskentelyn osalta enemmän aikaa kuin oli ajateltu. [Jukka Gustafssonin välihuuto] Vaikka hallitus on toimittanut lakiesitykset lupaamassaan ajassa eduskuntaan, aikataulu on osoittautunut liian kireäksi ajatellen maakuntien täysimääräistä aloittamista vuonna 2020. Lakien voimaantulosta maakuntavaalien järjestämiseen on oltava noin puoli vuotta aikaa Oikeuskanslerinviraston lausunnon mukaan. Virkamiesarvion mukaan valtuuston aloittamisesta maakunnan täysimääräiseen aloittamiseen tarvitaan minimissään kymmenen kuukautta aikaa. Maakunnilla ja valtuustoilla on kova urakka uudistuksen toimeenpanossa ennen aloituspäivää. Koska valtuustojen aloittaminen siirtyy ensi kesään, tämä kymmenen kuukauden minimiehto ei enää täyty.

Tällä ilmoituksella hallitus haluaa tuoda sekä eduskunnan tietoon että uudistuksessa mukana olevien organisaatioiden henkilöstölle, uudistuksen valmistelijoille ja kansalaisille tiedoksi sen, että maakuntien aloittamisen ajankohtaa on siirrettävä vuoden 2021 alkuun. Valinnanvapauden aloittaminen siirtyy vastaavasti vuodella eteenpäin viime viikolla vastineella annetuista päivämääristä. Hallitus on myös päättänyt turvata riittävän, koko uudistuksen tarvitseman lisärahoituksen vuodelle 2020. Hallituksen tavoitteena on, että ensimmäiset maakuntavaalit voitaisiin pitää toukokuussa 2019. Tällöin lakien tulisi olla voimassa noin puoli vuotta tätä ennen. Muihin aikataulun vaatimiin muutoksiin hallitus palaa tarkemmin elokuussa.

Arvoisa puhemies! Vuoden lisäaika valmistelulle tuo mukanaan myös haasteita. Valmistelurahoitusta tarvitaan lisää. Tämänhetkinen virkamiesarvio on, että lisärahoitustarve on noin 200 miljoonaa euroa, mutta tarkka summa tarkentuu budjettiriiheen mennessä. Vaiheistuksen aiheuttamat lisäkustannuspaineet arvioidaan yhdessä maakuntien kanssa.

Myös järjestämisvastuun epäselvä tilanne pitkittyy. Pitkittyminen valitettavasti voi johtaa luovuttavien organisaatioiden irtiottoihin ja kokonaisuuden kannalta epärationaalisiin ulkoistuksiin, joissa tulevan maakunnan kokonaisetua ei välttämättä huomioida. Hallitus toivoo kunnilta ja kuntayhtymiltä vielä sitkoa, jotta yhdestä lisävuodesta ei muodostu markkinavoimien temmellyskenttää. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnallisen kehittämisen pysähtyneisyyden tila osassa luovuttavia organisaatioita jatkuu vielä lisävuoden. Pääministerinä toivon hartaasti, että näiden maakunnallisten kehittäjien sydän ei turru valtakunnalliseen päätöksenteon hitauteen. [Välihuutoja]

Toisaalta vuoden lisäaika antaa enemmän valmisteluaikaa maakunnallisille ja kansallisille ict-ratkaisuille. Maakuntien valmiudet käynnistää toimintansa vaihtelevat maakunnittain edelleenkin. Lisävuosi mahdollistaa myös hitaammin edenneiden maakuntien riittävän valmistautumisen uudistukseen. Lisävuoden avulla hitaampien maakuntien valmius toimia vahvana palveluiden järjestäjänä paranee merkittävästi.

Uudistuksen valmistelussa voidaan myös hyödyntää täysimääräisesti heti lakien voimaantulon jälkeen alkavien valinnanvapauspilottien kokemukset kaikissa maakunnissa. [Ben Zyskowicz: Se on tärkeää!] Näihin hallitus on varannut 200 miljoonaa euroa. [Kari Uotila: Laittomasti!] Maakuntien valmius ottaa valinnanvapaus käyttöön sote-keskuksissa heti vuoden 2021 aikana kasvaa näin merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Hallitus on päättänyt viedä tämän uudistuksen maaliin. Uudistus on yksi Suomen historian suurimmista yhdenvertaisuusuudistuksista. Olennaista on nyt varmistaa, että uudistuksen kehitystyö jatkuu. Siksi haluan viestiä vahvasti siitä, että tämä ta-

voite on edelleen kirkas, olemme tekemässä Suomen suurinta palveluiden ja hallinnon reformia.

Uudistukseen liittyy lukuisa määrä liitännäislakeja, jotka on ehdittävä käsittelemään myös nykyisen eduskunnan aikana. Myös kansalaisten on vähitellen tiedettävä, milloin pidetään historialliset ensimmäiset maakuntavaalit.

Uudistuksen aikataulu on nyt eduskunnan käsissä. Hallitus toivoo eduskunnalta huolellista, ripeää ja vastuullista käsittelyä. Maakuntien epävarmuus uudistuksen aikataulusta pitää saada loppumaan. Samoin tuhannet tekijät maakunnissa tarvitsevat näkymän, milloin on valmista. Muutos koskee satojatuhansia työntekijöitä: niitä julkisen sektorin työntekijöitä, jotka siirtyvät maakuntien palvelukseen, niitä yksityisen sektorin työntekijöitä, jotka palvelevat jatkossa sote-keskuksissa, tai vaikkapa niitä yrittäjiä ja pienten yritysten työntekijöitä, jotka jatkossa tarjoavat Suomessa asuville palveluja asiakassetelillä. [Välihuutoja vasemmalta] He kaikki ansaitsevat viimeinkin varmuuden siitä, milloin uudistus astuu voimaan.

Arvoisa puhemies! Uudistaminen ei lopu tähän, joten Suomen ja poliittisen järjestelmän on pystyttävä parempaan. Kansalaisten luottamus demokratiaa ja politiikkaa kohtaan heikkenee erilaisten indikaattoreiden mukaan. [Kari Uotila: Pitäisi katsoa peiliin!] Tämän pitäisi huolestuttaa meitä kaikkia tässä salissa. Tämä aikatauluviive on kieltämättä pettymys. Meidän kaikkien, myös minun, on katsottava peiliin. Parempaan pitää pystyä jatkossa.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi eduskuntaryhmien edustajat, 5 minuuttia.

15.13 **Antti Kaikkonen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka kansainvälisissä vertailuissa olemme vielä pärjänneet, liian moni suomalainen näkee ja kohtaa sosiaali- ja terveydenhuoltomme toisenlaisen arjen: Terveyskeskuksen lääkärille ei pääse. Vaikeuksiin joutuneet perheet eivät saa tarvitsemaansa apua ajoissa. Moni vanhus jää vaille inhimillistä ja riittävää hoivaa.

Maamme terveyspalveluissa ja sosiaalipalveluissa, arvoisa puhemies, on pitkään ollut vakavia ongelmia. Ongelmat eivät johdu terveydenhoidon tai sosiaalialan ammattilaisista. He tekevät parhaansa ja moni paljon enemmänkin. Ongelmat johtuvat siitä, että me päättäjät emme ole yli kymmenen vuoden aikana pystyneet uudistuksiin, joilla suomalaisten palvelut laitetaan kuntoon. Etenkin tänä keväänä, arvoisa puhemies, meno osalla eduskuntaa on ollut kuin B-luokan saippuasarjassa. Sumeilematon politikointi on ajanut ihmisten palvelujen ja Suomen edun edelle. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmässä lähdemme siitä, että meidät kansanedustajat on valittu tänne Arkadianmäelle isänmaan asialle, [Kari Uotila: Eli lehmänkauppoja tekemään!] tekemään päätöksiä Suomen ja suomalaisten parhaaksi. Siksi me olemme sataprosenttisen sitoutuneita viemään tämän sote- ja maakuntauudistuksen maaliin. [Jukka Gustafsson: Hyökkäys on paras puolustus näköjään!]

Keskustalle sote- ja maakuntauudistus on ennen muuta tasa-arvouudistus ja lupaus huolenpidosta. Palvelut on turvattava yhdenvertaisesti jokaiselle suomalaiselle koko maassa myös tulevaisuudessa, ja haluamme tämän maan sosiaali- ja terveyspalvelut nykyistä paremmalle tolalle. Siksi uudistus tarvitaan, ja siksi uudistus on yli kymmenen vuoden vatvomisen jälkeen vihdoin myös oikeasti tehtävä. Emme väitä, että pöydällä oleva malli olisi täydellinen tai täysin ongelmaton, mutta se on nyt viimeinkin riittävän hyvä eteenpäin vie-

täväksi ja päätettäväksi. [Riitta Myller: Verrattuna mihin?] Meidät on valittu tekemään päätöksiä. Tekemättä jättäminen ei ole muuten vaihtoehto. Arvoisa puhemies, liioittelematta voi sanoa, että se nimittäin johtaisi ennen pitkää Amerikan malliin, jossa markkinavoimat jyllläävät sosiaali- ja terveyspalveluissa ja vain rikkailla on mahdollisuus laadukkaaseen hoitoon. Vaaran merkit ovat maamme kunnissa jo nähtävissä. "Trumpcare" ei voi eikä saa olla Suomen tie. [Riitta Myller: Se on totta, siitä ollaan samaa mieltä!]

Arvoisa puhemies! Isossa osassa Suomen maakuntia uudistuksen valmistelussa ollaan jo todella pitkällä. Noin 200 000 sosiaali- ja terveyspalveluissa työskentelevää ansaitsee epävarmuuden sijaan varmuuden tulevasta. Hallitus on osansa tehnyt. Lait ovat täällä pöydillämme [Outi Alanko-Kahiluoto: Lopettakaa nyt jo!] ja tulossa voimaan vuoden 2021 alusta. Kysymys tälle salille tänään kuuluu: pystymmekö huolellisesti mutta ripeästi yhdessä säätämään lait, jotka uudistuksen voimaan saattamiseksi tarvitaan? [Eva Biaudet: Sitähän me ollaan yritetty koko ajan!]

Maakunnissa on pystytty yhteistyöhön yli hallitus- ja oppositiorajojen. Siitä olisi opiksi otettavaa myös täällä eduskunnassa. Keskustan eduskuntaryhmässä olemme yhteistyöhön valmiita.

"Politiikka on tahtomista", Ruotsin edesmennyt sosiaalidemokraattinen pääministeri Olof Palme sanoi aikanaan. Näin se on. Jos on tahtoa, ratkaisut kyllä löytyvät. Jos tahtoa ei ole, keksitään selitykset. Kumpi teidän linjanne on, arvoisat sosiaalidemokraatit? Jatkuuko jarrutus, joka pahimmillaan johtaa sosiaali- ja terveyspalveluitten hallitsemattomaan yksityistämiseen, todelliseen markkinamalliin, vai onko se SDP vielä olemassa, joka aikanaan oli keskeisesti yhdessä keskustan kanssa rakentamassa suomalaista hyvää hyvinvointiyhteiskuntaa? [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä: Keskustan eduskuntaryhmä antaa täyden tukensa sote- ja maakuntauudistuksen edistämiselle ja muistuttaa samalla, että isot uudistukset Suomessa eivät muuten tähän pääty. Ensi vaalikaudella on remontoitava niin perusturva kuin perhevapaat paremmin tähän päivään ja ennen muuta tulevaisuuteen istuviksi. Molemmissa tarvitaan yhdessä päättämisen ja yhdessä sopimisen kykyä. Tulevien vaalien pääkysymyksiä muuten on, keiltä tätä kykyä löytyy. Äänestäjän kannattaa olla tarkkana. [Vasemmalta: Kyllä!]

Hyvää kesää kaikille!

15.18 **Kalle Jokinen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen on Suomen historian suurin reformi. Samalla se on myös yksi kipeimmin kaivatuista muutoksista.

Miksi me tätä sitten teemme? Kokoomukselle on tärkeää, että kaikki suomalaiset asuinpaikastaan tai lompakkonsa paksuudesta riippumatta saavat tarpeidensa mukaiset, yhdenvertaiset palvelut. Nykyinen järjestelmä ei enää täytä tehtäväänsä, kun väestö ikääntyy ja palveluiden tarve kasvaa. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on tilanteessa, jossa ihmiset ovat alueellisesti ja taloudellisesti eriarvoisessa asemassa ja terveyserot lisääntyvät. Samalla sote-sektorin kustannukset kasvavat kestämättömällä tavalla.

Kaikki lienevät yhtä mieltä siitä, että tällä menolla me emme voi jatkaa. Muutosta tarvitaan ihmisten terveyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Palveluiden laatu ja vaikuttavuus voidaan turvata ammattitaitoisella ja riittävällä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöllä ja heidän toimintaansa tukevalla lainsäädännöllä. Historiallisen suuren uudistuksen käsit-

telyyn on varattava myös riittävästi aikaa. Hätäilyyn tai hosumiseen meillä ei ole varaa, koska sen lasku tulee myöhemmin.

Muutos syntyy vahvemmista palveluiden järjestäjistä ja ihmisten vapaudesta valita oma palveluntuottajansa. Maakuntahallinto rakentaa vahvemman perustan ja nykyistä järkevämmän tavan järjestää sote-palvelut. Sote- ja maakuntauudistuksen mullistavin muutosvaikutus ihmisille on nimenomaan valinnanvapaudessa. Nyt koko sote-järjestelmää uudistetaan ensimmäistä kertaa siten, että palveluiden keskiössä on palveluita käyttävä ihminen eikä organisaatio. [Ben Zyskowicz: Vasemmisto kauhuissaan!] Valinnanvapaus muuttaa olennaisella tavalla sitä, kuinka palveluita tuotetaan. Tuottajien määrä julkisissa palveluissa lisääntyy, ja samalla palveluiden laatu ja saatavuus paranevat. Vahva julkinen sektori pitää huolen siitä, että kaikki toimivat yhteisten pelisääntöjen mukaisesti. Nopeampi pääsy palveluihin ja hoitoihin tuo kustannussäästöä, kun vaivat eivät pahene ja paraneminen nopeutuu. [Markku Rossi: Se on terveyshyötyä!] Jo nyt käynnissä olevien kokeilujen myötä on nähtävissä, esimerkiksi Lammilla tai Kiuruvedellä, että valinnanvapauden lisääntyminen turvaa lähipalvelut ja estää palveluiden liiallisen keskittymisen maakuntakeskuksiin.

Arvoisa puhemies! Vaikka toiminnan aloittaminen nyt siirtyy vuoden 2021 alkuun, ei se saa pysäyttää valmistelutyötä maakunnissa. Nyt tehtävällä muutoksella turvataan lisää aikaa eduskuntakäsittelylle. Käsittelyä eduskunnassa jatketaan ripeästi. Sen me olemme velkaa Suomen kansalle ja ennen kaikkea niille, jotka odottavat hoitoonpääsyä.

Ihmisten ensikosketus valinnanvapauteen tapahtuu valinnanvapauspilottien myötä. Pilotit käynnistyvät lakien astuttua voimaan. Näin maakunnat saavat varmuutta uusien toimintatapojen jalkauttamiseen ja ihmiset valintojen tekemiseen. Jo nyt meneillään olevien kokeilujen perusteella ihmiset osaavat kyllä valita, kun heille annetaan siihen vain mahdollisuus. [Olavi Ala-Nissilä: Totta kai!] On aivan loistava uutinen, että kaikki maakunnat hakivat mukaan pilotteihin. Valmistelu on eri alueilla pääosin hyvässä vauhdissa. Maakuntien antaman arvion mukaan peräti 10—15 maakuntaa olisi valmiina käynnistämään valinnanvapauspalvelut jo aiottua määräaikaa aiemmin. [Timo Heinonen: Demarit pitää sitäkin laittomana!] Onkin tärkeää, että pilotit käynnistyvät välittömästi lakien tultua voimaan ja jatkuvat keskeytyksettä varsinaisen toiminnan aloittamiseen saakka.

Meidän kaikkien on syytä muistaa, että loppujen lopuksi ihmisiä koskettaa uudistuksessa kaikkein eniten se, että hoitoon pääsee mahdollisimman nopeasti. Vaivan kanssa jonottaminen ei ihmistä paranna eikä elämänlaatua kohenna. Lupauksen nopeammasta hoitoonpääsystä täytämme, kun lait on hyväksytty ja uudistus käynnistyy.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten ihmisten palveluiden kannalta välttämätöntä uudistusta on valmisteltu yli kymmenen vuotta kaikkien eduskuntapuolueiden ollessa mukana siinä valmistelussa. On hyvä ymmärtää, että päätöksiä tehtäessä ei koskaan ole olemassa täydellisiä ratkaisuja. On kuitenkin oltava rohkeutta tehdä päätöksiä ja rohkeutta mennä eteenpäin. Suuria uudistuksia tehtäessä on viisautta ottaa lisää aikaa silloin, kun sille on tarvetta. Nyt on tärkeää, että sote-uudistuksen käsittelyä jatketaan asiallisesti mutta ripeästi. Maakunnissa ollaan kyllä valmiita, kun eduskunta saa työnsä valmiiksi. Vielä valmiimpia paremmille palveluille ovat varmasti ne ihmiset, jotka tällä hetkellä odottavat jonossa pääsyä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten pakeille.

Kokoomuksen ryhmä kiittää kansalaisia ja sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä kärsivällisyydestä. Tätä uudistusta kannattaa kyllä vielä odottaa hetki. Kokoomus on sitoutunut viemään tämän uudistuksen maaliin.

15.24 **Antti Rinne sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun ihan pieni kiitoksen sana: Kun SDP ja muu oppositio reilu viikko sitten vaati, että sote-uudistuksen tilanteesta annetaan pääministerin ilmoitus, pääministeri Sipilä sanoi, että ei käy, että se ei ole oikea väline, kun asia on keskeneräisenä valiokunnassa. Toissa päivänä pääministeri sanoi, että harkinnassa on mitata hallituspuolueiden tuki luottamusäänestyksessä tiedonannon jälkeen. Eilen tilanne muuttui jälleen ja pääministeri päätyikin kaikkien hämmennykseksi viikko sitten kieltämäänsä pääministerin ilmoitukseen, [Välihuutoja] vaikka asia on täsmälleen samalla tavalla kesken valiokunnassa. Kaiken tämän hämmennyksen jälkeen me saimme mahdollisuuden keskustella sotesta eduskunnan suuressa salissa. Kiitos siitä, pääministeri Sipilä.

Pääministeri Sipilä, reilut kymmenen vuotta sitten päädyttiin siihen, että suomalaisten kannalta aivan keskeiset sosiaali- ja terveyspalvelut on uudistettava, huolimatta siitä, että tälläkin hetkellä Suomen terveydenhuollon laatu ja tulokset ovat laajan kansainvälisen tutkimuksen mukaan maailman parhaat. Syynä oli terveyserojen kasvu maaseudun ja kaupunkien välillä ja kaupunkien sisällä keskustojen ja lähiöiden välillä. Syynä oli se, että osa sotesta oli ja on edelleen rikki: lääkäriin ei pääse kaikkialla, ikääntyvien ihmisten hoivapalvelut eivät ole kaikkialla inhimillisellä tasolla, ja lastensuojelussa on vakavia ongelmia edelleen. Ja syynä oli se, että ongelmat uhkaavat pahentua, kun me ikäännymme ja palvelun tarve kasvaa. On vaara, ettemme kykene maksamaan tarvittavia palveluita, että niistä tulee liian kalliita pienituloisille ihmisille tai että verorasitus kasvaa kohtuuttomaksi. [Matti Vanhanen: Siksi uudistus!] Näistä syistä tämä uudistustyö käynnistyi. Vaiheita ja malleja tässä työssä on ollut paljon näitten kymmenen vuoden aikana. [Simon Elo: Kolmentoista vuoden!]

Arvoisa puhemies! Viime vaalikauden lopulla pääsimme kaikkien eduskuntapuolueiden yhteisellä työllä lähelle valmista lopputulosta. Yhdessä rakentamamme mallin olisi voinut korjata nopeasti tämän vaalikauden alussa, siis yhdessä. Mutta pääministeri Sipilä, teidän hallituksenne kuitenkin päätti heittää parlamentaarisen ja huolellisen valmistelun roskakoppaan ja sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet roskakoriin. Teen tässä yhden asian selväksi: ilman keskustan ja kokoomuksen lehmänkauppaa Suomessa olisi jo soteuudistus valmiina — utan centerns och samlingspartiets kohandel skulle vårdreformen redan vara klar. [Välihuutoja] Ilman lehmänkauppaa uudistuksen aikataulu ja asiasisällöt eivät olisi menneet täysin sekaisin. Ihmiset ovat syystäkin ihmeissään ja hämillään, eivätkä he halua tällaista sotea.

Arvoisa puhemies! Nyt tässä hallituksen näytelmässä on meneillään kolmas näytös, jonka nimi on ”Sote siirtyy taas kerran”. Syynä on se, että hallituksen valmistelu on jälleen kerran sanalla sanoen kehnoa. Hallitus viis veisaa uudistuksen alkuperäisistä tavoitteista, perustuslaista, asiantuntijoista, muun muassa korkeimmasta hallinto-oikeudesta ja notifikaatiovaatimuksista. [Markku Rossi: Tuo on vääristelyä!] Sen sijaan hallitus tuo eduskuntaan keskeneräisiä esityksiä, joita se on joutunut ja joutuu täydentämään ja korjaamaan. Kaiken tämän sekaannuksen on kruunannut hallituksen asettama edellä sanottuun suhteutettuna aivan epärealistinen aikataulutus. Sitä painostaessaan hallitus on syyllistänyt valiokunnissa työskenteleviä kansanedustajia ja asettanut valiokunnissa työskentelevät virkamiehet kohtuuttomaan tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Eilen pääministeri, keskustapuolue ja muu hallitus havahtuivat todellisuuteen. Ei tule maakuntavaaleja ennen eduskuntavaaleja, ja sote-uudistus siirtyi jälleen kerran vuodella eteenpäin. Pääministeri Sipilä ei kuitenkaan enää halunnut äänestystä

hallituksen luottamuksesta. Tulikin pääministerin ilmoitus, jossa luottamuksesta ei tarvitse enää äänestää. [Eero Lehti: Äskenhän äänestettiin!] Ei tarvitse kovin pitkään arvuutella, miksi hallitus ei tässä asiassa uskaltanut mittauttaa luottamustaan täällä isossa salissa. Viimeisimmän näytöksen jälkeen kylmä fakta on se, että Sipilän hallituksen toimintakyvystä ei ole paljon jäljellä.

Arvoisa puhemies! Pääministerin ilmoitus jättää useita kysymyksiä ilman vastauksia. Yhteen tärkeään kysymykseen tiedämme vastauksen, vaikka pääministeri Sipilä ei sitä uskaltanutkaan kysyä eduskunnalta: tulos tai ulos.

15.29 **Simon Elo sin** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on kyse Suomen tulevaisuudesta. Vaakalaudalla on meidän yhteinen hyvinvointiyhteiskuntamme, jonka perustuksen ovat meitä edeltävät sukupolvet valaneet, jota me rakennamme ja jonka me haluamme seuraavalle sukupolvelle lahjoittaa. Olemme risteyksessä. Joko hyvinvointiyhteiskunta uudistuu tai hyvinvointiyhteiskunta kuolee.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen on välttämätöntä, koska ihmiset eivät nykyisin pääse oikea-aikaisesti hoitoon. Jokainen puolue tässä salissa on tämän tunnustanut. Sosiaali- ja terveyspalveluita on yritetty uudistaa jo 13 vuoden ajan. Jokainen puolue tässä salissa on ollut uudistusta tekemässä. Yhdelläkään puolueella ei ole moraalista oikeutta väittää, että syy epäonnistumiseen on kaikissa muissa puolueissa. [Jukka Gustafsson: Keskustalla oli kyllä!] Tämä hallitus on yhteisesti päättänyt, että sote-uudistuksen pohjaksi luodaan leveämmät hartiat eli maakunnat. Kunnat eivät ole pärjänneet riittävän hyvin niille annettujen sote-velvoitteiden kanssa. Valtiovallan tehtävä on osaltaan varmistaa, että jokainen suomalainen saa yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Kun meillä tällä hetkellä on lähes 300 sote-palveluiden järjestäjää, jatkossa järjestäjiä on 18, vähemmän salonkibyrokraatteja, enemmän hoitavia käsiä. [Matti Vanhanen: Hyvä!]

Arvoisa puhemies! Maakuntien aloituksen siirtäminen vuodella on tosiasia, joka johtuu useasta syystä. Ymmärrettävä syy on eduskunnan vaatiman huolellisen lainsäädäntötyön kunnioittaminen. Tuomittava syy on puoluepoliittisista syistä johtuva eduskuntakäsittelyn asiaton viivyttäminen. [Välihuutoja] On kestämätöntä, että sote-valiokunnalla esimerkiksi meni kolme kokouspäivää aikataulusta päättämiseen. [Hälinää] Viivyttämisellä on hintansa. Lisälasku on arviolta 200 miljoonaa euroa, niin kuin edustaja täällä sanoi. Jokainen veronmaksaja voi kysyä itseltään, onko jarruttamisen kitka hintansa väärti.

Vasemmalta on linjattu, että sote-uudistuksen pysäyttäminen on isänmaallinen teko. Vai niin, sillä lailla. [Maria Guzenina: Raiteille saattaminen!] Missä viipyy demareiden, viinivihreiden ja sosialistien välikysymys? Veikö kissa kielen, vai pitääkö mennä koiran kanssa lenkille? [Välihuutoja] Ovatko kesälomat tärkeämpiä kuin sote-huolenne? Laittakaa perustelut kansanvallan puntariin. Vanhan sanonnan mukaisesti ”sen edestään löytää, minkä taakseen jättää”.

Arvoisa puhemies! Sininen tulevaisuus on yhteistyössä hallituspuolueiden kanssa päättänyt, että suomalaiset saavat sote-palveluihin valinnanvapauden. Näin nykyisestä varakkaiden etuoikeudesta tulee kaikkien suomalaisten perusoikeus. Sinisten lähtökohtana on ollut aina se, että yksityinen on renki ja julkinen on isäntä. Luotamme siihen, että suomalainen osaa valita haluamansa palvelut. Ylhäältäpäin on sote-palveluissa syytä neuvoa mutta ei läksyttää. Luotamme siihen, että suomalaiset sote-yrittäjät haluavat tarjota palveluita laadukkaasti ja vastuullisesti. Meille on ollut tärkeää taata, että myös pienyrittäjille tulee mahdollisuudet päästä palveluiden tuottajiksi. Asiakasseteli ja henkilökohtainen bud-

jetti ovat tarpeellisia työkaluja, jotka parantavat erityisesti iäkkäiden ja vammaisten itsemääräämisoikeutta. [Jukka Gustafsson: Sininen uni!]

Sote-uudistus voidaan korjaukset tekemällä, edustaja Gustafsson, viedä perustuslain mukaisesti maaliin. Luonnollisesti korjauksia tehdään ja mallia viilataan vielä senkin jälkeen, kun lait on saatu voimaan. Jo nyt maakunnat tekevät hartiavoimin töitä uudistuksen eteen. Suurin huoli siellä on tällä hetkellä se, että eduskunta ei kykene tekemään päätöksiä. Maakuntien Suomessa ei toivota sote-uudistuksen kaatumista. [Matti Vanhanen: Ei niin!]

Arvoisa puhemies! Punaiset puhuvat, siniset tekevät. [Naurua] Demareiden suurin vihollinen näyttää olevan demarit itse. Suomalaisia ei pidä aliarvioida. [Jukka Gustafsson: Kesäteatteria, kesäteatteria!] He näkevät, että valittu linja toimii. Terveysjonot lyhenevät, kansalaisoikeudet paranevat, hallinto yksinkertaistuu, ja suomalaiset yksinkertaisesti voivat paremmin. [Timo Heinonen: Ja tätä demarit vastustaa!] Uudistukset toteutetaan ja keskeiset taloustavoitteet saavutetaan. Vasemmistopopulismilla ei vaaleja voiteta. [Välihuutoja vasemmalta]

Kolmentoista vuoden jälkeen on aika sanoa: jo riittää. Jo riittää puoluepolitikointi, jo riittää viivyttely, jo riittää vatulointi. Meidät on äänestetty tekemään päätöksiä suomalaisten parhaaksi. Sellaista sote-mallia tämä hallitus ei voi tehdä, että Antti Rinne sanoisi: "Arvoisa hallitus, nyt se on valmis. Voimme hyväksyä sote-uudistuksen.” Mutta vielä tulee se päivä, jolloin siniset lausuvat nämä lämpimät sanat: "Arvoisa oppositio, nyt se on valmis. Voimme hyväksyä sote-uudistuksen. Hyvinvointiyhteiskunta on pelastettu."

15.34 **Leena Meri ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa on menossa kansallinen sote-tila — kyllä, sote-tila — jonka hallitus on itse aiheuttanut mutta yrittää pistää syyn eduskunnan valiokunnille. [Vasemmalta: Totta!] Sote-syyllisiä on etsitty, ja keskustan ryhmäpuheen kuullessani huomasin, että niitä etsitään edelleen. Oli muuten aikakin, että pääministeri heräsi tästä niin sanotusta sote-unestaan ja ymmärsi, että muutoksista pitää saada keskustella myös täällä eduskunnan salissa.

Muistellaanpa vähän menneitä: Marraskuussa 2015 hallitus meinasi ensimmäisen kerran kaatua, mutta keskusta ja kokoomus tekivät silloin nämä kuuluisat lehmänkaupat: toinen sai markkinamallin ja toinen maakunnat. [Välihuutoja] Enää ei edettykään hallitusohjelmaan kirjatun mukaisesti. Perustuslakivaliokunta pysäytti viime kesänä soten etenemisen, koska se oli täynnä merkittäviä ongelmia. Tänä kesänä perustuslakivaliokunta joutui taas toteamaan, että korjattavaa on edelleen. Ongelmia ei oltu saatu kuntoon. Valiokunnat ja niiden asiantuntijat ovat kerta toisensa jälkeen olleet erittäin kriittisiä sote-paketin vaikutuksista. Useat niistä ovat edelleen ratkaisematta.

Hallituksen puolelta on painostettu ja syyllistetty valiokuntia asettamalla täysin epärealistisia aikatauluja, [Simon Elon välihuuto] vaikka ajat sitten olisi ollut nähtävissä, että aikaa ei ole ollut riittävästi. Tämä on ennenkuulumatonta: Suomen historian yksi suurimmista uudistuksista, jonka merkittäviä puutteita ei ole annettu rauhassa korjata, [Simon Elo: Kolmentoista vuoden!] kun kähmintä on ollut tärkeämpää kuin kansanterveys! Valtavaa uudistusta, joka koskee siis koko kansaa, yli 200 000:ta työntekijää ja 20 miljardin euron pottia verovaroja, on viety läpi painostuksella ja pakottamisella ja täysin epärealistisilla aikatauluilla.

Arvoisa puhemies! Tavallinen kansalainen tarvitsee palveluja. Ne on nyt unohdettu. Palvelut jäivät jalkoihin, kun kähmittiin keskustalle maakunnat ja kokoomukselle tulonsiirto veronmaksajilta ylikansallisille suuryrityksille. [Hälinää] Perussuomalaiset halusivat läh-

teä siitä, että perusterveydenhuolto laitetaan ensin kuntoon hyvässä yhteistyössä kotimaisten pienten yrittäjien kanssa. Olimme siihen sitoutuneita. Te, hyvä hallitus, ette noudata enää sitä, mitä te aikanaan hallitusohjelmaan kirjasitte meidän kanssamme. Siinä vastaus, kun jatkuvasti huutelette, missä perussuomalaiset olivat mukana. [Simon Elon välihuuto]

Hallituksen äärimmäisen epärealistinen tavoite on tämä 3 miljardin säästö. Tässä ei ole enää mitään totuuspohjaa. Totuus on todennäköisesti saman verran lisäkuluja — kukapa sen tietää, ei ainakaan hallitus. [Ben Zyskowicz: No entäs te?] Silti ei ollut rahaa esimerkiksi perussuomalaisten esittämään 50 euron lääkeomavastuun poistoon pienituloisilta viime syksynä. Haloo! [Naurua] Maaliin pitää päästä — sitä hoetaan — hinnalla millä hyvänsä. Hyvä hallitus, te vaarannatte koko kansan palvelut kähminnällä ja vallanhimolla. Pelkkä aika ei silloin riitä, kun sisällössä on ongelmia.

Hallitus on nyt romuttamassa jo toimiviakin malleja, kun piti korjata vain niitä, joissa on parantamisen varaa. Julkisia palveluita käyttävät eniten lapset, vanhukset ja heikoimmassa asemassa olevat, joilla ei ole työterveyshuoltoa. Näiden ihmisten palveluita hallitus on nyt sekoittamassa entisestään [Ben Zyskowicz: Siis parantamassa!] ja lykkäämässä asiakkaita kansainvälisten suuryritysten pelinappuloiksi. Ei näin.

Arvoisa puhemies! Kansa ei halua tällaista sotea. Kyselyiden mukaan ylivoimainen enemmistö kaataisi sen. Se ei kyllä yllätä, ettei hallitus halua kuunnella kansan tahtoa.

Tämä kähmitty sote-malli on vaarallinen, ja perussuomalaiset sitä tällaisena vastustavat. Ministeri Orpo paljastikin tämän vuoden maaliskuussa, että hallituksen viimekesäinen ministereiden vaihto johtui siitä, että perussuomalaisia ei sote-asioissa voinut paimentaa. Ei voikaan, ei nyt eikä tulevaisuudessa. Ja lisäksi hallituksen on hyvä muistaa, että viimeisen sanan sanoo jälleen perustuslakivaliokunta, joten hallituksen ei pidä nuolaista ennen kuin tipahtaa.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on nyt kansallinen sote-tila.

15.40 **Touko Aalto vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että hallitus on tunnustanut yhden tosiasian: sote-uudistuksen toteutus viivästyy, koska lakien käsittely kestää. Hallituspuolueiden edustajat ovat kiirehtineet syyttämään eduskuntakäsittelyä viivästyksestä. Tosiasia kuitenkin on se, että sote-uudistus viivästyy, koska hallitus on tuonut eduskuntaan toteuttamiskelvottomia esityksiä. [Eduskunnasta: Oikein!] Niiden korjaaminen edes perustuslain mukaiseksi ottaa aikaa — muista ongelmista puhumattakaan.

Viivästymisen lisäksi hallituksen pitää tunnustaa toinen tosiasia. Hallituksen sote-esitys on ongelmallinen muutenkin kuin toteutuksen aikataulun osalta. Jälleen kerran uudistus on pilattu sillä, että sosiaali- ja terveyspalveluihin keskittymisen sijaan hankkeeseen koplataan myös muita ideologisia tavoitteita.

Ongelma ei ole siinä, etteikö nykyinen hallitus olisi tiennyt, mitä pitää tehdä. Hallitusohjelman kirjaukset olivat soten osalta hyvät. Tavoitteeksi hallitus asetti terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen, kustannuskehityksen hillitsemisen ja saumattomien hoivaketjujen turvaamisen. Askelmerkitkin olivat vielä hallitusohjelmassa selvät. Ensin piti varmistaa täysi integraatio eli purkaa hallinnolliset raja-aidat sosiaali- ja terveyspalveluiden ja perus- ja erikoissairaanhoidon välillä. Sen jälkeen piti yksinkertaistaa rahoitusjärjestelmää, ja vasta lopuksi piti kehittää jo nykyisinkin olemassa olevaa valinnanvapautta. Näistä tavoitteista ja toteutuksen vaiheistuksesta voin vieläkin olla samaa mieltä.

Mutta eihän hallitus tätä suunnitelmaa noudattanut. Hallitus hylkäsi kaiken sen, mitä viime vaalikausilla on opittu. Järkevän, suomalaisten palvelut turvaavan toteutuksen sijaan

hallitus ryhtyi suhmuroimaan. Syntyi se keskustan ja kokoomuksen ”maakunnat mulle ja markkinat sulle” -lehmänkauppa, ja siinä kabinettivehkeilyssä on syy siihen, minkä takia me keskustelemme tästä asiasta yhä tänä päivänä. Kokoomuksen ideologinen pyrkimys avata sote-palvelut hallitsemattomasti markkinoille on ajanut uudistuksen ongelmiin yhä uudestaan ja yhä uudestaan. Markkinamalli on saanut jo kaksi keltaista korttia perustuslakivaliokunnalta. Sen pitäisi jo viimeistään olla suihkukomennuksen paikka. [Antti Lindtman: Eikä tarvitse olla ylituomarikaan!]

Arvoisa puhemies! Pahin tilanne ei ole hallituksen esityksen kaatuminen vaan se, jos nyt lukitaan pitkälle tulevaisuuteen sellainen huono malli, joka ei toteuta uudistukselle asetettuja tavoitteita mutta joka pitää sisällään valtavat riskit. [Vasemmalta: Kyllä!] Jos hallitus on valmis saattamaan uudistuksen loppuun parlamentaarisella yhteistyöllä, asiantuntijatietoon nojaten ja uudistukseen alkuperäisiä tavoitteita toteuttaen, vihreät ovat valmiita yhteistyöhön. Hämmästelenkin hallituksen lyhytnäköistä ajattelua. Te ette jätä mitään muuta vaihtoehtoa seuraavalle hallitukselle kuin korjata tuo esitys oikealle uralleen. Siksi jo tehdyn työn jatkaminen yhdessä opposition kanssa olisi kestävin tapa kulkea eteenpäin. Ajatuksen parlamentaarisesta yhteistyöstä ei pitäisi olla vieras. Sitähän keskusta viime vaalikaudella äänekkäästi vaati. Harmi vain, että oppositiopuolueen johtaja Sipilän vaatimus parlamentaarisesta yhteistyöstä unohtui, kun oppositiopuolueen johtaja Sipilästä tuli pääministeri Sipilä. [Vasemmalta: Se oli silloin!]

Arvoisa puhemies! Sote-uudistusta voidaan yhä viedä eteenpäin järkevästi. Kaikkea työtä ei tarvitse, eikä pidä, heittää hukkaan. Nyt olisi viisainta keskittyä suomalaisten sotepalveluiden uudistamiseen ja hylätä nämä muut sivupolut. Vihreiden resepti on yksinkertainen: 1) Luodaan itsehallinnolliset maakunnat, joilla on vaaleilla valitut päättäjät, ja ryhdytään välittömästi valmistelemaan niille verotusoikeutta. 2) Siirretään näille maakunnille vain ja ainoastaan kuntien ja kuntayhtymien sote-palvelut. Tämä kahden ainesosan resepti yksinkertaistaa rahoitusta ja takaa maakunnille mahdollisuuden kehittää palveluita ja saumattomia hoivaketjuja eli integraatiota. Kun integraatio toimii, saadaan myös kustannussäästöjä ja edistetään ihmisten terveyttä. Kun maakunnilla on verotusoikeus, on niillä todellinen itsehallinto. [Kari Uotila: Sehän keskustalle sopii!]

Hylätään siis kokoomuksen ajama markkinamalli ja keskustan ajama ympäristöhallinnon alasajo. Ei ole mitään järkeä yrittää ahtaa näin suureen uudistukseen kahden päähallituspuolueen ideologisia lempilapsia. Hylkäämällä nämä ideologiset karikot ja keskittymällä sote-uudistuksen alkuperäisiin tavoitteisiin Suomi pääsee eteenpäin. Jos tämä hallitus, arvoisa puhemies, ei siihen pysty, on seuraavan hallituksen tämä asia hoidettava loppuun asti.

15.45 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ansaitsevat toimivat sosiaali- ja terveyspalvelut. Siksi tarvitaan oikeudenmukainen soteuudistus, joka parantaa jokaisen suomalaisen palveluita, kaventaa terveyseroja ja hillitsee kustannusten nousua. Tätä on yritetty tehdä jo yli kymmenen vuotta, mutta valmista ei ole tullut. Toki asiakin on vaikea.

Mutta miten tässä taas kävi näin? Hallitus on toiminut väärin kerta toisensa jälkeen. Ensimmäinen virhe oli, että tämän mittaluokan uudistusta ei lähdetty tekemään kaikkien puolueiden yhteistyönä vaan yksin perusporvarihallituksen voimin. Nyt hallituksen enemmistö on ehkä kaksi edustajaa.

Toinen virhe oli asiantuntijoiden ja laadukkaan lainvalmistelun ohittaminen ja keskeneräisten lakiesitysten jääräpäinen puskeminen eteenpäin. Onneksi meillä on Suomessa perustuslakivaliokunta, joka varmistaa valmisteluvaiheessa perusoikeuksien toteutumisen. On väärin syyttää eduskuntaa uudistuksen viivästymisestä, kun syy on hallituksen, joka kerta toisensa jälkeen tuo eduskuntaan huonosti valmisteltuja ja perustuslaillisia ongelmia sisältäviä esityksiä. Kun valinnanvapausmallin 103:sta pykälästä 53 vaatii korjausta, ei ole kyse sote-uudistuksen viivyttämisestä vaan ala-arvoisesta lainvalmistelusta.

Kolmannen virheen Sipilän hallitus teki, kun se asetti oman aikataulunsa kunnollisen käsittelyn edelle. Hallitus ajaa laput silmillä markkinamalliaan, joka ei läpäise perustuslaillista arviointia. Nyt käsittelemme sosiaali- ja terveysvaliokunnassa hallituksen vastinetta, ja se ottaa oman aikansa. Ja siksi olemme nyt tässä. Oppositio vaati pääministerin ilmoitusta esityksestä jo viime viikolla, mutta silloin se ei käynyt. A-studiossa pääministeri kertoi tuovansa esityksestä tiedonannon, mutta ilmeisesti kantti ei kestänyt luottamusäänestystä asiasta, ja suunnitelma vaihtui taas lennossa.

Aikataulun sijaan olisi kuitenkin tärkeämpää keskustella sote-uudistuksen sisällöstä. Meidän pitää keskustella siitä, miten ihmiset pääsevät hoitoon ilman jonoja ja lompakon paksuudesta riippumatta. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Kansalaisten yhdenvertaisten oikeuksien toteutuminen on paljon tärkeämpää kuin vaalien siirtyminen eteenpäin joillakin kuukausilla.

Suurimman virheen Sipilän hallitus kuitenkin teki heti kautensa alussa. Kohtalokkaan lehmänkauppayön pimeinä tunteina syntynyt markkinamalli on kelvoton. Integraatio ei toteudu, palveluketjut hajoavat, kustannukset kasvavat, ja palvelut heikkenevät. Nyt kokoomus yrittää venyttää perustuslakia mielensä mukaiseksi valinnanvapauden vaiheistuksen osalta ja keskusta kiirehtii maakuntavaaleja palveluiden laadun kustannuksella. Kärsijäksi ovat joutumassa ne kaikki tavalliset suomalaiset, joiden sosiaali- ja terveyspalvelut heikkenevät, mikäli uudistus tällaisena pusketaan läpi muutaman äänen enemmistöllä.

Arvoisa puhemies! Sote-sotkun muuttuminen tällaiseksi farssiksi on häpeällistä, suomalaiset eivät ansaitse tätä. Hallituksen sote-mallin vaihtoehto ei ole tekemättä jättäminen vaan toimiva uudistus. Integraatio toteutuu parhaiten, kun vastuu niin palveluiden järjestämisestä kuin tuottamisesta siirretään yhdelle taholle, esimerkiksi maakunnille. Nyt käsittelyssä olevat muut lait voidaan käsitellä normaalisti, jos kyseenalainen ja perustuslain vastainen markkinamalli tässä vaiheessa jätetään pois ja maakunnille annetaan verotusoikeus sekä luovutaan budjettileikkurista. Tähän asti alueilla tehty valmistelu ei mene hukkaan, vaan sen pohjalle voidaan rakentaa parempi uudistus.

Lisäksi me haluamme poistaa terveyskeskusmaksut ja uudistaa hoitotakuuta niin, että kiireettömään hoitoon pääsisi viikossa, että apua saa silloin, kun on huoli. Suomalaisten palvelut olisivat turvassa, ja jokaisesta pidettäisiin huolta. [Timo Heinonen: Valinnanvapaus on siihen ratkaisu!] Tämä toki maksaisi mutta paljon vähemmän kuin hallituksen markkinamalli.

Uudistuksen korjaaminen vaatisi kompromissikykyä hallitukselta, ja ehkä hintana olisi poliittisten kasvojen menetys, mutta se on pieni hinta isänmaan ja kansalaisten puolustamisesta.

15.50 **Anna-Maja Henriksson r** (ryhmäpuheenvuoro): Värderade talman, arvoisa puhemies! Mikä on tärkeintä: nopeasti läpi runnottu maakuntauudistus vai huolellisesti valmisteltu ja käsitelty sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus? [Timo Heinonen: Jälkimmäinen!]

Vastauksen pitäisi olla itsestäänselvä mutta ei sitä kuitenkaan ole ollut, kun tätä hallituksen soutamista ja huopaamista on joutunut seuraamaan. Onneksi sosiaali- ja terveysvaliokunta teki eilen ainoan oikean päätöksen. Maamme ei ole missään poikkeustilassa, terveydenhuoltomme ei ajaudu kriisiin, vaikka sote-uudistus siirtyy eteenpäin.

Tässä yhteydessä on hyvä muistaa, että Suomi on ja on ollut ja on edelleen maailman kolmanneksi tehokkain maa, ja tämä tuli esille vuonna 2016, kun vertailtiin eri maiden terveydenhoitoon pääsyä ja hoitoa. Tästä on pidettävä kiinni myös jatkossa. Siksi sote-uudistuksen vaikutukset on arvioitava tarkkaan.

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että kaikille valiokunnille annetaan työrauha ja riittävä aika. Esimerkiksi myös lakivaliokunnan on rauhassa saatava käsitellä soteen liittyviä oikeusturvakysymyksiä. RKP:n mielestä on siksi täysin ennenaikaista alkaa tässä vaiheessa lyömään lukkoon mahdollisten maakuntavaalien aikatauluja. Marssijärjestyksen pitäisi olla se, että ensin kuullaan asiantuntijoita ja sitten tehdään tarvittavat muutokset esitykseen. Muutoksia tarvitaan paljon, jotta hallituksen esitys saadaan perustuslain mukaiseksi. Vasta viimeiseksi on syytä ottaa kantaa vaalien ajankohtaan — siis jos hallituksen sote-uudistus ylipäätänsä hyväksytään.

RKP:n mielestä on erittäin valitettavaa, että Suomen historian suurinta uudistusta yritetään viedä läpi pienimmällä mahdollisella enemmistöllä. Ainoa kestävä tapa olisi nyt valmistella sote-uudistus parlamentaarisella pohjalla maaliin.

Arvoisa pääministeri, noin kuukausi sitten sanoitte STT:n mukaan, että maakuntavaalien ajankohta on pelkkä tekninen kysymys, joka ratkaistaan sitten, kun sote-lait on saatu valmiiksi. Mikä tässä kuukauden aikana on muuttunut? Miksi hallituspuolueet taas menevät vaalien ajankohta edellä ja samalla myös sitovat eduskunnan tiettyyn käsittelyaikatauluun?

Arvoisa pääministeri, RKP myös kehottaa, jälleen kerran, hallitusta notifioimaan valinnanvapauslakiesityksensä EU-komissiolle. Nyt kun sote-uudistuksen aikataulut siirtyvät, on vielä vähemmän syitä olla notifioimatta. RKP:n mielestä esitys on notifioitava, jotta taataan oikeusvarmuus ja jotta veronmaksajien rahoilla ei pelata uhkapeliä.

Värderade talman! Regeringen målar upp olika slags hotbilder. Den säger att framskjutningen av vårdreformen kommer att kosta 200 miljoner euro. Vad baserar sig den här siffran på, det kan man fråga sig. Samma regering har hittills struntat i det mesta vad gäller sakkunnigas syn på vårdreformens kostnadseffekter. Regeringen säger att vårdreformen ska stävja kostnaderna med 3 miljarder euro, men till exempel riksdagens finansutskott anser att regeringens siffror saknar grund. Risken är tvärtom att vårdreformen ökar kostnaderna. Samtidigt vet vi att förtroendet för vårdreformen är minimalt, oron desto större, och med all rätt.

Finländarna förväntar sig och förtjänar en vårdreform som gör vården bättre på båda nationalspråken, inte sämre, som inte söndrar det som är bra utan fixar det som inte fungerar. Människorna vill se fler läkare, inte mer förvaltning. Vi vet också att många sakkunniga anser att vårdreformens målsättningar inte kommer att uppfyllas. Däremot har regeringen tyvärr redan nu försämrat servicen på många orter genom att gå hårt åt vårt lands kretssjukhusnätverk.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden riveistä on syyllistetty sosiaali- ja terveysvaliokuntaa jahkailusta, vaikka sekä edustajat että virkamiehet ovat tehneet pitkää päivää jo kauan.

Hallituksella olisi kuitenkin peiliin katsomisen paikka. On syytä kysyä, miksi ylipäänsä ollaan tässä tilanteessa. Onko se eduskunnan vika? Ei. Hallitus voi vain ja ainoastaan syyttää itseänsä. Hallitus toi eduskuntaan todella huonosti valmistellun ja perustuslain vastaisen esityksen keväällä 2017, ja tiedämme, miten kävi: perustuslakivaliokunta antoi hallituksen esitykselle täystyrmäyksen noin vuosi sitten. Tämän takia sote-uudistuksen eteneminen pysähtyi ja eduskunta sai odottaa uutta esitystä vajaat yhdeksän kuukautta. Hallituksen nykyinenkin valinnanvapausesitys sisältää noin kaksikymmentä perustuslainvastaisuutta. Ei ole eduskunnan tai perustuslain vika, että hallitus valmistelee esityksensä huonosti.

15.56 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistaminen on tärkeää, on hallituksen ajaman mallin polku ollut kivinen. Perustuslakivaliokunta, monet asiantuntijat ja myös muun muassa Kuntaliitto ovat esittäneet korjattavia kohtia hallituksen sote-lakiesityksiin ja korostaneet riittävän valmisteluajan merkitystä. Siinä mielessä lisäaika massiivisessa uudistuksessa on tarpeen.

Kristdemokraterna anser att regeringen avgett de omfattande lagpropositionerna alldeles för sent, och, bästa värderade talman, även om utskottets medlemmar hade sprungit med spikskorna på hade inte tiden räckt till. Riksdagsgruppen i KD anser att det är viktigt att riksdagen får den tid som behövs för en grundlig behandling i utskotten.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta linjasi viime kesänä uudistuksen olevan välttämätön, kiireellinen ja tärkeä. Lääkäriin ei pääse, perusterveydenhuolto rapautuu, vanhustenhoito on monin paikoin retuperällä, lääkkeisiin ei ole varaa, asiakasmaksut nousevat, saattohoitoon ei pääse.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut mittavat lakiesityksensä valitettavan myöhään. Uudistuksen siirtyminen uudelleen ja uudelleen on tästä väistämätön seuraus. Ja vaikka valiokunnissa olisi juostu piikkarit jalassa, ei aika olisi riittänyt. [Jukka Gustafsson: Hyvin sanottu!] Pidämme tärkeänä, että eduskunta saa tarvitsemansa ajan asian huolelliseen käsittelyyn valiokuntakuulemisineen.

Uudistuksen rahoituslaskelmissa on suuria puutteita. Hallitus ei ole kyennyt antamaan kattavaa ja uskottavaa arviota uudistuksen kustannuksista. Merkittäviä kustannusriskejä liittyy erityisesti valinnanvapauteen ja palkkojen harmonisointiin. Sote-rahoituksen leikkurijärjestelmä ei toimi, sillä jokaiselle suomalaiselle tulee kaikissa tilanteissa turvata riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Mahdolliset säästövaikutukset on jätetty uudistuksen toimeenpanon varaan. Huonosti toteutettu maakunta- ja sote-uudistus voi pahimmillaan johtaa merkittävään julkisten menojen kasvuun tavoiteltujen säästöjen sijaan. [Ben Zyskowicz: Siksi se pitääkin toteuttaa hyvin!] Kristillisdemokraatit painottavat, ettei eduskunta voi antaa avointa valtakirjaa uudistukselle, jonka todellisia kustannuksia ei pystytä arvioimaan.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit olisivat rakentaneet sote- ja aluehallintouudistuksen toisin. Uudistuksen alkuperäiset tavoitteet — terveyserojen kaventaminen, hoitoonpääsyn nopeuttaminen, integraation parantaminen ja kustannusten hillintä — eivät uudistuksessa toteudu. Mittavan ja riskialttiin kertauudistuksen sijaan kristillisdemokraattien mallissa uudistus olisi tapahtunut porrastetusti ja vaiheittain ja osittain nykylainsäädännön puitteissa. Monilla alueilla mittava rakenneuudistus on jo käynnissä. Joillakin alueilla hal-

lituksen sote-uudistus tulee voimaan tullessaan repimään erilleen jo integroidut palvelut ja rikkomaan sujuvat hoitoketjut.

Uudistuksessa kaikkein keskeisintä on huolehtia siitä, että sairastunut pääsee lääkäriin, yksin kotona asuva tai ympärivuorokautista hoivaa saava vanhus saa avun, jota tarvitsee, ja vammainen riittävän tuen arkielämäänsä. Sosiaali- ja terveyspalvelut ennaltaehkäisevine palveluineen kuuluvat myös kaikkein pienituloisimmille. Uudistamisen onnistumista mitataan palveluiden saatavuudella ja laadulla ja sillä, vastaako se asiakkaan tarpeisiin, ei sillä, miten hallinto on rakennettu. Tarvitsemme aitoa välittämistä ihmisistä uusien rakenteiden sijaan. Jos tämän rakentamiseen tarvitaan lisäaikaa, tuemme sitä mielellämme.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Nykyjärjestelmän puutteista huolimatta taloudelliset syyt eivät aja Suomea tekemään hätiköityjä ratkaisuja. Suomi on 36 eurooppalaisen maan terveydenhuollon kustannustehokkuusvertailussa ykkössijalla ja sairaanhoidon laadussa kuudennella sijalla. Ykkössijaa ollaan kiireellä ”korjaamassa” keinoilla, joilla Ruotsin terveydenhoidon kustannukset kasvoivat ja hoitoonpääsy vaikeutui.

Puhemies Paula Risikko: Nyt on ryhmäpuheenvuorot pidetty, ja sitten kaksi ministeriä on pyytänyt puheenvuoron, ministerit Vehviläinen ja Saarikko. — Ministeri Vehviläinen, olkaa hyvä, 5 minuuttia enintään.

16.02 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Haluan kommentoida tätä keskustelua, ja ensinnäkin totean edustaja Rinteen ja vähän muidenkin oppositiopuolueiden edustajien puheenvuoroista, että ne sisälsivät huomattavan paljon prosessi- ja aikataulukritiikkiä, eivät niinkään asiaan liittyvää keskustelua ja rakentavia ehdotuksia, puhumattakaan siitä, että niissä olisi esitelty omaa mallia. [Välihuutoja vasemmalta — Kari Uotila: Sehän on hallituksen malli, joka siirtyy! — Puhemies koputtaa]

Mutta itse asiassa haluaisin todeta sen, että sen sijaan, että me täällä toinen toisiamme syyllistämme tai syyttelemme, meidän ehkä kannattaisi siitä huolimatta hakea niitä yhteisiä nimittäjiä, joita löytyy tästä hallituksen mallista, [Jukka Gustafsson: Kuulitteko Kaikkosen puheenvuoron?] ja voin tuoda tässä esille muutaman esimerkin ajatuksista, joista minulle on tullut tämän vaalikauden aikana käsitys, että myös oppositio ne jakaa. Muutamia esimerkkejä: Sote-uudistus pitää tehdä. Tärkeintä on ihminen ja hänen tarvitsemansa palvelut. Sote-palveluiden järjestämiseen tarvitaan kuntia laajempia hartioita. Perustason ja erikoistason sote-palvelut laitetaan samalle järjestäjälle. Sote-kustannusten nousukäyrää pitää taittaa. Sote-tietojärjestelmiä pitää yhtenäistää. Hallintoa tulee selkeyttää ja virtaviivaistaa. Kansanvaltaa on vahvistettava, ja päättäjät on valittava suorilla kansanvaaleilla. Tässä oli aika monta meille yhteistä nimittäjää, ja arvelen, että katsojia kyllä kiinnostaa se, mistä me olemme yhtä mieltä, eikä niinkään se, mistä ollaan eri mieltä.

Sitten muutama kommentti yksittäisiin puheenvuoroihin:

Ensinnäkin sekä vihreiden, vasemmistoliiton että RKP:n puheenvuoroissa haikailtiin parlamentaarisen valmistelun perään. Meistä aika moni tästä salista oli viime vaalikauden lopussa eduskunnassa, kun sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kaatui parlamentaarisesti valmisteltu malli, [Kari Uotilan välihuuto] joten haluan todeta sen, että parlamentaarinen valmistelu ei sinänsä takaa yhteistä näkemystä. Kun olen kuunnellut tämän vaalikauden, kolmen vuoden ajan, eri puolueiden kantoja siitä, mikä on tärkeää — monelle puolueelle on tärkeää, että on verotusoikeus, osalle puolueista on tärkeää valinnanvapaus, osalle maa-

kuntien määrä on tärkeä, osalle joku muu asia — niin sanon, että siitä ei aivan helpolla yhtenäistä pakettia tule.

Sitten seuraava asia, josta haluan todeta ja jota olen kuunnellut hieman huolestuneena jo aiemminkin, ja se toistui tässäkin salissa: se, että kyseenalaistetaan meidän ministeriöiden virkamiesten valmistelu. [Välihuutoja vasemmalta] Olen kolme vuotta katsonut aika läheltä sitä valmistelua, sekä valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön että muiden ministeriöitten virkavalmistelua, ja he tekevät sitä virkavastuulla, äärimmäisen huolellisesti, paneutuneesti. En voi uskoa sitä, että te samat henkilöt — täälläkin on monia valtioneuvoston jäsenenä aiemmin olleita — ilkeäisitte olla arvostelemassa siellä valtioneuvoston piirissä omia virkamiehiänne samalla tavalla kuin te teette täällä. [Välihuutoja vasemmalta] En pidä sitä kovinkaan hyvänä.

Sitten mitä tulee RKP:n Henrikssonin puheenvuoroon, maltilliseen puheenvuoroon kaiken kaikkiaan, niin siitä haluan todeta, kun otitte esille, että hallitus menee tässä vaalipäivämäärä edellä, että se ei todellakaan pidä paikkaansa, mutta kun tämä on näin laaja uudistus ja tämä on siirtymässä vuodella eteenpäin, niin katsomme, että myös meillä itsellämme, hallituksella, pitää olla oikeus kertoa, mikä meidän tavoitteemme on sen suhteen, milloin ne vaalit pidettäisiin. Mutta se ensimmäinen maakuntavaalipäivä on totta kai eduskunnan käsissä. Täällähän on koko paketti käsiteltävänä, ja me tulemme tuomaan vastineella tänne eduskuntaan myös voimaanpanolain muutokset, joita tämä vuoteen 2021 siirtäminen tarkoittaa, ja siinä kerromme oman käsityksemme siitä, milloin vaalit tulisi järjestää. Mutta kuten sanoin, eduskunta päättää siitä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta omassa mietinnössään sitä arvioi, ja sitten perustuslakivaliokuntakin sitä katsoo, ja sitten täällä salissa yhdessä päätämme.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Saarikko, enintään 5 minuuttia.

16.07 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Ensiksi matkasta kohti maalia: On oikeutettua ja osin ymmärrettyä, että tämä keskustelu on paljolti täällä kilpistynyt ison uudistuksen prosessin äärelle, sen puolustamiseen ja siitä syyllistämiseen. On aivan selvää, että vuosien valmistelun aikana itse kukin puolue, nyt vuorollaan tämä hallitus, vastaa siitä, että sote-uudistuksen valmistelu ei kaikilta osin ole ollut tyylikästä ja me olemme tehneet virheitä. Politiikan uskottavuus ja kaikki se, miksi tätä tehdään, on aika ajoin matkan varrella jäänyt sivuun.

Ymmärrän prosessikritiikin mutta samalla haastan meitä kysymään ja keskustelemaan itse uudistuksen tarpeesta. Mikä on mallinne, sosiaalidemokraatit? Vielä vuosi sitten totesitte: kaikki käy, jos valinnanvapauden yhtiöittäminen poistetaan. Se tapahtui. Mikä on kantanne nyt?

Oli ilo kuulla, että esimerkiksi vihreiden ryhmäpuheenvuorossa taas todettiin selkeästi, että oikeastaan ne elementit, joihin nyt tämän hallituksen ratkaisu sote- ja maakuntauudistukseen perustuu, saavat teiltä tuen. [Kari Uotila: Ilman markkinamallia!] Mitä tulee mainittuun markkinamalliin, jota vasemmalta laidalta monta kertaa on nostettu esiin, olen miettinyt sitä paljon, valitsemaanne termiä, jolla hallitusta leimaatte. Miten voi avata markkinat maassa, jossa markkinat ovat jo auki? [Kokoomuksen ryhmästä: Aika hyvä kysymys!] Miten voi avata sosiaali- ja terveydenhuollon markkinat yksityisille palveluille, jos maassamme on yli miljoona ihmistä ottanut yksityisen terveydenhuollon vakuutuksen

ja monet kunnat ovat ulkoistaneet koko palvelujärjestelmänsä vailla valinnanvapautta yksityisen ja julkisen väliltä? [Ben Zyskowicz: Erittäin hyvä kysymys!]

Arvoisa puhemies! Tämän uudistuksen perusytimessä on peruspalvelujen puolustaminen. Nostan vain kaksi esimerkkiä lyhyesti esiin siitä, miksi minusta tämä uudistus on valtavan tärkeä.

Ensinnäkin edustaja Antti Rinteenkin mainitsema lastensuojelu: Tämän päivän perheiden ongelmat ovat valitettavan monisyisiä, ja sosiaalityön ammattilaiset ovat kimuranttien tilanteiden edessä ratkoessaan, mitä pitäisi tehdä. On oikein ja kohtuullista, että on maakuntien kokoiset laajemmat vastuualueet, joissa moniammatillinen yhteistyö on paljon paremmin mahdollista kuin tänä päivänä.

Vanhuspalveluiden osalta — itse asiassa minun mielestäni tämän uudistuksen kaikkein keskeisin motiivi ja motivaatiotekijä — [Vasemmalta: Entä rahat siihen?] on aivan oikein saamieni kansalaispalautteiden pohjalta, että laatu ja sillä kilpailu asettuu tärkeämpään asemaan tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että eduskuntaa vaivaa rohkeus päättää. Tämä on valtavan iso ratkaisu Suomelle, eikä se ole riskitön eikä se ole täydellinen. Meitä vaivaa kipu siitä, että kukaan ei voi löytää sellaiseen toiviomaahan, jossa olisi täydellisiä ratkaisuja, eikä ainakaan sellaiseen, jossa ison uudistuksen kaikki yksityiskohdat miellyttäisivät, varmastikaan edes kaikkia hallituspuolueiden edustajia. [Maria Guzeninan välihuuto] Meidän on siedettävä epätäydellisyyttä. — Edustaja Guzenina, en pidä eduskuntaa pilkkanani ja toivon, että myöskään täällä salissa kukaan ei moittisi niin voimakkain sanakääntein virkavalmistelua, jonka... [Maria Guzeninan välihuuto] — Osaltanne, edustaja Guzenina, tekin olitte sitä vetämässä. Toivon, että esitätte arvionne, onko suomalainen virkavalmistelu laadutonta. [Välihuutoja]

Arvoisa puhemies! Totean lopuksi vielä sen, että on oleellista huomata, että moni kannattaa uudistusta, josta kaikilta osin emme ole yhtä mieltä, mutta meiltä edellytetään nyt rohkeutta tehdä päätöksiä. [Hälinää]

Puhemies Paula Risikko: Sitten me aloitamme debattikeskustelun. Kaikkia niitä edustajia, jotka haluavat osallistua tähän keskusteluun, pyydän varaamaan puheenvuoron painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Aloitetaan näillä ryhmäpuheenvuorojen pitäjillä, edustaja Kaikkonen.

16.11 **Antti Kaikkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition tehtävä on esittää kritiikkiä. Täytyy sanoa, että siinä nykyinen oppositio on kyllä todella hyvä, suorastaan erittäin hyvä, varsinkin määrän suhteen. Mutta, arvoisa puhemies, opposition tehtävä on esittää myös vaihtoehtoja, ainakin niin itse ajattelen. Siinä oppositio ei ole ihan niin hyvä. Jotkut ryhmät sitä täällä sentään edes yrittivät, hyvä niin. Mutta miten toimi suurin oppositioryhmä SDP? Kuultiinko SDP:n ryhmäpuheessa jotain SDP:n vaihtoehdosta? [Oikealta: Ei!] Ei, se sisälsi pelkkää kritiikkiä, haukkumista, räksytystä. SDP:n puhe, arvoisa puhemies, ei sisältänyt yhtä kappaletta, ei yhtä riviä, ei yhtä sanaa teidän vaihtoehdostanne. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Arvoisa puhemies, herää kysymys, miksi ei. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.12 **Kalle Jokinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta tuntuu, että ihmiset ovat lopen kyllästyneitä kuulemaan tässä salissa ja eduskunnassa käytävää loputonta riitelyä ja kinastelua niin tärkeästä asiasta kuin ihmisten terveys- ja sosiaalipalvelujen järjestämisestä. Se viesti, joka minulle tulee, on se, että tehkää jo valmista, viekää tämä maaliin, [Paavo Arhinmäki: Ai jaa!] tehkää uusi järjestelmä, jolla ihmiset pääsevät hoitoon sieltä jonoista ja saavat asianmukaista hoitoa. Ja se on meidän tehtävämme, eikä riiteleminen ja kinastelu.

Täällä on monessa puheenvuorossa tuotu esille se, että tämä markkinamalli, joksi te kutsutte tätä mallia, työntää ihmisiä pönkittämään kansainvälisten terveysyritysten tuottoja. [Paavo Arhinmäki: Näin se on!] Mutta siitähän tässä ei ole kysymys. Tässähän annetaan ihmisille mahdollisuus valita. Muun muassa te, edustaja Meri, voitte sitten valita, minkä yrityksen palveluja te menette käyttämään. Älkää, hyvät ihmiset, menkö pönkittämään niitä yrityksiä, joita ette halua tukea ja kannattaa.

16.14 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! SDP on useamman kerran esittänyt vaihtoehtonsa.

Mutta ministeri Vehviläinen, teille minun täytyy sanoa se, että ensimmäinen työ, jonka tämä hallitus teki, oli opposition syrjäyttäminen pois tästä valmistelusta täydellisesti. Te olette halunneet rakentaa tämän lehmänkaupan kokoomuksen ja keskustan välillä, maakunta- ja markkinamallin toteutuksen, ja sen takia ette ole halunneet oppositiota mukaan tähän keskusteluun. [Ben Zyskowicz: Tässäkö syy?]

Arvoisat ministeri Saarikko ja ministeri Vehviläinen, SDP ei ole syyttänyt virkamiesvalmistelua. Kysymys on siitä, että se valmistelu, jota ministeriössä on tehty, on tehty äärimmäisellä kiireellä, liian kiireellä, ja täydellisessä poliittisessa ohjauksessa sillä tavalla, että se on käytännössä johtanut ihmisten loppuunpalamiseen ministeriössä. Olkaa rehellisiä itsellenne tässä asiassa.

Ministeri Saarikko, toivon todellakin, että te olette ymmärtänyt, että sosiaalidemokraattinen puolue haluaa tehdä uudistuksen tässä yhteiskunnassa liittyen sosiaali- ja terveyspalveluihin. [Puhemies: Aika!] Kysymys on vain siitä, millä tavalla se toteutetaan. [Ben Zyskowicz: Miksi ette kerro?]

16.15 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän demareiden vaihtoehto tuli selväksi edustaja Harakan suulla: isänmaallinen teko on kaataa sote-uudistus. [Naurua — Välihuutoja] Se on demareiden vaihtoehto. Vai eikö edustaja Harakka edusta demareiden linjaa? Sitä pitää sitten kysyä.

Olin ajatellut, etten yhtä puoluetta puheenvuorossani mainitse lainkaan, mutta sen verran paksua väitettä tuli edustaja Mereltä, että täytyyhän se yksikin puolue, perussuomalaiset, nyt tässä mainita. Ja vielä kun RKP:kin sanoi saman linjauksen, minkä perussuomalaiset ovat tehneet, eli että EU-notifikaatio pitää Brysselin byrokraateilta saada, lupa tämän uudistuksen tekemiseen, niin onhan tässä syntynyt tällainen suomenruotsalaisten ja suomenkielisten perussuomalaisten epäpyhä allianssi sote-notifikaation osalta. Kummatkin haluavat kysyä Brysselin byrokraateilta asiasta, josta mikään muu unionin maa ei ole kysynyt. Ruotsilla on ollut kymmenen vuotta sote-uudistus tehtynä, eikä ole kysytty.

Mutta haluan kysyä vielä arvoisalta pääministeriltä: muistanko oikein, että perussuomalaisetkin olivat hallituksessa marraskuussa 2015? [Mika Niikko: On perussuomalaisiin ikävä Elolla kyllä nyt!]

16.16 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen tottunut siihen, että tietty ryhmä, joka halusi meistä erkaantua, tekee politiikkaa meitä haukkumalla, enkä viitsi siihen panostaa. Panostan mieluummin meidän omaan politiikkaamme.

Toin puheessani esille, että perussuomalaiset halusivat lähteä siitä, että perusterveydenhuolto laitetaan kuntoon yhteistyössä pienten yrittäjien kanssa. Tänään oli Ylellä taas juttua kansainvälisestä tutkimuksesta, että Suomen terveydenhuollolla on maailman paras hinta—laatu-suhde ja muualla ei ole päästy tällaiseen kustannustehokkuuteen. Ministeri Saarikko, peräänkuulutitte hyvää ja ehkä täydellistä mallia, jota ei ehkä ole. Mutta onko meillä jo aika pitkälle sellainen malli, pitäisikö meidän pysähtyä siinä? Viekö tämä uudistus meitä jo niin paljon, että me emme edes huomaa, mitkä osat meillä ovat toimivia? Tässä tutkimuksessa korostettiin sitä, että perusterveydenhuollossa on niitä ongelmia ennalta-ehkäisyssä. Olemmeko me muuttamassa kaikki ja tuhlaamassa rahaa vain sen takia, että tehdään nyt tämä tietty tulos ja koplaus? Ihan aidosti, [Puhemies koputtaa] käsi sydämelle, miten se on?

16.17 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko toivoi järkevää keskustelua. Olen täysin samaa mieltä. Uudistuksessa surullisinta on se, että jos valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita, koko uransa sosiaali- ja terveyspalveluiden parissa työskennelleitä ihmisiä, professoreita ja asiantuntijoiden varoituksia olisi kuunneltu, tältä farssilta olisi vältytty. Jatkuva väärä pelitapa on nimenomaan se Sipilän hallituksen kohtalo.

Ministeri Vehviläinen teki omassa puheenvuorossaan sen viimeisen oman maalin syyttämällä oppositiota, että ei ole vaihtoehtoja, kun ensinnäkin kehuin hallitusohjelman alkuperäiset sote-kirjaukset, sitten tarjosin yhteistyön kättä ja kuvasin vihreiden vaihtoehdon. Nyt kysynkin suoraan pääministeriltä: voisimmeko yhdessä toteuttaa sote-uudistuksen alkuperäisten hallitusohjelmakirjausten pohjalta ja alkuperäisten uudistuksen tavoitteiden kautta?

16.18 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa perustuslakivaliokunnan lausunnossa nostetaan esiin muun muassa kaksi hyvin olennaista korjattavaa asiaa: uudistuksen rahoitus ja vaiheistus. Kohtuuton menoleikkuri ei saa vaarantaa perustason sosiaali- ja terveyspalveluita, ja maakuntien on oltava pystyssä ja toiminnassa ennen kuin sosiaali- ja terveyspalveluita voidaan avata markkinoille. Näihin ei kuitenkaan puututa hallituksen vastineessa riittävästi. Kiirehtiminen uhkaa nyt kansalaisten perusoikeuksia. Tässä hallituksen vastineessa määritellään ne kriteerit, joilla maakunta voi siirtää palvelut markkinoille etuajassa, mutta siitä puuttuvat ne kriteerit, joiden perusteella maakunta voisi anoa lykkäystä. Samoilla kriteereillä mennään. Minun mielestäni, ministeri, tässä on kyllä ihan perustelut hylätä tämä koko markkinamalli. Tässä on niin paljon ongelmia, ja tähän liittyy erittäin paljon isoja kysymyksiä.

16.19 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Här har oppositionens egna alternativ efterlysts, och jag kan säga att SFP:s eget alternativ är att hålla den här reformen enkel: för över hälsovården till sjukvårdsdistrikten, låt socialvården vara kvar i kommunerna, gör lite starkare kommuner. Inte behöver vi en ny landskapsförvaltning i det här landet. Vi lever alldeles bra utan en sådan. Det är vård och läkare som behövs, inte ny förvaltning och nya förvaltningsstrukturer.

Arvoisa puhemies! Palaan tähän EU-notifikaatioasiaan ja totean edelleen, että perustuslakivaliokunta on antanut nyt hallitukselle hyvän reittioppaan. Perustuslakivaliokunnan lausunto on sellainen, että sitä kannattaa nyt lukea kunnolla, huolella, ja ottaa se vakavasti. Maan parhaimmat EU-oikeuden asiantuntijat ovat olleet sitä mieltä, että nyt pitäisi tämä malli notifioida sen takia, että saadaan oikeusvarmuus, sen takia, että voidaan olla varmoja siitä, että tässä ei mene veronmaksajien rahoja taivaan tuuleen. Arvoisa hallitus, aiotteko noudattaa näitä ohjeita, aiotteko noudattaa myös perustuslakivaliokunnan lausunnon ohjeita?

16.20 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pääministerin kanssa samaa mieltä siinä, että Suomen ja poliittisen järjestelmän, siis meidän kaikkien, on pystyttävä parempaan, koska kansalaisten luottamus demokratiaa ja politiikkaa kohtaan heikkenee erilaisten indikaattorien mukaan. ”Sote-uudistuksen aikataulu on nyt eduskunnan käsissä. Hallitus toivoo eduskunnalta huolellista, ripeää ja vastuullista käsittelyä.” Siteerasin tässä pääministerin toivetta.

Arvoisa pääministeri ja hallitus, sote-uudistuksen lainvalmistelu on pitkään ollut hallituksen vastuulla. Vaalikaudesta on kulunut 38 kuukautta ja jäljellä on vajaat 10 kuukautta. Tässä valossa on epäasiallista ministeri Saarikon tapaan syyttää eduskuntaa ja oppositiota jarrutuksesta ja rohkeuden puutteesta. Kuka on jarruttanut? Eikö hallitus kunnioita perustuslakivaliokuntaa, joka on vaatinut korjauksia ja joka koostuu sekä hallituksen että opposition edustajista?

16.21 **Paavo Väyrynen kp** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On hyvä, että uudistukset siirtyvät, eduskunta saa lisää harkinta-aikaa ja kansa pääsee vaalien kautta vaikuttamaan lopputulokseen. On pyrittävä korjaamaan uudistusten valuviat, kun aikaa nyt on. On kaksi perustavanlaatuista vikaa. Ensinnäkin kunnille olisi tullut antaa ja tulisi antaa oikeus tuottaa palveluja, [Välihuutoja vasemmalta] kuten Kuntaliitto yksimielisesti aikanaan esitti. Toinen vika liittyy maakuntien hallintoon. Se olisi tullut rakentaa aluekuntamallin pohjalle, kuten muun muassa johtava kuntahallinnon asiantuntija Hannes Manninen ja johtava perustuslakiasiantuntija Kimmo Sasi pari vuotta sitten yhteisessä lehtiartikkelissa esittivät. Uskon, että eduskuntavaalien kautta syntyy sellainen eduskunnan enemmistö, joka nämä valuviat korjaa. Omalta osaltani teen parhaani, että tällainen eduskuntaenemmistö syntyy ja nämä valuviat korjataan.

16.22 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministerit täällä totesivat, että täällä ei saisi puhua prosessista, mutta koko tämä pääministerin ilmoitushan on annettu nimenomaan tämän koko hallituksen prosessin siirtymisestä vuodeksi eteenpäin, ja isoin osa tätä pääministerin puhetta käsitteli nimenomaan tätä prosessia. Se, mikä tässä hallituksen uudistuksessa suurin ongelma on matkan varrella koko tämän kolme vuotta ollut, on ollut se, että kaikki hallituksen matkan varrella tekemät lupaukset on petetty, kaikki aikataulut on siirretty moneen kertaan. Luvattiin, että tämä lisää tasa-arvoa. No nyt on käynyt asiantuntijakuulemisissa selväksi, että käy päinvastoin. Luvattiin, että vähentää kustannuksia. Varmimmin tulee lisäkustannuksia. Luvattiin, että pakkoyhtiöittäminen ei ole ongelma. No se osoittautui ongelmaksi. Luvattiin, että nyt perustuslakiongelmat on korjattu, ja jälleen kerran nähtiin, että niinhän ei ollut käynyt. [Eduskunnasta: Ohhoh!] Luvattiin, että uudistus tulee voimaan vuoden 2019 alusta, ei tapahtunut. Sitten luvattiin, että 2020:n

alusta, ja tänään luvataan, että 2021:n alusta. Aina, kun hallitus on lupauksensa pettänyt, [Puhemies: Aika!] syy on ollut jonkun muun, ja tänään ministeri nimesi syyllisen, eduskunnan. Tällaista hallitusta ei ole nähty.

16.24 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä edellisen puhujan kanssa, että on törkeää syyllistää tai syyttää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tai eduskuntaa siitä, että hallitus itse tuo kelvottomasti valmistellun lakiesityksen eduskuntaan. Edellisen kerran annoitte valinnanvapauslakiesityksen viime kesäkuussa. Sen jälkeen teiltä on mennyt yhdeksän kuukautta korjata sen ongelmat. Nyt meillä on käsittelyssä täällä lakiesitys, jonka pykälistä puolet vaatii korjausta, ja teillä on pokkaa syyttää tästä tilanteesta eduskuntaa ja sosiaali- ja terveysvaliokuntaa. Me kaikki tiedämme, että ongelman juuri on hallituksen sopimassa lehmänkaupassa, ongelman juuri on ongelmallisessa markkinamallissa, ongelman juuri on siinä, että rahoituksen raami on liian kireä, ja näistä ongelmista vastaa hallitus. Niistä ei vastaa virkakunta, niistä ei vastaa sosiaali- ja terveysvaliokunta, niistä ei vastaa eduskunta — niistä vastaa Sipilän hallitus. Minä kysyn teiltä: oletteko te nyt tällä kertaa perehtyneet riittävän tarkasti siihen, mitä perustuslakivaliokunta itse asiassa teiltä edellyttää? Olen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenenä lukenut erittäin huolellisesti [Puhemies: Aika!] teidän tekemänne vastineen ja olen hyvin huolissani siitä, ettette vieläkään ymmärrä tilanteen vakavuutta.

16.25 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja, edustaja Kaikkonen pelotteli Trumpcarella ja palveluiden ulkoistamisilla, jos tämä nyt käsittelyssä oleva uudistus ei mene läpi. Tehdään tämä nyt kerralla aivan selväksi: mitään tällaista automaattista syy—seuraus-suhdetta ei ole. Monin puolin Suomea tällä hetkellä valmistellaan siirtymistä kuntayhtymäpohjaisiin malleihin, eli leveämmät hartiat turvataan julkista palvelutuotantoa vahvistavalla tavalla. Jos kuntatasolla kuitenkin päätetään tehdä ulkoistamisia, johtuu se siitä, että paikalliset päättäjät erikseen päättävät tehdä näin. Ja keitä nämä päättäjät sitten ovat? Nehän ovat teidän ja kokoomuksen kuntapäättäjiä, jotka siellä paikallisesti tähänkin asti ovat päättäneet näitä ulkoistuksia tehdä. [Välihuutoja oikealta] Tältä osin tämä argumentti on täysin vailla pohjaa.

Arvoisa puhemies! Edelleen täällä [Puhemies koputtaa] peräänkuulutetaan vaihtoehtoja, vaikka niitä on esitetty. Vetäkää valinnanvapausesitys pois, [Puhemies: Aika!] budjettileikkuri pois ja turvatkaa verotusoikeus, niin jatketaan keskustelua siitä.

16.26 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun otsikkonahan on ”uudistuksen voimaantulon siirtyminen”, ja siksi me puhumme täällä tänään prosessista ja uudistuksen tämänhetkisestä tilanteesta emmekä tästä sisällöstä. Emme olisi tässä tilanteessa nyt, jos hallitus olisi jatkanut sote-uudistuksen valmistelua parlamentaarisesti viime kaudella tehdyn työn pohjalta. Ongelmanahan on se, että lehmänkauppojen jälkeen alkuperäiset tavoitteet eivät ole enää ohjanneet uudistuksen valmistelua. Emme olisi myöskään näin syvällä tässä solmussa, jos hallitus olisi arvostanut tutkimusnäyttöä ja asiantuntijoita koko prosessin ajan. Jopa viime aikoina hallitus on yrittänyt kiertää asiantuntijoiden varoitukset liiasta kiireestä. Tämä sotku tai solmu on kyllä hallituksen omaa syytä, tämä olisi kyllä nyt ihan syytä myöntää. Siksi eduskunnan, opposition tai valiokunnan puheenjohtajan syyttäminen on minusta kyllä vastuun pakoilua.

16.27 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Det är glädjande att alla regeringspartier nu insett att den här reformen har haft alldeles för stram tidtabell. De flesta av oss har förstått det redan tidigare.

Arvoisa puhemies! Suomen terveydenhuollolla on The Lancetin uuden tutkimuksen mukaan maailman paras hinta—laatu-suhde, ja tätä tilannetta ei saa uudistuksella vaarantaa. Meillä kaikilla on tästä valtava vastuu, ja toivon, että sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetaan aito mahdollisuus nyt korjata tätä muutostarvetta, mikä on, ja nämä lakipakettiin tulevat asiat saada kuntoon edustaja Kaikkosen mainitsemalla rakentavalla yhteistyöllä.

Mainitsen yhden korjaustarpeen, pienen mutta tärkeän: neuvolapalveluiden, joista tässä on ollut jo aikaisemmin puhetta, säilyminen luotettavana julkisena palveluna.

Värderade talman! Tänker regeringen självmant göra ändringar i lagpaketet till exempel så att den viktiga förebyggande vården tydligare kan tryggas?

16.29 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ymmärrän, että täällä kiivaillaan tästä prosessista, mutta katsotaan, mistä ollaan kuitenkin pitkälle samaa mieltä: Useammassa puheenvuorossa on todettu, että lääkäriin ei pääse ja joutuu jonottamaan. Useammassa puheenvuorossa on todettu, että lompakon paksuus ei saisi ratkaista sitä, pääseekö lääkäriin vai eikö pääse. [Välihuutoja vasemmalta] Useammassa puheenvuorossa on todettu, että nimenomaan pienituloiset lapsiperheet, pienituloiset eläkeläiset ja työttömät ovat ne, jotka joutuvat jonottamaan julkiseen terveydenhuoltoon, joka kaikkialla ei aina toimi riittävän hyvin. Kun näihin ongelmiin tämä valinnanvapaus on ratkaisu — valinnanvapaus, jossa ihmiset lompakon paksuudesta riippumatta voivat itse valita, menevätkö yksityiseen vai julkiseen terveydenhoitoon, joissa palveluiden hinta on sama — niin miksi näin kiivaasti tätä valinnanvapautta täällä vastustetaan? [Touko Aalto: Mitä se maksaa?]

16.30 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos hallituksen esitykset olisi valmisteltu normaalia lainvalmistelua noudattaen, ne olisivat sopusoinnussa perustuslain kanssa ja mitään ongelmia ei olisi. Nyt pirstaleisesta valmistelusta antavat seuraavat asiat hyvän kuvan: On annettu useita täydentäviä hallituksen esityksiä, ministerin kirjelmiä, vastineita sekä täydentäviä vastineita. On annettu keväällä jälleen lakiesitys, joka on laajassa mitassa perustuslain vastainen. Yli puolet, 53 pykälää 103:sta, on epäonnistuneita ja rahoituspykälätkin melkein kaikilta keskeisiltä osiltaan. Tilannetta kuvaa hyvin nyt se, että viime viikolla valiokunta sai hallituksen vastineen perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Tänään pykäliä korjattiin jälleen uudella vastineella. Ensi viikolla tulee lisää vastineita. Nyt kysyn teiltä, pääministeri: Milloin tulee näiden muutosten vastine, jotka te tänään pääministerin ilmoituksella annoitte? Onko teillä kiire?

16.31 **Martti Talja kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition olisi korkea aika oivaltaa, että kysymyksessä on julkisen sektorin sote-palveluiden pelastusoperaatio. Sote-uudistuksen epäonnistumisen vuoksi moni kunta on siirtänyt sote-palvelunsa yksityisten lääkärifirmojen hoidettavaksi ja myynyt omistuksiaan kiihtyvällä nopeudella. Tahti kiihtyy hallitsemattomaksi, jos tätäkin uudistusta tietoisesti kaadetaan ja jarrutetaan. Toisaalta kunnissa samat päättäjät, jotka istuvat täällä, ovat alkaneet myydä — tehdä vas-

taavanlaisia päätöksiä — kuntien omaisuutta, kiihtyvällä nopeudella. En ymmärrä tätä kaksinaamaisuutta.

Tällä hetkellä kunnat säästävät ja laiminlyövät velvoitteensa taata asukkailleen riittävät sote-palvelut. Kunnat vastaavat perustuslain mukaisesti edelleen sote-palvelujen rahoituksesta. Jarruttamalla tätä uudistusta me kaikki olemme vastuullisia siinä, että kansalaiset eivät saa riittäviä palveluja, ja pahinta olisi, että tämä uudistus kaatuisi kokonaisuudessaan. Silloin olemme hallitsemattomassa pudotuksessa.

16.32 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Saarikko ja edustaja Kaikkonen täällä peräänkuuluttivat oppositiolta vaihtoehtoja hallituksen sote-mallille. Omalla kohdallani suurin huoli tässä perustuu juuri palvelujen pirstoutumiseen tavoitellun integraation sijaan, kun palveluita hajautetaan julkisiin ja yksityisiin sotekeskuksiin ja vielä sitten sen lisäksi erillisiin hammashoitoloihin. Teenkin ehdotuksen, jota toivon, että te, ministeri Saarikko, kommentoisitte: Järjestetään sote-keskukset maakunnan tuotantovastuulle. Annetaan asiakkaille mahdollisuus valita se sote-keskus tästä palveluvalikoimasta ja laajennetaan valinnanvapautta yksityisiin palveluihin hallitusti asiakas- ja palveluseteleiden avulla.

16.33 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulta kysyttiin suoraan, miksi tämä hallituksen sote-malli ei kelpaa. Syy on selkeä: se on valtiontaloudellisesti vastuuton. Tätä mieltä olivat valtiovarainvaliokunnassa kaikki kuusi oppositiopuoluetta, jotka tekivät historiallisesti yhteisen eriävän mielipiteen. Meillä valiokunnassa oli vain yksi kysymys sotesta: mitä tämä lysti maksaa, mitä maksaa? Tätä yksinkertaista kysymystä esitimme koko kevään, mutta emme saaneet vastausta edes miljardin tarkkuudella.

Sen sijaan valtiovarainvaliokunnan kuulemat sata asiantuntijaa kertoivat yksiselitteisesti, että sote-malli aiheuttaa varmemmin 3 miljardin lisäkustannukset kuin vastaavat säästöt, varmemmin lisää kustannuksia miljardikaupalla. Hallituksen hanke on suuruudenhullu, se on valkoinen elefantti.

Ja mikä on SDP:n vaihtoehto? Se on puhtaasti sosiaali- ja terveysuudistus ilman EU-kilpailuoikeudellisia riskejä tai pelastuslaitoksen organisointia. Se on sote-uudistus, johon Suomella on varaa, ja sen saa seuraava hallitus valmiiksi kautensa alkupuolella.

Puhemies Paula Risikko: Täällä on tullut paljon ministereille kysymyksiä. Myönnän tässä yhden vastauspuheenvuoron vielä edustaja Huhtasaarelle. Sen jälkeen Orpo, Vehviläinen ja Saarikko vastaavat lyhyesti.

16.34 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aina, kun lähdetään tekemään uudistusta, pitää tietää, mikä toimii jo. Suomen terveydenhuollon laatu ja tulokset ovat laajan kansainvälisen tutkimuksen mukaan maailman parhaat. Myös Suomen terveydenhuollon kustannukset ovat muita vertailumaita selvästi pienemmät. Ongelma ei ole järjestelmässä, eivätkä ne ratkea järjestelmämuutoksilla. Perusterveydenhuoltoon tarvitaan lisää resursseja. Se, että me olemme päästäneet tämän perustason huonoon kuntoon, se, että olemme päästäneet sen siihen tilanteeseen ja siihen pisteeseen, että lääkäriin ei pääse, on edellisten hallitusten vika, ja se on päättäjien vika. Me halusimme tämän korjata, kun tämä hallitus aloitti. Perussuomalaiset olivat hallituksessa mukana. Alku lähti hyvin, oli

tarkoitus pistää resursseja perusterveydenhuoltoon, ja sen jälkeen tulisi rahoitus ja sen jälkeen valinnanvapaus. Kysynkin nyt: voisiko hallitus palata siihen hyvään alkuun, kun perussuomalaiset olivat vielä hallituksessa, siihen hallitusohjelman alkuperäiseen kirjaukseen?

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministereitten vastauksia. — Ministeri Orpo paikalta, 2 minuuttia enintään.

16.35 **Valtiovarainministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täällä todettiin se, että sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmän tuottavuus on yksi maailman parhaista. Se on hyvä asia, mutta se kertoo myöskin siitä, että se kone on viritetty aika äärimmilleen. Kun 2020-luvulla palvelutarve tulee kasvamaan merkittävällä tavalla, niin mistä se raha otetaan, kun sitä tuottavuutta ei voi enää nykykoneesta saada irti? Siinä on yksinkertainen vastaus teille. Tämä nykyinen järjestelmä ajaa päin seinää, jos ei tehdä rakenteellista uudistusta, [Li Anderssonin välihuuto] jolla voidaan saada lisää tuottavuutta — tätä kannattaa miettiä, mitä äsken sanoin. Sitä kautta voidaan saada lisää tuottavuutta, sitä kautta me saamme ne toimivat palveluketjut.

Vahvojen julkisten järjestäjien kautta saadaan voimavaroja keskitettyä niin, että saadaan ict-ratkaisut, teknologia hyödynnettyä. Ja mikä tärkeintä: Meillä on vahva julkinen järjestäjä, vahva julkinen järjestäjä, jonka käsissä on rahat ja valta, siis julkinen järjestäjä, johon vaaleilla valitaan ihmiset, sillä on rahat ja valta, [Antti Lindtmanin välihuuto] se määrää ja päättää, miten maakunnassa palvelujärjestelmä ihmisille rakennetaan, ja siitä palvelujärjestelmästä ja sen tuotannosta — toisin kuin te annatte täällä ymmärtää — suurin osa on julkista tuotantoa. Siis järjestäjä on täysin julkinen, suurin osa tuotannosta julkista. Mutta se, mikä on rakennettu ihmisille ja tuo tasa-arvon, on valinnanvapaus perustasolla pääsääntönä, mikä takaa sen, että jokainen ihminen lompakon paksuudesta riippumatta saa valita yksityisen ja julkisen välillä ja samaan hintaan. Missä tässä on se kammottava asia ja se markkinatalousmalli, kun tässä peruselementit ovat samat kuin teistä lähestulkoon jokaisen mallissa eli laajat alueet, vaalit ja julkinen vahva järjestäjä? [Timo Harakka: Mitä se maksaa?] Hyvät opposition edustajat, tämä on teidän mallinne parannettuna sillä, että ihmiset saavat valita perustason palvelun ja pääsevät lääkäriin, kun he ovat sairaita, [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] pois [Puhemies koputtaa] jonosta.

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Vehviläinen paikaltaan, enintään 2 minuuttia.

16.37 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toivon, että täällä rauhoituttaisiin. Minä olen aivan varma siitä, että kaikki tässä salissa haluavat tehdä uudistuksen. Tämä on ollut 15 vuotta tavoitteena, ja me kaikki puolueet, eduskuntapuolueet, myös olemme osittain syyllisiä siihen, että tämä ei ole edennyt. Tarkoitan sitä, että ei se ollut viime vaalikaudenkaan lopulla helppoa, vaikka oli se parlamentaarinen valmistelu. Täällä talossahan se kaatui silloin, eli se kannattaa kaiken kaikkiaan muistaa.

Meillä on nyt kuudes hallitus ja viides malli menossa, ja minä sanon kanssa, että eihän tämä ole täydellinen. On ihan varma asia, että tätä myös joudutaan tulevaisuudessa, kun nähdään, korjaamaankin. Se on aivan selvä asia, on niin laajasta ja monimutkaisesta uudistuksesta kysymys.

Mutta sitten haluaisin todeta tähän jatkoon, koska tämän pääministerin ilmoituksen tärkein aihe on se, että uudistus siirtyy alkamaan sinne vuoteen 2021, että nyt jos katsotaan, mikä tässä on tärkeää, että se näin pystyy tapahtumaan, niin se, että sille, mitä valmistelutyötä maakunnissa on tehty vuoden 2017 alusta, on annettava tämän talon ja kaikkien ministeriöitten täysi tuki niin, että siellä eivät rukkaset tipahda vaan uudistusta viedään eteenpäin. Tämä uudistuksen siirto jopa auttaa tietyiltä osin, esimerkiksi ict-ratkaisujen osalta saadaan lisäaikaa. Uusimaa, joka on ylivoimaisesti suurin maakunta, on ollut koko ajan sitä mieltä, että heille ei vuoden 2020 alku riitä, ja he saavat lisäaikaa.

Mitä tämä sitten tarkoittaa nyt tässä muutaman viikon päästä, jos tässä me kaikki käymme myös hieman kesätauolla? Se tarkoittaa ainakin ministeriöitten puolelta sitä, että välittömästi elokuun alussa me käymme läpi kaiken tämän lainsäädännön ja käymme nämä aikataulumuutosten sinne tuomat yksityiskohdat läpi. Teille tuttua valiokunnassa ja erityisesti sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on, että te tulette saamaan vastineen kautta tämän koko paketin käsiteltäväksi.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri Saarikko, enintään 2 minuuttia.

16.40 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos oppositiossa koettiin, että puheenvuoroni pääviesti oli syyllistää prosessikeskustelusta tai eduskunnan käsittelyn nopeudesta. Koen, että me olemme siinä tilanteessa niin hallituksena kuin koko eduskuntana, että on aika katsoa siltä osin eteenpäin, mitä teemme seuraavaksi, jotta maali tämän uudistuksen osalta, sen lainsäädännön hyväksymisen osalta, voisi edessämme häämöttää. Haluan antaa kaiken tukeni sosiaali- ja terveysvaliokunnalle, sen puheenjohtajalle, virkakunnalle ja jäsenille, siihen erittäin työlääseen kokonaisuuteen, jota viette eteenpäin. Valitsemanne tahti, tyyli, tapa ja painotukset ovat täysin valiokunnan käsissä, ja sosiaali- ja terveysministeriö kaikin tavoin tulee tuota työtänne tukemaan.

Yhdyn myös valiokunnan puheenjohtajan arvioon siitä, että pyynnöistänne johtuen on tietysti useita lisämuistioita ja lisäkirjelmiä valiokuntaan toimitettu [Krista Kiuru: Ei ole valiokunta pyytänyt!] ja myös siksi, että esityksemme ovat muuttuneet johtuen aikatauluista tai perustuslakivaliokunnan vaatimuksista, ja näiltä osin olemme toimineet materiaalia täydentäen.

Tähän liittyen haluan todeta, että hallitus suhtautuu perustuslakivaliokunnan lausuntoon vakavalla mielellä. Vastine laadittiin virkakunnan kanssa hallituksen johdolla vastuullisesti ja ongelmiin pureutuen. Se vastine on laaja ja vastaa, aivan kuten sanoitte, kaikkiin niihin ongelmakohtiin, joita pykälissä perustuslakivalokunta havaitsi. [Vasemmalta: Ei vastaa todellakaan!]

Samalla totean, että valinnanvapaus ja sen lainsäädäntö on Suomessa uudenlainen ja siten myös ainutlaatuinen. On ollut totta, että se valmistelu ei ole osunut kerralla kohdalleen, ei nyt uudemmankaan kerran, ja siksi oli hyvä, että saamme perustuslakivaliokunnan näkemykset. Se ei ole hallituksen vihollinen, vaan tekemisiemme peili, jotta esityksestä tulisi kansalaisten kannalta entistä parempi. Tämä esitys, jota täällä käsitellään laajassa kokonaisuudessaan, [Puhemies koputtaa] on kivijalka. Maakunnat ja sote-ammattilaiset tekevät sen sisällön, sen kehitystyön, joka onneksi on monissa paikoin nyt hyvässä vauhdissa.

16.42 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä kiitän mahdollisuudesta todeta kuitenkin valiokunnan puolesta, että ei kannata antaa sellaista ymmärrystä, että valiokunta olisi joissakin asioissa tarkentanut ja siitä syystä johtuen olisi tullut pilvin pimein näitä vastineita. Nämä asiat, joita omassa puheenvuorossani kuvasin, kertoivat ainoastaan hallituksen työskentelystä. Se, että me joudumme pyytämään — hyvässä yhteistyössä ministeriön ja ministerin virkamiesten kanssa — näitä täydentäviä erilaisia arvioita milloin mistäkin, kertoo tietenkin tästä valmistelusta paljon.

Eduskunnassa ongelmat eivät liity tämän talon käsittelyyn, jolle on jo alun perin varattu liian lyhyt aika. Haluan puolustaa valiokuntaa siinä, että me teemme todella paljon töitä. Kaksitoistakertaisella aikataululla normaaliin aikatauluun verrattuna tätä uudistusta viedään täällä aamusta iltaan eteenpäin — ja kesälläkin. Haluan, että [Puhemies koputtaa] te kaikki osaatte arvostaa sitä yhteistä työtä, jota tämä talo tekee tämän uudistuksen pohjalta. Ja totean vielä, että vakuuttelusta huolimatta työ on täysin kesken. [Puhemies: Aika!] Viimeksi tänään on tullut uusia pykäliä ministeriöstä.

16.43 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime kuukausina ovat pahasti jääneet unholaan ne syyt, miksi sosiaali- ja terveyspalveluita haluttiin lähteä uudistamaan reilusti yli kymmenen vuotta sitten. [Paavo Arhinmäki: Se todella on näin! — Välihuutoja vasemmalta] Kyse on ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien palveluiden turvaamisesta kaikille ihmisille koko maassa. Uudistus oli kiireellinen jo silloin, ja uudistus on ollut välttämätön jo pitkään, jotta vanhuksillamme olisi hyvä hoito loppuun saakka, jotta lapsillamme olisi mahdollisuus päästä kouluterveydenhuoltoon, jotta läheisemme pääsisivät ajoissa lääkäriin ja saisivat avun kohonneeseen verenpaineeseen, kipeytyneeseen selkään tai hammassärkyyn, jotta hyvät peruspalvelut olisivat saatavilla niin Juankoskella kuin Helsingin Jakomäessä. Keskustalle uudistus on ollut ennen muuta suomalaisille tehty lupaus, lupaus huolenpidosta. Meille kyse ei ole valtapolitiikasta, vaan haluamme viedä uudistuksen läpi, [Puhemies koputtaa] jotta pystymme pitämään kiinni suomalaisille annetuista lupauksista.

16.44 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me kaikki tiedämme sydämissämme, että tämä uudistus, jota nyt eduskunta käsittelee, on aivan välttämätön suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiseksi, siksi että jokainen pääsisi varallisuudesta tai lompakon paksuudesta riippumatta hoitoon.

Täällä pääministeri hyvin totesi, että meidän kaikkien on katsottava peiliin. Kolmetoista vuotta suomalaiset ovat odottaneet tätä uudistusta, sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset ovat odottaneet tätä uudistusta. Suomalaiset ovat kärsivällisiä, mutta varmaan jossakin menee raja. Toivon, että tästä keskustelusta lähtisi vahva viesti siitä, että me viemme nyt tämän uudistuksen maaliin. Tämä on ollut monipolvinen, monipolkuinen, eikä se ole ollut helppo käsitellä, ei hallituksen, ei opposition eikä valiokuntien. Mutta nyt kun tuli tämä lisäaika, otetaan se myönteisenä, viedään tämä uudistus maalin. Toivon, että vaikka aikaa nyt on, ei kuitenkaan pidetä jalkaa jarrulla vaan asiallisesti käsitellään ja viedään uudistus maaliin.

16.45 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että ministeri Orpo joutui lähtemään pois, mutta haluaisin kuitenkin todeta, että meillä on kaksi erilaista näkemystä siitä, miten tätä asiaa viedään eteenpäin. Kun ministeri Orpo tuossa pu-

heenvuorossaan totesi, että on samat peruslähtökohdat, niin se ei kyllä pidä paikkaansa, ja pyydän, että pääministeri viestittää eteenpäin, että meillä on tähän asiaan näkökulmaero, aika vahvakin.

Sosiaalidemokraattinen puolue on sitä mieltä, että tilaajaa ja tuottajaa ei pidä erottaa — tilaajaa ja tuottajaa ei pidä erottaa. Me haluamme, että julkinen toimija on sekä järjestäjä että tuottaja ja sen jälkeen poliittisesti valitut päätöksentekijät, ihmisten valitsemat päätöksentekijät, päättävät siitä, kuinka paljon käytetään yksityistä, kolmatta sektoria. Meidän mallissamme myöskin kaupungit voivat toimia tuottajina, jos järjestäjätaho on sitä mieltä, että näin on oikein.

Oli pakko korjata tämä virheellisesti levitettävä käsitys siitä, että meillä on samanlaiset näkökulmat tähän. Muuten olen halukas keskustelemaan jatkosta ja prosessista.

16.46 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yksi keskeinen kysymys, johon hallitus johdonmukaisesti jättää vastaamatta, ja pyytäisin nyt pääministeriltä suoraa vastausta yhteen kysymykseen. Se on: mitä maksaa? Me emme edelleenkään tiedä, mitä tämä koko uudistus tulee maksamaan julkiselle taloudelle ja veronmaksajille, emmekä edelleenkään tiedä, mihin hintaan suomalainen jatkossa pääsee sosiaali- ja terveyskeskukseen eli mitä se maksaa yksittäiselle suomalaiselle jatkossa, koska tätä asiakasmaksulainsäädäntöä ollaan tuomassa vasta syksyllä. Pystyykö pääministeri vastaamaan tähän yksinkertaiseen kysymykseen nyt tänään tässä salissa — eli mitä maksaa?

Arvoisa puhemies! Hoidon tasa-arvon kannalta kaikista oleellisinta oli tehdä sellainen uudistus, jolla julkisten terveyskeskusten jonot lyhenevät, asiakasmaksut alenevat ja pompottelu loppuu, ja nyt saamme uudistuksen, joka ei täytä mitään näistä edellä mainituista tavoitteista. [Ben Zyskowicz: Jonot kyllä poistuvat, uskokaa pois!]

16.48 **Touko Aalto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tahdon tehdä tässä salissa selväksi, että valinnanvapaus itsessään ei ole ongelma, jos ensin mennään kuten hallitusohjelmaan kirjattiin: ensin integraatio, sen jälkeen monikanavarahoituksen purkaminen. Ongelma on se — väännän nyt rautalangasta — että jos tämä laaja valinnanvapaus eli markkinamalli nostaa kustannuksia, niin kustannukset pitää mitätöidä jotenkin. Tiukka maakuntien rahoitusleikkuri hoitaa tämän homman. Kun maakunnilla ei ole verotusoikeutta ja kustannukset nousevat, niin asiakasmaksuja pitää nostaa tai jostain muualta leikata. Sen takia koko markkinamallista jää jäljelle vain ja ainoastaan tulonsiirto veronmaksajilta isoimmille terveysfirmoille. Rahoituksen kriisi on aina ihmisten palveluiden kriisi, ja sen takia tämä on täysin vastuutonta kansantalouden ja kansanterveyden kannalta.

16.48 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt ei kannata itkeä krokotiilin kyyneleitä sen takia, että tämä uudistus siirtyy eteenpäin, vaan nyt kannattaisi varmistua siitä, että me saamme hyvän uudistuksen. Tässä on erittäin paljon, mitä pitää nyt vielä tehdä, jotta tästä tulisi hyvä.

Ensinnäkin nyt hallitus on jakamassa meidän maatamme A- ja B-maakuntiin. Meille tulee 18 maakuntaa, mutta ne eivät ole samalla tasolla. Ne lähtevät eri lähtökuopista riippuen siitä, onko maakunnassa yliopistollinen sairaala vai ei. Meillä on nyt sellainen tilanne, että aluesairaaloita ajetaan alas niissä maakunnissa, joissa ei ole yliopistollista sairaalaa. Siellä loppuvat yksinkertaiset polikliiniset leikkaukset, ja tämä johtaa myös siihen, että potilasturvallisuus kärsii.

Nyt, hallitus, kun puhutte siitä, että sote-uudistuksen piti tehdä hoidosta ja hoivasta oikeudenmukaisempaa, niin teidän toimenpiteenne tähän mennessä eivät ole siihen päätyneet, vaan päinvastoin eri puolilla Suomea nähdään eriarvoistumisen lisääntyvän. Arvoisa hallitus, oletteko valmiita [Puhemies koputtaa] muuttamaan tätä maakuntien jakoa niin, että meille tulee samanarvoiset maakunnat, [Puhemies: Aika!] jos niitä maakuntia pitää ylipäänsä tulla?

16.50 **Matti Torvinen sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia pääministerille nyt siitä, että tuli pääministerin ilmoitus ja saimme keskustella ja oppositio saa nämä paineensa sitten puhdistaa ja voimme vaihtaa ajatuksia.

Haluan sen sanoa tässä oikeasti, että perustuslakivaliokunta teki todella hyvää työtä ja erityisesti perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja Lapintie osoitti olevansa todellinen puheenjohtaja. Hänen toiminnastaan kannattaisi ottaa kyllä esimerkkiä.

Mehän vaadimme siellä aikataulumuutoksia. Nyt olen siihen perehtynyt, ja niitä on tullut, ja pitää muistaa, että kun täällä otetaan ikään kuin poliittiseksi pelikapulaksi notifikaatio, niin notifikaatiota ei vaadittu pontena. Siitä keskusteltiin, ja asiantuntijat olivat sitä mieltä, että se ei välttämättä edes sido aikanaan EU-tuomioistuinta, niin kuin nyt kaikki tiedämme sen.

Nyt haluan kysyä siitä, kun yhden vuoden siirto merkitsee 200:aa miljoonaa euroa. Me siniset toivomme, että sitä ei oteta köyhiltä, [Paavo Arhinmäki: Mihin tää laskelma perustuukaan?] ja kysynkin pääministeriltä: mistä tuo 200 miljoonaa säästetään, yhdistetäänkö kaikki vaalit, ainakin moraalisella tavalla?

16.51 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kaikkonen omassa puheenvuorossaan puhui aika vihjailevasti sosiaali- ja terveysvaliokunnan työskentelystä, mutta en ole teitä siellä kokouksessa nähnyt. Ymmärrän, että johtajat ovat kiinni suurissa linjoissa ja pitävät tyypillisiä tsemppipuheita, mutta kyllä me siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa olemme kiinni lainsäädännön yksityiskohdissa, ja niitä yksityiskohtia on satoja — satoja yksityiskohtia, joita me päivästä toiseen, tunnista toiseen käymme läpi. Joskus tuntuu, että te ette tunne näitä yksityiskohtia riittävän hyvin ymmärtääksenne, mihin aikaa valiokuntatyöskentelyssä kuluu.

Ministeri Vehviläinen, olitte huolissanne maakunnassa tapahtuvasta maakunta- ja soteuudistuksesta ja näistä työntekijöistä. Heistä minäkin olen huolissani. Voisiko ongelmana kuitenkin olla se, että olette laittaneet maakuntiin ihmisiä tekemään uudistusta, vaikka lainsäädäntö, jonka pohjalta kaikki rakentuu, on vielä kesken? Se ja vain se on epäreilua työntekijöille.

16.52 **Paavo Väyrynen kp** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En pyytänyt puheenvuoroa, mutta mielelläni käytän sen.

Puhemies Paula Risikko: Kyllä te olitte pyytänyt sen.

No, eipä väitellä siitä, minä käytän nyt puheenvuoron, kun sain sen. — Totean ensinnäkin kuitenkin sen, että minusta olisi reilua, että kaikki eduskuntaryhmät saisivat ryhmäpuheenvuoron.

Minä äskeisessä puheenvuorossani otin esille kaksi valuvikaa, jotka tässä sote- ja maakuntauudistuksessa ilmiselvästi on. Huomasin, että keskustan eduskuntaryhmässä monet nyökkäilivät, koska se, mitä esitin, mielestäni vastaa keskustan periaatteellista näkemystä näistä asioista. [Naurua] Vasemmalta tuli hyväksyntää, koska sosiaalidemokraatithan ovat esittäneet juuri sitä aluekuntamallia, jota Hannes Manninen ja Kimmo Sasi aikoinaan esittivät. Ja Kuntaliitto aikoinaan yksimielisesti edellytti, että kunnilla pitää säilyttää oikeus tuottaa sosiaali- ja terveyspalveluja. Valtaosa niistä ongelmista, jotka ovat syntyneet tämän uudistuksen käsittelyssä, johtuvat siitä, että nämä kaksi valuvikaa heti alusta pitäen syntyivät.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Väyryselle vain totean, että teidän kannattaa lukea ne ohjeet, missä sanotaan ryhmien koosta suhteessa ryhmäpuheenvuoroihin. Tästä syystä annoin teille kaksi vastauspuheenvuoroa, ja kannattaa olla tyytyväinen siihen. [Naurua — Timo Heinonen: Ego on suurempi kuin määrä!]

16.54 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on pelotellut Suomea ja eduskuntaa vaikka millä, jos tämä lehmänkauppa-sote ei mene maaliin tämän hallituskauden aikana, ja nyt viimeisimpänä pelotteluna hallitus on väittänyt sote-uudistuksen viivästymisen johtavan 200 miljoonan euron kustannusten kasvuun. Kun tätä on vähän raaputtanut pintaa syvemmältä, niin on joutunut huomaamaan, että tämäkin luku on hatusta vedetty. [Timo Harakka: Stetsonista!]

Arvoisa puhemies! Väistämättä vaikuttaa siltä, että hallitus pitää ihmisiä, eduskuntaa ja Suomen perustuslakia pilkkanaan. [Simon Elon välihuuto] Sote-uudistuksen alkuperäiset tavoitteet on unohdettu jo aikaa sitten. Kiinnostus on kohdistunut maakuntauudistukseen ja markkina-soten läpirunnomiseen eli tähän kuuluisaan lehmänkauppaan. Ja mikä on lasku Suomelle, mikäli tämä lehmänkauppa menisi läpi? Se vasta olisi kallis paukku. [Antti Kurvisen välihuuto]

Arvoisa puhemies! En kysy hallitukselta mitään, koska kokemuksesta tiedän, että hallitus ei vastaa sille esitettyihin kysymyksiin. [Välihuutoja oikealta]

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen on pääministerillä vielä puheenvuoro. Nämä kolme henkilöä ovat edustajat Puska, Raassina ja Essayah.

16.55 **Pekka Puska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa riitelyn sijaan tärkeintä olisi kyllä turvata suomalaisten palvelujärjestelmä. Meillä on iso vastuu. Haasteet kasvavat, ja uudistus on välttämätön, ja nyt meillä on hyvä suunnitelma. Se ei ole täydellinen, mutta sillä voidaan huolehtia todella suomalaisten terveydestä. On valitettavaa, että mitä erilaisimmilla väitteillä ja pelottelulla tätä viivästytetään.

Meidän mielestämme on tärkeätä, että turvataan hyvä, kansallinen, yhtenäinen julkinen järjestelmä kaupallisen järjestelmän rinnalla ja erityisesti vahvistamalla peruspalveluja.

Tässä keskustelussa viimeksi äskeisessä puheenvuorossa sanottiin, että toiset tahot haluavat maakunnat, toiset tahot haluavat valinnanvapauden. Minä haluan hyvän soten, jonka osana on vahva maakunta järjestäjänä ja jossa on kohtuullinen valinnanvapaus.

Puhemies Paula Risikko: Ja edustaja Raassina. [Hanna Sarkkinen pyytää vastauspuheenvuoroa] — Otetaan sieltä vielä edustaja Sarkkinen sitten mukaan tähän keskusteluun. — Nyt edustaja Raassina.

16.56 **Sari Raassina kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä prosessikinastelusta huolimatta on fakta se, että ihmisten luottamus meidän julkisesti tuotettuihin ja järjestettyihin terveyspalveluihimme on vakavasti horjunut. Miten muuten on selitettävissä se, että joillakin alueilla yli 70 prosentilla ja koko maassa noin 50 prosentilla alle 15-vuotiaista on heidän vanhempiensa maksama yksityinen terveysvakuutus? Ja arvoisat edustajat, sekin maksaa. Nämä sairaanhoitajat, linja-autonkuljettajat ja opettajat eivät ole voineet luottaa siihen, että meidän julkinen järjestelmä vastaisi heidän tarpeisiinsa heidän lastensa terveyden osalta.

Me tarvitsemme terveys-, perhe- ja vanhuspalveluita, jotka vastaavat ihmisten tarpeisiin oikea-aikaisesti ja laadukkaasti. Ihmiset ansaitsevat oikeuden valita, ihmiset osaavat valita, ja hallituksen sote-mallissa kenenkään ei ole pakko valita.

Tämä uudistus on nyt saatava eteenpäin, ja sille on varattava sen vaatima aika. Lopetetaan tämä riitely tässä salissa, keskitytään työhön valiokunnissa ja ennen kaikkea arvostetaan sitä työtä, jota [Puhemies koputtaa] maakunnissa kaikkialla Suomessa tehdään joka päivä potilaiden parhaaksi ja myös uuden soten rakentamiseksi.

16.57 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämän prosessin yksi suurimpia haasteita on se, että keskeistä lainsäädäntöä tulee tänne tipoittain, osa ei ole vielä edes saapunut eduskuntaan. Asiakasmaksujen taso ja määräytymisperusteet ovat aivan siinä uudistuksen keskiössä silloin kun puhutaan kansalaisten yhdenvertaisuudesta. Tällä hetkellä on pelättävissä, että moni maakunta lähtee niin sanotusti takamatkalta, koska sairastavuus saattaa olla keskimääräistä suurempi tai ikärakenne on sentyyppinen. Ja näille maakunnille jää oikeastaan kaksi mahdollisuutta: joko leikata palveluista tai sitten korottaa näitä asiakasmaksuja. Sen tähden haluaisinkin kuulla hallitukselta, millaisen asiakasmaksulainuudistuksen me olemme oikein saamassa, millaiset ovat nämä määräytymisperusteet ja milloin olemme sen saamassa tänne eduskuntaan. Tämä on koko tämän rahoituksen kannalta, kustannusten kannalta ja kansalaisten maksukyvyn kannalta aivan keskeinen lakiuudistus, eikä sitä ole vielä eduskunnassa.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä ennen pääministeriä edustaja Sarkkinen.

16.58 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa, joka käy välillä kuumanakin, ei ole kyse riitelystä. Tässä on kyse suomalaisten kansanterveydestä ja kansantaloudesta.

Suomen terveydenhuollossa on parannettavaa erityisesti perustasolla. Ongelmista huolimatta järjestelmämme on arvostetun Lancet-lehden mukaan maailman paras ja kustannustehokas. Koko järjestelmää ei siis kannata rikkoa vaan korjata ne osat, jotka ovat rikki, eli parantaa terveyskeskusten resursseja ja hoitoonpääsyä sekä alentaa asiakasmaksuja.

Tämä kallis valinnanvapaus yhdistettynä rahoitusleikkauksiin ei ole ratkaisu, vaan se on ongelma. Se on mahdoton yhtälö. Se tulee johtamaan kustannuskasvuun ja palveluiden alasajoon. Uudistuksen tulee aina parantaa nykytilaa, ei heikentää, mutta tämä hallituksen

sote-malli todennäköisesti tulee heikentämään sekä palveluita [Puhemies koputtaa] että kansantalouden kestävyyttä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten pääministeri, olkaa hyvä, enintään 3 minuuttia, ja sitten lopetetaan.

17.00 **Pääministeri Juha Sipilä:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia edustajille keskustelusta. Tämä osoitti, että tämä oli tässä vaiheessa oikea ratkaisu.

Niin kuin on monessa puheenvuorossa käyty läpi, meillä on tällä hetkellä hyvät palvelut. Tulosten mukaan tuottavuus on hyvä. Meillä on paras järjestelmä, kustannustehokas. Meillä on parhaat lääkärit. Meillä on parhaat sairaanhoitajat. Meidän ongelmamme on se, että väestömme ikääntyy ja tällä järjestelmällä kustannukset kasvavat liikaa, että me pystyisimme tällä veropohjalla ne kattamaan. Tarvitaan rakennemuutos, tarvitaan laajemmat hartiat tämän hoitamiseen. Nyt 400 toimijan sijasta meillä tulee jatkossa 18 järjestäjää.

Me kaikki tässä salissa, uskon, haluamme paremman soten, ja se on ihan oikein, että tunteetkin välillä kuohahtavat, koska tämä asia on meille kaikille tärkeä.

Edustaja Aalto, edustaja Huhtasaari, edustaja Räsänen, te viittasitte hallitusohjelmaan, että kun mentäisiin sen mukaan, niin se olisi hyvä. Siellä lähdettiin siitä, että julkiseen terveydenhuoltoon tehdään rakennemuutos ja sen jälkeen otetaan valinnanvapauden ja tuotannon monipuolistamisen askeleet, ja näin me olemme juuri tehneet. Vaiheistuksella on varmistettu se, että teemme ensin tämän julkisen puolen uudistuksen ja valinnanvapaus tulee siihen päälle. Me valinnanvapaudella vastaamme juuri siihen tarpeeseen, mikä on ehkä se suurin puute, mistä tulee palautetta. Tietyillä alueilla ei lääkäriin ja hoitoon pääse, ja siihen pystymme vastaamaan palveluja, tuotantoa monipuolistamalla.

Sitten tähän viivästykseen. Kyllä täytyy hallituksena nöyränä ottaa vastaan se kritiikki, mikä valiokunnasta on tullut, että tässä on liian kiire, ja sen takia tätä huolellisesti mietimme, arvioimme. Nyt valiokunnalla varmasti on riittävästi aikaa, koska syksyn aikana pystytään huolellisesti käymään läpi kaikki se, mitä tässä pitää käydä. Tämän palautteen otan nöyrästi vastaan, ja sen takia tämä viivästys tänne tehtiin.

Suurten uudistusten tekeminen on Suomessa ollut vaikeaa: Kolmetoista vuotta tätä on yritetty tehdä, kuusi hallitusta, viisi mallia. Kyllä se kansalaispalaute, mikä minulle tulee, on sitä, että viekää tämä nyt maaliin, tehkää tästä nyt valmista. Syyttely ei auta tässä asiassa nyt. Suomalaiset [Puhemies koputtaa] haluavat, että tämä asia saadaan täällä päätettyä.

Lähden tästä Brysseliin, joten toivotan jokaiselle teistä edustajista oikein virkistävää kesälomaa — erityisesti näille sote-sotureille, jotka täällä olette puurtaneet pitkää päivää. [Välihuutoja]

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

9. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2018 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Valtioneuvoston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia, ja muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus niin ikään enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä 1 tai 2 minuutin vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

17.04 **Ulkoministeri Timo Soini** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Eduskunnalle annetussa selonteossa kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen jatkamiseen Irakin Operation Inherent Resolve -kriisinhallintaoperaatiossa.

Suomi on ollut alusta asti vahvasti mukana kansainvälisessä Isilin vastaisessa koalitiossa. Koalitiossa on 75 jäsentä, ja se tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmaan. Suomi on osallistunut koalition sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon vuodesta 2015 lähtien. Vuonna 2017 Suomen antama koulutus ja neuvonanto laajennettiin koskemaan Pohjois-Irakin kurdien peshmerga-joukkojen lisäksi Irakin keskushallinnon alaisia turvallisuusjoukkoja myös muualla Irakin alueella. Suomalaissotilaiden asema ja aseiden kantaminen perustuvat edelleen voimassa olevaan Suomen ja Irakin hallitusten väliseen noottien vaihtoon.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti parin vuoden takaisesta, jolloin Isil piti hallussaan maan toiseksi suurinta kaupunkia Mosulia. Irakin asevoimat ovat koalition tuella vallanneet takaisin valtaosan Isilin hallussa olleista alueista. Noin 3,7 miljoonaa pakolaista on pystynyt palaamaan koteihinsa. Isilin vastaisen työn onnistuminen on luonut tulevaisuudenuskoa. Suomen osallistuminen on vaikuttanut tähän myönteiseen kehitykseen.

Irakissa järjestettiin parlamenttivaalit 12. toukokuuta. Vaalit sujuivat rauhallisesti ilman merkittäviä iskuja. Irakin turvallisuusviranomaiset turvasivat vaaleja. Äänestysvilkkaus jäi matalaksi, noin 45 prosenttiin. Vaalien voittajaksi nousi uskonnollisen šiiajohtaja Muqtada al-Sadrin vaaliliitto. Valituksia vaalivilpistä on tehty runsaasti, joten vaalitulosta ei ole vielä vahvistettu. Parlamentti on vaatinut äänten laskemista uudelleen. Hallitusneuvotteluista ennakoidaan pitkiä ja monimutkaisia.

Irakin vakauden ja turvallisuuden palauttaminen ja Isilin torjuminen on tärkeää myös Suomen turvallisuuden kannalta. Vaikka kalifaatti on luhistunut, toiminta Isilin solujen tuhoamiseksi jatkuu. Järjestön hallussa on yhä pieniä alueita, ja se kykenee toteuttamaan terrori-iskuja. Sotilaalliset tappiot eivät poista Isilin väkivaltaista ideologiaa. Isililtä vapautet-

tujen alueiden vakaus ja turvallisuus on edellytys kotiseuduille palaamiselle sekä Isilin uuden nousun estämiselle. Tämä puolestaan edellyttää jälleenrakentamista sekä toimivaa paikallista turvallisuuskoneistoa. Keskeistä on se, miten turvallisuuden ylläpitäminen jatkossa toteutetaan. Vastuu turvallisuudesta on Irakin asevoimilla ja turvallisuusjoukoilla, mutta ne tarvitsevat koulutusta ja neuvonantoja vielä useiden vuosien ajan.

Arvoisa puhemies! Sotilaallisten toimien lisäksi Isilin vastainen koalitio tekee mittavaa vakauttamistoimintaa ja avustaa humanitaarisessa tilanteessa. Koalitio pyrkii estämään vierastaistelijoiden liikkumisen rajojen yli ja kamppailee Isilin propagandaa vastaan. Lisäksi se pyrkii rapauttamaan Isilin taloudellisen infrastruktuurin.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa esitetään, Suomen tarkoituksena on jatkaa Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaa. Osallistumisemme operaatiossa jatkuisi 1.1.2019 noin 80 sotilaalla vuoden 2019 loppuun. Osallistuminen pitäisi sisällään koulutus- ja neuvonantotoiminnan, tarvittavan omasuojan sekä kansalliset tuki- ja huoltoosat. Koulutuksessa ollaan siirtymässä entistä enemmän irakilaisten joukkojen laadulliseen kehittämiseen. Yksittäisten sotilaiden kouluttamisen sijaan keskitytään kouluttajakoulutukseen. Tämän myötä Suomen kokonaisvahvuus tarkentuu noin 80 sotilaaseen.

Suomalaisten antama koulutus on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisina yksikköinä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteessa. Se on myös luonut perusteita hallita turvallisuustilanteita ja alueita. Suomalaiset ovat kouluttaneet toukokuun 2018 alkuun mennessä yli 3 000 peshmerga- ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta. Suomalainen kouluttajaosasto ja koulutustapa ovat saaneet hyvää palautetta.

Arvoisa puhemies! Osallistumisella Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa. Koalition kokonaisvaltaisella toiminnalla pyritään vaikuttamaan muuttoliikkeen perussyihin. Osallistuminen kehittää myös kansallisen puolustuksen suorituskykyjä. Arvokkaita kokemuksia saadaan joukon johtamisesta, ylläpidosta ja operoinnista vaativissa tehtävissä.

Sotilaallisten toimien ohella Suomi tukee Irakin turvallisuussektorin kehittämistä siviilikriisinhallinnalla. Suomi osallistuu koalition poliisikoulutukseen Bagdadissa sekä EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioon. Suomi tukee Isililtä vapautettujen alueiden vakauttamista UNDP:n rahaston kautta. Annamme Irakille myös humanitaarista apua ja rahoitamme miinanraivausta. Parhaillaan valmistellaan tukea Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Vuoden 2017 loppuun mennessä kokonaistukemme Irakille oli lähes 18 miljoonaa euroa. Lisäksi Suomi antoi Irakin helmikuun 2018 jälleenrakennuskonferenssissa 10 miljoonan euron apulupauksen.

Arvoisa puhemies! Irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa. Vuonna 2017 Maahanmuuttovirasto teki 4 337 irakilaisia koskevaa turvapaikkapäätöstä. Näistä kielteisiä oli 2 154. Palautuksia koskeva yhteistyö on osa kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta. Tässä teemme yhteistyötä muiden EU-maiden kanssa.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi muutama sana Naton suunnitelmasta vahvistaa tukeaan Irakille turvallisuussektorin koulutuksella. Uusi koulutusoperaatio täydentäisi Isilin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa. Operaation koko olisi noin 500 sotilasta. Päätös operaation perustamisesta on määrä tehdä Naton huippukokouksessa heinäkuussa. Operaatio on tärkeä lisä Irakin tukemiseksi, ja Suomi harkitsee osallistumista tämän operaation perustamiseen omalta osaltaan.

Arvoisa puhemies, tässä, kiitos.

17.13 **Pertti Hakanen kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme olleet mukana Irakin operaatiossa vuodesta 2015 lähtien osana Yhdysvaltain johtamaa Isilin vastaista koalitiota. Operaatio on tuottanut tulosta. Isilin hallussa on enää 2 prosenttia Irakin pinta-alasta, ja miljoonat irakilaiset ovat pystyneet palamaan koteihinsa Isililtä vapautetuille alueille. Kalifaatti on kukistettu, mutta Irakin turvallisuustilanne jatkuu edelleen epävakaana. Maan jälleenrakentamista on vauhditettava ja yhteiskunnan vakauttamista on jatkettava.

Keskustan eduskuntaryhmä pitää perusteltuna jatkaa Suomen osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa noin 80 sotilaalla ensi vuoden ajan. Koulutus- ja neuvonantotoiminnalla kehitämme Irakin ja Irakin Kurdistanin turvallisuusjoukkojen omaa kykyä torjua Isil ja tuemme alueellisen vakauden ja turvallisuuden vahvistamista. Operaation jatkuminen on tärkeää terrorismin kasvualustan kitkemiseksi ja hallitsemattoman muuttoliikkeen vähentämiseksi.

Arvoisa puhemies! Vaativissa neuvonantotehtävissä suomalaiset saavat arvokasta kokemusta joukon johtamisesta, ylläpidosta ja operoinnista. Osallistumisella kehitämme kansallisia suorituskykyjämme. Eduskunta on perehtynyt kunkin osallistumispäätöksen yhteydessä operaation mandaattiin, riskeihin, tavoitteisiin ja vaikutuksiin kansallisen puolustuskyvyn kehittämisessä. Operaatio on perusteltua käydä huolellisesti läpi valiokuntatyössä tälläkin kertaa.

Operaatiossa on siirrytty sen kolmanteen vaiheeseen, jossa tavoitteena on Isilin tuhoaminen ja Irakin ja Syyrian turvallisuustilanteen vakauttaminen. Tavoitteessa on edistytty odotettua nopeammin.

Valiokuntatyössä on syytä perehtyä siihen, millaiset edellytykset on päästä lähitulevaisuudessa operaation viimeiseen vaiheeseen, turvallisuustilanteen normalisoimiseen. Operaation turvallisuustilanne ja riskit on arvioitava perusteellisesti samoin kuin joukkojemme omasuojan ja asianmukaisen varustuksen varmistaminen.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan Suomen osallistumisen painopiste siirretään Irakin keskushallinnon alueelle ja tukeutumista Erbiliin jatketaan toistaiseksi. Koulutuksen sisällössä ollaan puolestaan siirrytty taistelevien yksiköiden koulutuksesta kohti alueen turvallisuudesta vastaavien joukkojen koulutusta.

Irakissa järjestettiin parlamenttivaalit toukokuussa, ja Pohjois-Irakin Kurdistanin itsehallintoalueella on määrä järjestää parlamentti- ja presidentinvaalit ensi syyskuussa. Osallistumalla turvallisuudesta vastaavien joukkojen koulutukseen luomme edellytyksiä Irakin omille turvallisuusjoukoille vastata yhä paremmin maansa vakaudesta, turvallisuudesta ja demokratian toimivuudesta.

Kriisinhallintaoperaatioissa on viime vuosina korostunut koulutus- ja neuvonantotoiminta. Se sopii Suomelle hyvin. Ammattitaitoisten kouluttajien ja asianmukaisesti koulutetun reservin työtä arvostetaan näissä operaatioissa hyvin korkealle. On tärkeää vahvistaa Puolustusvoimien henkilöstön määrää siten, että sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin löytyy lähtijöitä jatkossakin. Kriisinhallintatehtävien myötä ammattisotilaiden osaaminen vahvistuu ja monipuolistuu edelleen, ja osaamista voidaan hyödyntää kotimaassa rauhanajan tehtävissä.

Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on ollut ja on tulevaisuudessakin keskeinen osa Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Keskustan

eduskuntaryhmä pitää tärkeänä, että osallistumisen resurssit varmistetaan siten, ettei synny kilpailutilannetta kriisinhallinnan ja kansallisen puolustuksen resurssien välillä. Tämä edellyttää myös huolellista arviointia tapauskohtaisesti, mihin operaatioihin osallistumme omien voimavarojemme puitteissa.

Kriisinhallintaoperaatiot ovat viime vuosien aikana kallistuneet, ja Suomen onkin entistä tarkemmin arvioitava, millaisiin operaatioihin me osallistumme ja mitä lisäarvoa osallistumisestamme on kohdemaalle, kansainväliselle yhteisölle ja yhteistyölle sekä kansalliselle puolustuksellemme. Tämä kokonaisarvio on syytä tehdä kunkin operaatiopäätöksen yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Kriisinhallintaoperaatiot lisäävät kokemusta toimia monikansallisessa toimintaympäristössä, kehittävät yhteensopivuutta ja vahvistavat kykyä kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen. Kaikki nämä ovat tärkeitä näkökulmia verkostoituneen puolustuksen vahvistamiseksi.

17.18 **Pauli Kiuru kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kriisinhallinta on harvoin 100 metrin juoksua, siinä on enemmän piirteitä kestävyyslajeista ja joukkuepeleistä. Joskus positiiviset tulokset vaativat vuosia ja vuosikymmeniä.

Terroristijärjestö Isilin hallitsema alue on koko ajan pienentynyt. Se on enää vain 2 prosenttia Irakin pinta-alasta. Turvallisuustilanne maassa on edelleen epävakaa, mutta se on kuitenkin kohentunut. Lähes 4 miljoonaa pakolaista on pystynyt palaamaan koteihinsa. Tuellamme on siis merkitystä. Operaatiossa on siirrytty ennakoitua nopeammin kolmanteen vaiheeseen, jonka tavoitteena on Daeshin tuhoaminen sekä Irakin ja Syyrian turvallisuustilanteen vakauttaminen. Operaation viimeisessä vaiheessa turvallisuustilanne normalisoidaan.

Arvoisa puhemies! Normaalin elämän edellytykset ja vakaa turvallisuustilanne ovat lopullinen tavoite. Isilin lukuisat solut Lähi-idässä, Afrikassa ja Euroopassa muodostavat kuitenkin edelleen vakavan alueellisen ja globaalin turvallisuusuhan. Isil-propagandassa kannustetaan iskuihin länsimaita vastaan, eikä Suomi ole näiltä turvassa. Suojelupoliisin uhka-arvion mukaan yksittäisten terroristisen iskujen uhka Suomessa on kohonnut. Suomi nähdään osana länsimaita ja Isilin vastaista liittoumaa. Propagandaa tuotetaan myös suomeksi ja Suomea vastaan. Meiltä on lähtenyt supon arvioiden mukaan noin 80 henkeä konfliktialueelle vierastaistelijoiksi. [Timo Heinonen: Terroristeiksi!] Irakin vakauttaminen on Suomen intressien mukaista. Irakilaiset olivat Suomen suurin turvapaikanhakijaryhmä vuoden 2015 pakolaiskriisissä. Olemme osallistuneet poliisikoulutukseen, rahoittaneet miinanraivausta sekä antaneet humanitaarista apua. Pyrimme vaikuttamaan muuttoliikkeen juurisyihin.

Suomen taloudellinen ja henkinen apu on ollut mittavaa. Siksi on ongelmallista, että Irakin kanssa neuvoteltava palautussopimus ei ole edennyt hallituksemme aktiivisista ponnisteluista huolimatta. Irak on kieltäytynyt vastaanottamasta takaisin omia kansalaisiaan vastoin omaa perustuslakiaan. Näin ei voi jatkua. Mikään maa ei voi kieltäytyä ottamasta takaisin omia kansalaisiaan ja samaan aikaan edellyttää kansainvälistä apua. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kehottaa hallitusta miettimään avun ehdollistamista yhdessä EU-maiden kanssa. Palautussopimus on saatava voimaan, ja Irakin on noudatettava sopimuksia. [Mika Niikko: Juuri näin!]

Arvoisa puhemies! Työtä riittää vielä pitkään Irakissa, mutta sitä on tehtävä myös kotimaassa. Jotta voimme torjua terrorisminuhkaa Suomessa, on meillä oltava siihen tehokkai-

ta ja ajantasaisia välineitä. Vuoden 2016 lopusta asti on terrorismitarkoituksessa matkustaminen ollut rangaistavaa. Tämä voi toimia ennaltaehkäisevänä kynnyksenä lähtemiselle. Se on myös yleisen oikeustajun mukaista: terrorismi on loukkaus ihmisyyttä vastaan. Lisäksi tarvitaan muita lainsäädännöllisiä keinoja. Teknologian kehitys ja tiedonvälityksen monet mahdollisuudet ovat hyödyttäneet koko maailmaa ja siten myös terroristijärjestöjä. Suomen länsimaiset kumppanit ovat havahtuneet uhkaan aiemmin ja kyenneet myös estämään iskuja. Viranomaisemme tarvitsevat toimivaltuudet turvallisuutemme parantamiseksi. Kokoomuksen eduskuntaryhmä toivoo, ettei tiedustelulainsäädännön käsittelyssä tule enää viivytyksiä.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan, kun meiltä vaaditaan kestävyyttä ja kärsivällisyyttä, meillä pitää olla myös joukkuepelitaitoja. Monenkeskinen kansainvälinen yhteistyö on nyt haastettuna. On tärkeää, että jokainen tilaisuus sen vahvistamiseksi ja puolustamiseksi hyödynnetään. Suomen osallistumisen jatkaminen Irakissa osoittaa, että Suomi haluaa olla mukana ratkaisemassa yhteisiä ongelmia.

17.22 **Sirpa Paatero sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen ulkopolitiikan olennainen osa on globaalin vastuun kantaminen. Meidän tulee olla aloitteellisia itse ja harkita huolella osallistumisen muodot, kun meiltä yhteisvastuun kantamista pyydetään. Viime viikkoina on käyty merkittäviä keskusteluja monenkeskisen yhteistyön tulevaisuudesta. Viikoittainen uutisvirta Atlantin tuolta puolen on kylmäävää ja aiheuttaa ymmärrettävästi suurta huolta koko kansainvälisessä yhteisössä.

Huoli sääntöperustaisen järjestelmän rakoilusta on otettava vakavasti, ja toisaalta sen puolesta on tehtävä väsymättä töitä. Maailma tarvitsee tämän päivän ja huomispäivän megahaasteisiin yhteisesti sovittuja ratkaisuja nyt enemmän kuin koskaan. On hyvä keskustella myös niistä ponnistuksista, joissa suuri joukko maita on yhdessä onnistunut, ja nyt tämä käsillä oleva selonteko osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa luo mahdollisuuden tällaiselle keskustelulle.

Irakin tueksi perustetulla kansainvälisellä koalitiolla, johon nyt kuuluu 75 jäsentä, on ollut ratkaiseva merkitys Isilin vastaisessa taistelussa. Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä on eri vaiheissa antanut tukensa Suomen osallistumiselle Irak-operaatioon. Tukemme jatkuu nyt, kun operaation seuraavaan ja samalla viimeiseen vaiheeseen siirtyminen edellyttää Isilin sotilaallista kukistumista.

Isilin vastainen koalitio tukeutuu YK:n turvaneuvoston päätöslauselmaan. Eli Irak-operaatioon osallistumalla Suomi myös kantaa vastuuta YK:n jäsenenä terrorisminvastaisessa rintamassa. Isilin lopullinen nujertaminen on kuitenkin vain yksi osa sitä suurta tavoitetta, että Irakin turvallisuustilanne saataisiin pysyvästi vakaalle pohjalle. Kurdit ovat olleet luotettavimmat ja tehokkaimmat toimijat Isilin vastaisessa taistelussa, ja myös Suomen on valvottava, että heidän oikeuksiaan kunnioitetaan.

Selonteossa esitetty kokonaisvaltainen lähestymistapa on oleellinen turvallisuustilanteen vakauttamiseksi ja ainoa oikea tapa rakentaa Suomen tuki Irakille. Selonteosta selviää, että humanitäärisen avun ja esimerkiksi paikallishallinnon vahvistamisen ohella Suomi valmistelee myös tukea Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi. Tämä on konkretiaa, jolla epätoivon, näköalattomuuden ja köyhyyden juurisyihin pureudutaan.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä haluaa muistuttaa naisten ja tyttöjen merkityksestä, kun sodista ja konflikteista halutaan rakentaa polkua kohti kestävää rauhaa ja sovintoa. YK teetti viime vuonna maailmanlaajuisen tutkimuksen, jonka

tulokset osoittavat, että kun naiset otetaan mukaan rauhanprosesseihin, tulee myös rauhansopimuksista kestävämpiä.

Toukokuussa pidettyjen parlamenttivaalien jälkeen toimivan hallituksen kokoaminen, demokratian vahvistaminen ja eri väestönryhmien yhdenvertainen kohtelu tulevat olemaan avainasemassa siinä, että Isil ei kykene nousemaan uudelleen. Kuten edellisten Irak-selontekojen kohdalla, on myös nyt toistettava tarve valppaudelle omien rajojemme sisällä. Terroristinen teko on sitten edellisen selonteon valitettavasti tullut todeksi myös Suomen kamaralla.

Arvoisa puhemies! Lain mukaan suomalaisia voi palvella kriisinhallintatehtävissä kerrallaan enintään 2 000. Nyt kesäkuussa 2018 sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistuu 482 ja siviilikriisinhallintaan 109 suomalaista. Tilanne on kohtuullinen, mutta mitä tapahtuu, kun operaatio Libanonissa päättyy? Uutta linjanvetoa suomalaisen kriisinhallinnan kokonaisuuteen siis tarvitaan.

YK:n tavoitteena on, että operaatioihin osallistujat tulisivat mahdollisimman läheltä konfliktialuetta. Siksi esimerkiksi Afrikan unionilla on merkittävä rooli alueen kriisien hallinnassa, ja YK:n ja AU:n pyrkimyksille uudistaa yhteisoperaatioitaan on annettava täysi tuki.

Suomessa pakolaiskriisin jälkimainingeissa on alettu herätä siihen, että Afrikan mantereen kysymys on myös Euroopan kohtalon kysymys. Operaatioiden valtuutuksen osalta sosiaalidemokraatit ovat useaan otteeseen peräänkuuluttaneet nykyistä aktiivisempaa ja vahvempaa osallistumista YK:n tai EU:n mandaatilla toimiviin kriisinhallintaoperaatioihin. Afrikan operaatioissa Suomi voisi antaa sitä panosta, jonka se osaa vahvimmillaan, elikkä koulutus- ja johtamisosaamista.

17.27 **Lea Mäkipää sin** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irak on sotaa käyvä maa. Se taistelee terrorijärjestö Isiliä vastaan, joka onnistui valtaamaan alueita vuoden 2011 jälkeen Yhdysvaltojen vetäydyttyä Irakista.

Nyt käsiteltävänä oleva OIR-operaatio perustettiin Yhdysvaltojen johdolla vuonna 2014. Operaation tarkoituksena on Isilin hävittäminen sekä Irakin turvallisuusjoukkojen vahvistaminen. Jokainen osallistuva maa, joita on yhteensä 26, päättää itse ja sopii Irakin hallituksen kanssa osallistumismuodoista. Suomi osallistuu koulutus- ja neuvonantotoimintaan noin 100 sotilaalla. Operaatiota on tarkoitus jatkaa Suomen osalta ensi vuonna 80 sotilaalla.

Irakin turvallisuustilanne on lähtenyt kohentumaan viime vuosina yllättävänkin nopeasti, mikä mahdollistaa Suomen osallistumisvahvuuden pienentämisen. Isil on kukistettu Irakista lähes kokonaan, niin että se pitää hallussaan enää vain pieniä alueita Pohjois-Irakissa. OIR-operaatio on ollut siis tuloksellinen.

Sinisen eduskuntaryhmän mielestä Suomen osallistumista operaatioon on kuitenkin perusteltua jatkaa. Suomalaisten antama koulutus on ollut selonteon mukaan tuloksellista. Isililtä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossa lähtökohtaisesti Irakin poliisin ja asevoimien vastuulla. Tämä edellyttää koulutustyön jatkamista. Isil on lisäksi merkittävin Euroopassakin terrori-iskuja toteuttava järjestö, jonka väkivaltaan yllyttävän propagandan tiedetään vaikuttavan tehokkaasti erityisesti näköalattomuudesta kärsiviin nuoriin miehiin. Monimutkaisiin kysymyksiin se tarjoaa vastaukseksi ääriratkaisuja. Onneksi järjestön toimintaedellytykset ovat OIR-operaation avulla heikentyneet. Tämän työn jatkamista siniset haluavat tukea.

Arvoisa puhemies! Suomi on kouluttanut kurdien peshmerga-joukkoja vuodesta 2005 alkaen sekä vajaan vuoden ajan myös Irakin keskushallinnon turvallisuusjoukkoja. Suomen osallistumisen painopistettä siirretään tänä vuonna Irakin keskushallinnon turvallisuusjoukkojen hallitsemille alueille. Tämä on selonteon mukaan järkevää maan kokonaistilanteen kannalta.

Kurdistanissa järjestettiin syyskuussa kansanäänestys alueen itsenäistymisestä. Itsenäistymistä puoltava äänestystulos ei kuitenkaan saanut länsivaltojen tunnustusta. Sen katsottiin päinvastoin horjuttavan Irakin turvallisuustilannetta. Sisäpoliittinen tilanne on Irakissa muutenkin jännitteinen, kun eri kansanryhmät — šiiat, sunnit ja kurdit — kilpailevat vallasta keskenään. Eturyhmäajattelu vaikeuttaa pidemmällä aikavälillä maan kokonaiskehitystä.

Suomi noudattaa Irakissa niin sanottua kokonaisvaltaista lähestymistapaa eli antaa sotilaallisen avun lisäksi humanitaarista apua sekä osallistuu siviilikriisinhallintaoperaatioon, jossa annetaan poliisikoulutusta. Toimivan yhteiskunnan rakentaminen edesauttaa Isilin kukistamista. Irakilaiset ovat suurin Suomeen suuntautuvien turvapaikanhakijoiden kansalaisuusryhmä. Sotilaallisen kriisinhallinnan ja siviilikriisinhallinnan sekä muun tuen avulla pyritään vaikuttamaan siihen, että syyt lähteä Irakista vähenevät.

OIR-operaation kustannukset Suomelle olisivat vuoden 2019 osalta noin 25 miljoonaa euroa. Tätäkään taustaa vasten ei voi olla oikein, että Irakin poliisi kieltäytyi vastaanottamasta Suomesta Irakiin palautettavia kansalaisiaan viime viikolla. Yhteistyön on oltava vastavuoroista.

Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että kohdemaan vakauttamisen ohella osallistumisen kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin on tuettava niin kansallista puolustusta kuin kansainvälisiä suhteitammekin. OIR-operaatioon osallistumalla kehitämme yhteistoiminnallisuutta ja sotilaallista yhteistyötä kumppanimaiden kanssa. Suomella on kuitenkin vain rajalliset sotilaalliseen kriisinhallintaan osoitettavat resurssit, eivätkä ne saa syödä resursseja kansallisesta puolustuksesta. Selonteon valiokuntakäsittelyssä olisi hyvä kiinnittää huomiota maan jännitteiseen sisäpoliittiseen tilanteeseen, jossa Kurdistanin ja Bagdadin välinen suhde on yksi keskeisimmistä. Arvioita OIR-operaation loppuunsaattamisen askelista olisi myös hyödyllistä tehdä.

Siniset kannattavat Suomen osallistumisen jatkamista OIR-operaatiossa myös vuoden 2019 ajan. Saatetaan hyvin sujunut työ päätökseen.

17.33 **Mika Niikko ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka Suomella ei ole osuutta Irakin turvallisuustilanteeseen saati Isilin syntyyn, on moraalisestikin oikein osallistua Isilin vastaisen liittoutuman tukemiseen. Islamilaista terrorismia vastaan on taisteltava yksissä tuumin. Irakin vakauttaminen on Suomen ja tietysti koko maailman etu. Perussuomalaiset kannattavat sitä, että Suomi on mukana Isilin vastaisessa operaatiossa kouluttamassa joukkoja. Kuten selonteosta voidaan todeta, kansainvälisen koalition tulokset yhteistyössä Irakin asevoimien kanssa ovat olleet hyviä. Isil on kukistettu alueella olemattomiin. Lopullinen kukistuminen on lähellä.

Suomen roolin alueella on oltava rauhan rakentaminen nimenomaan koulutuksen kautta, ei suoraan sotilaalliseen toimintaan osallistumisen kautta. On hyvä lähtökohta, että lopulta täydellinen turvallisuusvastuu myös pyritään siirtämään Irakin omille joukoille. Suomen on vältettävä joutumista minkään valtapelin nappulaksi. Valitettava totuus on se, että

myös länsi on vuosien saatossa omista valtapyrkimyksistään lähtöisin aiheuttanut alueelle epävakautta.

Arvoisa puhemies! Kuten raportissa todetaan, suomalaisten antama koulutus on konkreettisesti pelastanut henkiä esimerkiksi vähentämällä haavoittuneiden kuolleisuutta sekä ennaltaehkäisemällä räjähteisiin menehtyneiden määrää. Toisaalta sotilaalliset tulokset ääri-islamilaista Isiliä vastaan paranevat, ja se on oikein.

Koulutus palvelee myös kouluttajaa. Suomalaiset joukot saavat Irakista korvaamatonta kokemusta monenlaisiin tilanteisiin. Toivottavasti Suomessa ei vastaavia kriisejä koskaan koeta, mutta niihin on aina varauduttava. Varautuminen on viisautta, sillä esimerkiksi terrorismin uhka on löperön turvapaikkapolitiikan vuoksi pahentunut myös Suomessa.

Arvoisa puhemies! Irakin lähialue on ollut pitkään epävakaa. Nyt tilanne on paras pitkään aikaan. Perussuomalaiset ovat tyytyväisiä siihen, että vakaampi tilanne on jo nyt saavutettu Irakissa ja sinne voi palata. Vapaaehtoinen paluu kuitenkin tökkii pahasti. Palautussopimusta ei ole neuvoteltu. Suomi ei välttämättä onnistu palauttamaan edes vakavinta turvallisuusuhkaa aiheuttavia rikollisia tai väkivaltaista radikaalisanomaa välittäviä ihmisiä. Tämä siksi, että Irak kieltäytyy ottamasta heitä vastaan. Tämä ei sovi kansalaisten oikeustajuun. Lepsuilu levittää terrorismiuhan Suomeen. Ulkoministeri Soini ja sisäministeri Mykkänen eivät ole pystyneet vastaamaan Irakin viranomaisten härskiin peliin riittävän uskottavasti.

Useat Euroopan maat ovat neuvotelleet palautuksista muun muassa vedoten kehitysapurahoihin, joita nämä valtiot Irakille maksavat. Myös Suomi antaa Irakille erilaista taloudellista ja toiminnallista tukea. Tällaisia asioita pitäisi pystyä käyttämään neuvottelukortteina, jotta palautussopimus saadaan aikaan. Ei riitä, että tavoite mainitaan selonteossa. Se on vietävä käytäntöön saakka.

Suomesta on lähtenyt Isilin terroristien riveihin noin 80 henkilöä. Suhteessa maamme väkilukuun tämä on eniten koko Euroopassa. Tämä osaltaan kertoo, että Suomessa on ollut myös aktiivista toimintaa taistelijoiden rekrytoimiseksi. Kyse ei siis ole ainoastaan siitä, että vastustamme Isiliä Lähi-idässä. Meidän on vastustettava sitä myös Suomessa. Keinoja tässä ovat muun muassa turvapaikkahakemusten parempi seulominen, vaarallisten henkilöiden säilöönotto ja tiukempi turvapaikkapolitiikka ylipäätään. Myöskään nykymallinen kotoutus, jossa henkilö saa lähinnä rahaa mutta ei juurikaan osallisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa, ei toimi. Nopealle työllistymiselle olisi laitettava suurempi painoarvo, ja kotoutujan omaa aktiivisuutta olisi edellytettävä nykyistä konkreettisemmin.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi: Perussuomalaisten mielestä ihmisiä tulee auttaa kotimaassaan sellaisten olosuhteiden saavuttamiseksi, joista ei tarvitse paeta. Se on inhimillisin ja kestävin tapa auttaa oikeasti hätää kärsiviä. Siksi kannatamme myös Suomen rauhaa vakauttavaa toimintaa Irakissa.

17.38 **Krista Mikkonen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kesäkuussa 2014 Isil ryhtyi kokoamaan voimia islamilaisen kalifaatin muodostamiseksi Irakiin. Sen brutaalit ihmisoikeusrikokset herättivät nopeasti paikallisen ja kansainvälisen vastareaktion. Laaja kansainvälinen Isilin vastainen koalitio aloitti toiminnan Irakissa syksyllä 2014. Suomi päätti maaliskuussa 2015 osallistua koalition sotilaalliseen OIR-operaatioon kouluttamalla Pohjois-Irakin kurdijoukkoja. Toiminta on ollut tuloksekasta. Vuonna 2014 Irakin pinta-alasta Isilin hallussa oli 40 prosenttia, nyt enää vain 2 prosenttia.

Tämä eduskunta käsittelee nyt kolmannen kerran Suomen osallistumisen jatkamista OIR-operaatiossa. Jatkosta on päätetty aina vuodeksi kerrallaan. Vihreät kannattavat valtioneuvoston esitystä Suomen osallistumisen jatkamisesta vuoden 2019 ajan. Irakin vakauttaminen ja alueiden takaisinvaltaaminen terroristijärjestö Isililtä ovat kansainvälisesti tärkeitä tavoitteita, joita meidän tulee olla tukemassa. Koulutusyhteistyö on Suomelle luonteva tapa tähän.

Arvoisa puhemies! On kuitenkin joitakin kysymyksiä, joita tässä yhteydessä on nostettava esille. Ensimmäinen niistä on Irakin sisäpoliittinen kehitys. Irakin pääkaupungin Bagdadin ja Pohjois-Irakin Kurdistanin autonomisen alueen välit kiristyivät syksyllä 2017, kun Kurdistan järjesti kansanäänestyksen itsenäistymisestään. On tärkeää, että myös jatkossa kurdien oikeuksia kunnioitetaan, samalla kun Irakin yhtenäisyys säilyy. Olisi kestämätöntä olla mukana operaatiossa, jos autettavat osapuolet, Pohjois-Irakin kurdit ja maan keskushallinto, ajautuisivat sotajalalle. Kurdistanin itsehallintoalueen vaalit syksyllä ovat tässäkin mielessä tärkeä virstanpylväs.

Toinen kysymys on poliittinen kehitys pääkaupungissa Bagdadissa. Toukokuussa pidettyjen vaalien voittajaksi nousi hengellisen šiiajohtaja al-Sadrin liittouma. Se lupasi muutosta nykypolitiikkaan, panostamista jälleenrakennukseen sekä kansalaisten peruspalvelujen parantamiseen. Al-Sadr on vastustanut sekä USA:n että Iranin vaikutusvallan kasvua Irakissa. Meidän on seurattava tarkasti Irakin sisäpoliittista kehitystä ja ennen kaikkea suhtautumista kansainvälisesti tuettuihin operaatioihin. Voimme jatkaa toimintaa Irakissa vain, jos sille on Irakin hallituksen varaukseton tuki.

Kolmas kysymys on pitkään valmistellun mahdollisen Nato-koulutusoperaation alku Irakissa. Valtioneuvoston piirissä on kaavailuja Suomen osallistumiseksi tähänkin operaatioon. Siksi olisi ollut paikallaan, että eduskunta olisi saanut kaiken käytettävissä olevan tiedon myös siitä tässä samassa yhteydessä. Nyt se kuitataan vain lyhyellä maininnalla selonteossa.

Arvoisa puhemies! Neljäntenä haluan nostaa esiin Irakin pakolaisiin liittyvän inhimillisen näkökulman. Isilin brutaali voimankäyttö pakotti miljoonat ihmiset pakenemaan kodeistaan. Myös Suomeen pari vuotta sitten tulleista pakolaisista enemmistö oli irakilaisia. Olemme nyt huolestuneina seuranneet, kun ihmisiä on palautettu olosuhteisiin, joissa heidän turvallisuutensa ei ole ollut taattu. Näissä kysymyksissä Suomen on noudatettava tarkasti varovaisuusperiaatetta. Ketään ei saa palauttaa, jos hänen turvallisuuttaan ei voi taata. Ongelmat turvapaikkaprosessin tulkkauksessa ja oikeusavussa ovat lisänneet riskiä, että kaikkia turvan tarpeessa olevia ihmisiä ei ole pystytty tunnistamaan. Nyt, kun ruuhka hakemusten käsittelyssä on purkautunut, Maahanmuuttoviraston on käsiteltävä uudelleen hakemukset, jotka on aiemmin kiireessä käsitelty huolimattomasti. Pakkopalautukset Irakiin on keskeytettävä, kunnes on varmaa, että turvapaikkaprosessi takaa hakijoiden oikeusturvan ja ihmisoikeudet.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä nostan esiin Irakin laajemman vakauttamisen, joka Isilin vastaisen taistelun jälkeen on ensisijaista. Siinä sotilaallisen kriisinhallinnan, siviilikriisinhallinnan, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön tulee muodostaa kokonaisuus. Suomella on aikanaan ollut hyvin vilkkaat taloussuhteet Irakiin. Olisi hyvä, että kriisistä toipuville alueille humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön rinnalla tulisi mahdollisimman nopeasti yksityisen sektorin toimeliaisuutta. Kaikessa kehityksessä Irakissa tulee erityisesti panostaa tyttöjen ja naisten asemaan ja heidän koulutukseensa. Naisissa on myös Irakin tulevaisuus.

17.44 **Paavo Arhinmäki vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Isis on ollut raakalaismainen ja hirvittävä terroristijärjestö, jonka toiminta on ollut kaikkien inhimillisten arvojen vastaista. Siksi kaikkien piti ja pitää toimia tällaisia pimeyden voimia vastaan. Väkivaltaisille ja ihmisoikeuksia polkeville ääriuskonnollisille liikkeille ei pidä antaa tilaa.

Suomalaisten koulutus- ja neuvonantajatoiminta Irakissa on ollut siksi arvokasta. Isis on kärsinyt merkittäviä tappioita niin Irakissa kuin Syyriassa ja menettänyt laajoja maa-alueita. Nyt taistelut Isisiä vastaan ovat hiipuneet ja varsinaiset sotatoimet näyttävät olevan pääosin ohitse.

Irakin turvallisuustilanne on kuitenkin edelleen epävakaa. Haasteena on Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen ja jälleenrakentaminen. Lisäksi maan vakauden kannalta on tärkeää, että Irakin eri poliittisten, uskonnollisten ja etnisten ryhmien väliset erimielisyydet eivät puhkea yhteisen vihollisen, Isisin, kukistuttua. Koko Irakin vakauttaminen on nyt tärkeää.

Arvoisa puhemies! Selonteon mukaan Suomi on vähentämässä joukkojaan noin 100 sotilaasta noin 80:een. Tämä on hyvä suunta, sillä Suomen tulisi ryhtyä kohdentamaan apuaan entistä enemmän myös muille sektoreille, kuten jälleenrakentamiseen, siviilikriisinhallintaan ja humanitaariseen apuun.

On tärkeää auttaa Irakia luomaan edellytykset demokraattiselle hallinnolle. Irak tarvitsee hallituksen, joka huolehtii ihmisoikeuksista, pitää kiinni maan vakaudesta, kunnioittaa perustuslakia ja kurdien itsehallintoa. On tärkeää, että suomalaisten joukkojen toiminta Irakissa on vain koulutustoimintaa — Suomi ei saa joutua minkään konfliktin osapuoleksi.

Valtioneuvoston selonteosta käy ilmi, että myös Nato valmistelee omaa operaatiotaan Irakiin. Siitä mainitsi hyvin lyhyesti myös ulkoministeri Soini. Vasemmistoliiton mielestä ei ole perusteltua hajottaa Suomen osallistumista moniin eri operaatioihin alueella.

Hallitus toi tämän valtioneuvoston selonteon eduskunnan lähetekeskusteluun vain päivää ennen kesätaukoa, ja selonteko käsitellään valiokunnissa siis vasta syksyllä. Irakin turvallisuustilanne muuttuu koko ajan, ja syksyllä tilanne voi olla aivan toinen kuin nyt. Hallituksen kiire tässäkin asiassa ihmetyttää.

Arvoisa puhemies! Todellinen vastavoima Isisille sekä Irakissa että Syyriassa ovat olleet kurdit, joita Suomi on Irakissa kouluttanut. Suomi ja muu kansainvälinen yhteisö ei saa jättää kurdeja yksin. Vaikka kurdit eivät ole yksi ja kaikilta tavoitteiltaan yhtenäinen ryhmä, ovat kurdit auttaneet kansainvälistä yhteisöä, ja myös kansainvälisen yhteisön tulee auttaa kurdeja.

On aivan käsittämätöntä, että samaan aikaan kun Isisin vastainen koalitio kouluttaa Pohjois-Irakissa kurdien peshmerga-joukkoja, annetaan Nato-maa Turkin pommittaa ilman suurempia vastalauseita Isisiä vastaan taistelevia kurdeja sisäpoliittisista syistä niin omassa massaan kuin naapurivaltioiden alueella koko kansainvälisen yhteisön vain katsoessa hiljaa sivusta. Viikonloppuna pidetyt Turkin vaalit olivat valitettavasti jälleen osoitus siitä, etteivät Turkin valtaapitävät itsevaltaisen presidentti Erdoganin johdolla kunnioita demokratiaa, sananvapautta eivätkä ihmisoikeuksia.

Arvoisa puhemies! Suomen ja muiden kansainvälisten joukkojen tulee kiinnittää huomiota myös Irakin ihmisoikeustilanteeseen. Ihmisoikeusjärjestöjen mukaan Isisin lisäksi myös Irakin asevoimat ja kansainvälinen liittouma ovat syyllistyneet humanitaarisen oikeuden loukkauksiin ja mahdollisiin sotarikoksiin. Isisin vastaisessa taistelussa hallituksen joukot ovat käyttäneet kovia otteita ja syyllistyneet tahdonvastaisiin katoamisiin, laittomiin teloituksiin ja mielivaltaisiin pidätyksiin sekä kidutukseen ja muuhun epäinhimilli-

seen kohteluun. Maan oikeusjärjestelmä on vakavasti puutteellinen, ja muun muassa terrorismisyytteitä koskevat oikeudenkäynnit ovat olleet kaukana oikeudenmukaisesta.

Arvoisa puhemies! Näillä varauksilla vasemmistoliitto tukee tämänhetkisen tiedon valossa valtioneuvoston selonteon esitystä. Samaan aikaan Suomen pitää seurata Irakin tilannetta ja panostaa erityisesti jälleenrakentamiseen, siviilikriisinhallintaan ja humanitaariseen apuun. Kurdeja ei saa unohtaa, vaan heidän oikeutettua kamppailuaan demokratian puolesta pitää tukea nykyistä selvemmin.

17.49 **Stefan Wallin r** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, talman! Vi tar här ställning till Finlands fortsatta deltagande i Irakinsatsen Operation Inherent Resolve, OIR. Den stora bilden handlar förstås om kampen mot islamistiska Isil, som är ett av de senaste decenniernas värsta uttryck för hur mänskliga rättigheter har kränkts. För ett land som Finland är det en plikt att medverka i kampen mot de omänskliga grymheter och den förstörelse, också av ett historiskt arv, som Isil gjort och gör sig skyldig till.

Vi vet också att det här projektet inte är riskfritt. Finlands linje bör vara att vi tar vårt internationella ansvar men att vi samtidigt satsar på deras trygghet som deltar i operationerna. Deras säkerhet är på vårt ansvar.

Svenska riksdagsgruppen anser att Finland ska fortsätta delta i säkerhetssektorns utbildningssamarbete i Irak. Vi har ett kunnande som vi kan bidra med för att öka den regionala säkerheten och förbättra förmågan hos de irakiska säkerhetsstyrkorna, medräknat styrkorna i irakiska Kurdistan.

Puhemies! Meidän ei tule unohtaa, että näillä toimilla tähdätään itse asiassa tilanteen vakauttamiseen, voidaan sanoa, koko maailmassa. Pitkällä tähtäimellä on meidän kaikkien etu, myös suomalaisten etu, että Isilin eteneminen Irakissa estetään. Tosiasia on myös se, että jokainen kriisinhallinta- tai koulutusoperaatio, johon Suomi osallistuu, antaa meille sellaisia kokemuksia, joita voimme hyödyntää myöskin täällä kotikentällä.

OIR-operaatio on jaettu neljään eri vaiheeseen, ja kuten selonteossa todetaan, olemme parhaillaan kolmannessa vaiheessa ja tavoitteisiin pääseminen on ollut odotettua nopeampaa. Kolmannen vaiheen tavoitteena on Isilin tuhoaminen ja Irakin ja Syyrian turvallisuustilanteen vakauttaminen. Operaation neljäs ja viimeinen vaihe on sitten tilanteen normalisointi.

On syytä painottaa, että OIR-operaatio suoritetaan Irakin hallituksen pyynnöstä ja ehdottomalla suostumuksella ja suuressa yhteisymmärryksessä sen kanssa. Suomen ohella Pohjoismaista osallistuvat myös Ruotsi, Norja ja Tanska.

Toukokuuhun 2018 mennessä suomalaiset ovat kouluttaneet jo yli 3 000 kurdien peshmerga-sotilasta ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta. Selonteossa todetaan, että suomalainen kouluttajaosasto ja suomalainen koulutustapa ovat saaneet erittäin hyvää palautetta. Panostuksia on tehty muun muassa ensiapukoulutukseen, mikä on antanut konkreettisia tuloksia haavoittuneiden hoidossa kenttäsairaaloissa.

För att en verklig fred ska kunna åstadkommas och vägen mot demokrati kunde stärkas i Irak måste också Bagdadregeringen undvika överdrivet våld i hanteringen av både konflikter och terrorismhot. Också mänskliga rättigheter, kvinnors och minoriteters rättigheter måste respekteras. Det internationella samfundet bör även följa med och bistå i den svåra interna flyktingsituationen med 2 miljoner flyktingar i Kurdistan.

Sotilaallisen yhteistyön ohella tarvitaan myös kehitysyhteistyötä sekä toimenpiteitä, jotka edistävät oikeusvaltio- ja demokratiakysymysten kehitystä. On myös hyvä, että Suomi tukee Irakissa toimintaa, jonka tavoitteena on parantaa erityisesti pakolaisnaisten asemaa.

Puhemies! Niin YK:lta kuin EU:lta tarvitaan määrätietoisia toimia, jotta konflikteihin saadaan pysyviä ratkaisuja. Juuri tänä aikana, kun suurvallat haastavat, elleivät jopa halveksi monenkeskisen yhteistyön perusosia, tarvitaan jatkuvuutta ja rakentavuutta enemmän kuin pitkään aikaan. Suomen tulee siksi syventää rooliaan kriisinhallinnassa, sovittelussa ja kehitysyhteistyössä.

Talman! Svenska riksdagsgruppen stöder alltså Finlands fortsatta deltagande i utbildningsoperationen och rådgivningsinsatsen i Irak.

17.54 **Sari Essayah kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on jatkamassa turvallisuussektorin koulutusyhteistyötä Irakissa osana kansainvälistä OIR-operaatiota. Oletettua nopeammin saavutetun operaation kolmannen vaiheen tavoitteena on Isilin tuhoaminen ja Irakin ja Syyrian turvallisuustilanteen vakauttaminen. Jatkamalla osallistumista operaatioon olemme mukana taistelussa terrorismia vastaan sen alkujuurilla. Operaatio on kyennyt merkittävästi pienentämään Isilin hallinnassa olevia alueita, ja siitä voi operaatiolle antaa kiitokset. Kuten selonteko myös toteaa, yleistilanne Irakissa jatkuu epävakaana ja turvallisuustilanne vaihtelee eri puolilla Irakia. Tuloksellista operaatiota pitääkin jatkaa aina sen neljännen vaiheen loppuun saakka, jolloin turvallisuustilanteen voidaan katsoa normalisoituneen Irakissa. Samalla vahvistamme koko Euroopan turvallisuutta ja kykyä toimia Isiliä vastaan sekä kerrytämme arvokasta kokemusta oman kansallisen puolustuksemme kehittämiseen.

Arvoisa puhemies! Operaation laajentuessa uusille alueille ja Isilin menettäessä hallinnassaan olevia alueita iskut sirpaloituvat eri puolille Irakia. Selonteko mainitsee uhkatekijöinä suora-ammuntatulen, epäsuoran tulen, räjähde- ja itsemurhaiskut, maastossa olevat miinat ja räjähtämättömät ammustarvikkeet sekä kemialliset aseet. Monet näistä eivät ole sidoksissa Isilin hallintavallassa oleviin alueisiin. Isilin kyky tehdä terrori-iskuja eri puolilla Irakia tekee koko maasta edelleen epävakaan.

Kristillisdemokraatit pitävät operaatiossa keskeisenä koulutus- ja avunantotehtäviin osallistuvien sotilaittemme turvallisuudesta huolehtimista mutta myös maamme sisäisen turvallisuuden vahvistamista. Selonteon mukaan Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneiden osalta. Selonteko ei mainitse sitä, miten tässä on edetty. Olisimme toivoneet selonteolta asian lyhyen maininnan sijaan konkreettisia tuloksia. Suomeen tulee edelleen eniten turvapaikanhakijoita juuri Irakista. Viimeisen vuoden aikana tehtiin 1 412 kielteistä turvapaikkapäätöstä irakilaisille turvapaikanhakijoille, ja hyvä palautussopimus selkeyttäisi ja helpottaisi tätä prosessia. Nyt Suomesta palautetaan Irakiin kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneita turvapaikanhakijoita, jotka palaavat paluulennolla takaisin. Tämä on mahdollista, koska Suomella ja Irakilla ei ole palautussopimusta. Käytännössä oikeus turvapaikkaan syntyy, kunhan kieltäytyy palautuksesta, ja tämä kyllä syö koko turvapaikkaprosessimme uskottavuutta.

Palautusyhteistyösopimus Irakin ja Suomen välillä tarvitaan pikaisesti. Suomen — ja myös Euroopan unionin — tulisi olla aktiivinen unionitasolla saamaan takaisinottosopimus pikaisesti voimaan. Myös YK:n pakolaissopimusta tulee muuttaa niin, että allekirjoit-

taneet maat velvoitetaan ottamaan vastaan oman maan kansalaisia ilman erillisiä kahdenvälisiä sopimuksia.

Kannamme myös huolta erityisesti kristityiksi kääntyneiden turvapaikanhakijoiden kohtelusta. Samalla kun kannatamme palautussopimusten laatimista, olisi tärkeää, että päätöksenteossa huomioitaisiin erilaisten vähemmistöjen kokema vaino.

Arvoisa puhemies! Isilin hallinnasta vapautuneilla alueilla on suuri tarve jälleenrakentamiselle, kehitysyhteistyölle, humanitääriselle avulle ja paikallisen turvallisuuskoneiston rakentamiselle. Eduskuntaryhmämme kannustaa hallitusta edelleen selvittämään mahdollisuudet EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioon Irakin alueella. Pidämme tärkeänä laajaa kansainvälistä yhteistyötä maan turvallisuuden kehittämisessä ja jälleenrakentamisessa. Irakia tulee auttaa kehittymään maaksi, jossa oikeusvaltioperiaatteet toimivat ja perusihmisoikeuksia kunnioitetaan.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista Isilin vastaisessa operaatiossa.

17.58 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvä ulkoministeri ja edustajakollegat! Tässä on ollut hyvää keskustelua pitkän päivän päätteeksi tai toisen pidemmän keskustelun kautta. Me puolustusvaliokunnassa käsittelimme myös tätä kokonaisuutta. Kyse on siis terroristijärjestö Daeshista, Isisistä, Isilistä — mitä nimeä siitä halutaan käyttääkin — ja siitä, millä tavalla tämä terroristijärjestö on sabotoinut ja tuhonnut niin Syyriaa kuin Irakiakin, mutta Daeshin uhka on levinnyt myös laajasti ympäri maailman aivan järjestäytyneenä mutta myös tällaisena innoittajana, niin sanottujen yksinäisten susien innoittajana, ja emme mekään Suomessa ole välttyneet Daeshin liikkeelle saamien toimijoiden iskuista. Tässä keskustelussa käytettiin vierastaistelija-nimeä, ja itseäni se häiritsee. Minun mielestäni se on liian kaunis sana terroristista, henkilöstä, joka lähtee terroristijärjestön riveihin. He eivät ole taistelijoita, he eivät ole vierastaistelijoita, he ovat terroristeja.

Pidän myönteisenä sitä, että Suomi on ollut mukana tässä YK:n mandaatilla toimivassa Irak-operaatiossa, ja on tärkeätä, että me myös jatkamme sitä. Itse uskon, että Irakissa on paremmat mahdollisuudet löytää pysyvämpi rauhantila kuin esimerkiksi Afganistanissa, ja toivon, että kun nämä viimeiset alueet Daeshin hirmuvallan alta saadaan vapautettua, niin maata pystyttäisiin rakentamaan kohti tasapainoisempaa yhteiskuntaa, niin että maa pystyisi tulevaisuudessa kantamaan itse itsestään huolen.

Haluan nostaa esille kriisinhallintaveteraaniohjelman jälleen tänään. Kiitos siitä kuuluu puolustusministeri Jussi Niinistölle, jonka johdolla tämä kriha-veteraaniohjelma tällä kaudella saatiin lopulta vietyä maaliin. Näille suomalaisille naisille ja miehille, jotka lähtevät erilaisiin kansainvälisiin operaatioihin, on saatu riittävä tieto ja turva siitä, että pahimmallakin hetkellä me kannamme huolen näistä naisista ja miehistä mutta myös heidän läheisistään, myös henkisellä puolella, fyysisellä puolella ja myös siinä tapauksessa, kun pahin mahdollisesti näissä iskuissa tapahtuu. Tämä Lex Jylhä on enemmän kuin tervetullut varmistus näille henkilöille. Kun kruunu poikiaan ja naisiaan maailmalle lähettää, niin kruunun pitää heistä myös vastuu loppuun asti kantaa.

Tässä keskustelussa on aika paljon ollut esillä tämä palautussopimus niin kuin myös valiokunnassakin, ja olen samaa mieltä niin kuin kokoomuksen ryhmäpuheenvuoron pitänyt edustaja Kiuru, että Irakin kanssa pitää päästä siihen ratkaisuun, että Irak ottaa vastaan oman maansa kansalaiset, jotka sinne päätetään palauttaa. Ei voi olla niin, että Irakille kelpaa ja Irak tarvitsee meidän ja muiden länsimaiden apua taatakseen omien kansalaistensa

turvallisuuden ja maansa rauhan mutta samaan aikaan he eivät ole valmiita ottamaan vastaan oman maansa kansalaisia, jotka eivät ole oikeutettuja turvapaikkaan, esimerkiksi Suomesta tai jostain muusta maasta. Tämä vastavuoroisuus täytyy saada toimimaan, ja toivon, että tähän myös ulkoministeri Soini tässä keskustelussa vielä kantaa ottaa.

Suomen on tärkeää olla mukana tässä Irak-operaatiossa.

18.03 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On aivan erinomaisen hieno asia, että Suomi on edelleen mukana tässä Irakin operaatiossa. Tasavallan presidentti ja hallituksen ulko- ja turvallisuuspoliittinen valiokunta ovat tehneet viisaan päätöksen, ja tässä selonteossa on meillä nyt sitten selvitys tästä asiasta ihan perusteellisesti.

On hyvä asia, että kansainvälistä suurta terroristijärjestöä Isiliä vastaan taistellaan. Pitää muistaa se, että tämän kyseisen järjestön teot ovat mitä pöyristyttävimpiä rikoksia, mitä tässä maailmassa pystyy ihminen tekemään, ihmisoikeusrikoksia pahimmasta päästä. Nyt kun kansainvälinen yhteisö tekee yhteistyötä Irakissa tämän Isil-järjestön torjumiseksi, niin Suomen pitää olla siinä omalta osaltaan mukana ja nimenomaan niin, että paikallisten ihmisten ja paikallisten viranomaisten elämää tuetaan, heitä koulutetaan, miinanpoistossa ollaan apuna ja sitten ennen kaikkea sitä yhteiskunnan normaalia olotilaa vakiinnutetaan. Se on meidän suomalaisten yksi hyvä velvollisuus.

Tässä yhteistyössä on hyvä muistaa sekin, että kun tässä on puhuttu paljon näistä Irakiin palautettavista henkilöistä, jotka eivät Suomesta ole saaneet turvapaikkaoikeutta, niin minun mielestäni tässä asiassa pitää päästä sopimukseen Irakin kanssa mahdollisimman pian. Ja todellakin, kun neuvotellaan EU:ssa ja meidän kauttamme menee aina erilaista tukea sinne, kyllä Irakinkin pitää sitten taas vastavuoroisesti olla yhteistyössä meidän kanssamme, että sellaisille henkilöille, jotka tänne ovat tulleet eivätkä turvapaikkaa saaneet, palautusreitti kotimaahan aukeaa yhteisellä sopimuksella.

Arvoisa rouva puhemies! Vielä lopuksi sen verran, että kun meillähän on tässä talossa nyt nämä tiedustelulait käsittelyssä ja kun nyt on puhuttu paljon vierastaistelijoista tässäkin keskustelussa, niin näiden vierastaistelijoiden osalta — joita edustaja Heinonen äsken omalla vahvalla tavallaan kuvasi terroristeiksi, mitä he oikeasti ovatkin, siellä suoritetaan törkeitä ihmisoikeusrikoksia tappamalla avuttomia lapsia ja vanhuksia kotiin ja tekemällä mitä hirveimpiä tekoja ihmisille — jotta saisimme tutkittua tietoverkkojen kautta, millaista yhteistyötä nämä ylikansallisesti toimivat, kuten Isilkin, tekevät — sehän on ylikansallinen terroristijärjestö, joka pyrkii eri maista rahaa keräämällä viemään taloudellista voimaa sinne kohdemaahan, ja sitten toisena asiana samalla he pyrkivät tietysti verkostoitumaan ja tuomaan terroristista toimintaa muualle maailmaan — olisi aivan välttämätöntä, että tiedustelulait saadaan kuntoon ja pystytään tällä keinoin seuraamaan näiden järjestöjen toimintaa sillä tasolla, jolla tällä hetkellä Suomen viranomaiset eivät voi seurata. On ihan käsittämätöntä, että nämä kyseiset järjestöt voivat meidän tietoverkoissamme ihan vapaasti melskata mutta meidän viranomaisillamme ei ole keinoa mennä sitä torjumaan. Tässä on meillä iso puute, mutta uskon kyllä vakaasti, että tässä eduskunnassa riittää viisautta ja kauaskatseisuutta, että tämä tiedustelulakikin saadaan kuntoon ja tähän asiaan päästään oikeasti vaikuttamaan meidän omien tietoverkkojemme kautta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Myönnän vastauspuheenvuoron, 5 minuuttia, ministeri Soini.

18.06 **Ulkoministeri Timo Soini:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos eduskuntaryhmille ja edustajille rakentavista ja hyvistä puheenvuoroista. Ne olivat minun mielestäni hyvin pohdittuja puheenvuoroja. Täytyy erikseen mainita edustaja Arhinmäki, jolla oli paras puheenvuoro, mitä häneltä olen kuullut. [Paavo Arhinmäki pyytää vastauspuheenvuoroa] — Se oli hyvä puheenvuoro, edustaja Arhinmäki. Kyllä kehut varmasti tuntuvat hyvältä, ne ovat sen verran harvoin saatavissa.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä asiahan on todella vakava, ja kun ajatellaan, mitä Isil on ja mitä se on saanut aikaan — kärsimystä, hävitystä, tuskaa — niin tämä jos joku on ollut sellaista kansainvälistä toimintaa, jossa on ollut hyvä olla mukana — raskain kustannuksin tietysti, ihmisiä on menehtynyt hyvin paljon.

Nyt tietenkin näissä puheenvuoroissa minua ilahdutti myös se, että katsottiin tämän konfliktin ja aseiden paukkeen yli. Täällä oli monta hyvää puheenvuoroa. Esimerkiksi edustaja Mikkonen puhui hyvin naisista, lapsista ja siitä, mitä tämän konfliktin jälkeen pitää tehdä: pitää vakauttaa, pitää kouluttaa, rakentaa infrastruktuuria, tukea toimeentuloa, aluehallintoa, sovinnontekoa. Tämä on se, mihin täytyy pyrkiä. Jos emme me näissä konfliktimaissa, tässä tapauksessa Irakissa, pysty pureutumaan näihin, niin nämä meidän voittomme jäävät lyhytaikaisiksi. Nimenomaan myöskin kurdien osuus ja peshmerga-joukkojen osuus on tässä ollut merkittävä, ja myöskin kurdien tuki on tärkeätä ja se, että Bagdadin ja Erbilin välit pysyvät kunnossa. Siellä on ollut paljon jännitteitä, mutta onneksi Bagdadissa ymmärrettiin myös lähettää rahaa julkisen sektorin palkkojen maksuun ja Kurdistanin lentokentät avattiin jälleen kansainväliselle liikenteelle ja näin poispäin. Tämä on äärimmäisen tärkeätä.

Sitten tietysti nämä palautukset ja palautussopimukset. Ikävä kyllä ne eivät ole mikään automaatio. Meillä on maita Euroopan unionissa, joilla palautussopimukset on olemassa mutta niitä ei noudateta. Tämä johtuu siitä ikävästä piirteestä meidän kansainvälisessä sääntöperusteisessa yhteistyössä, että vaikka meillä on sääntöjä, niin sääntöjä ei noudateta, ja tästä on kysymys. Totta kai hallitus, niin ministeri Mykkänen kuin minäkin, heti solmisi tämän sopimuksen, mutta sitä ei yksin pysty solmimaan. Tällä hetkellä vapaaehtoisten palautusten kautta palanneita on tietysti paljon enemmän, ja kyllä tietenkin pitäisi ottaa kaikki palautettavat vastaan, jotka eivät turvapaikkaa saa. Siitähän johtuu tämä koko Euroopan laajuinen turvapaikkakriisi. Olen ottanut tämän asian esiin Saksan ulkoministerin kanssa, Ranskan eurooppaministerin kanssa ja niin on myös sisäministeri Mykkänen moneen kertaan, ja työ jatkuu.

Arvoisa rouva puhemies! Tietysti suomalaisten joukkojen ja kouluttajien turvallisuus ja omasuoja ovat tärkeitä ja siltä varalta, jos jotain ikävää sattuu, myös vakuutusturva. Tämä kaikki on tärkeätä. Kyllä koko kansainvälinen politiikka ja niitten alueiden vakauttaminen ja terrorismin syihin ja juurisyihin puuttuminen on tärkeätä. Se tarkoittaa sitä, että nuorilla on mahdollisuuksia, ihmisillä on näkymiä, on vakautta, on koulutusta. Kaikki lähtee myös naisten ja tyttöjen mahdollisuuksista ja rauhanvälityksestä ja siviilikriisinhallinnasta. Eli pelkkä pyssyusko ei tässä auta.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten vielä pari sanaa peshmerga-joukoista ja Irakin armeijan välisestä suhteesta. Tämä on tärkeätä, että nämä pysyvät kunnossa, ettei nyt ikään kuin Isilin kukistumisen jälkeen synny uutta tilannetta, uusia jakolinjoja, joista sikiää uusia konflikteja. Ja tämä koskee tietysti myös alueellisia toimijoita, kuten muun muassa Turkkia, jota edustaja Arhinmäki tässä aivan oikein myös kriittisesti käsitteli.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Avaan debatin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää puheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

18.11 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jotta tämä ei nyt menisi ihan hymistelyksi ulkoministeri Soinin kanssa: Kun mainitsitte tässä lopussa Turkin, niin se on oleellinen osa tätä kokonaisuutta. Kurdit, joita on koulutettu, taistelevat Daeshia, Isiliä ja Isisiä vastaan Pohjois-Irakissa, Syyriassa, mutta kurdeja on myös Turkissa ja Iranissa — eivät he ole yhtenäinen joukko, mutta kuitenkin. Ihmetyttää nyt se, että puolitoista vuotta sitten te, ministeri Soini, kuvasitte, että Turkin ja Suomen demokratiakäsitys tai arvopohja on samankaltainen, ja nyt kun viime viikonloppuna Turkin vaaleissa kuitenkin paljon väärinkäytöksiä raportoitiin — muun muassa kurdipuolue HDP:n koko johto on vankilassa — niin sanoitte, että presidentti Erdogan on kansan valitsema presidentti ja vaalitulosta on aina kunnioitettava. Samaan aikaan kuitenkin EU-maa Irlannin, demokraattisen maan, aivan selkeästä vaalituloksesta [Puhemies koputtaa] teillä oli kovat pulinat. Miksi teillä on niin suuri vaikeus tuomita Turkin toimintaa ja kritisoida Erdoganin epädemokraattista hallintoa?

18.12 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On aivan välttämätöntä, että Suomi kansainvälisenä toimijana kantaa huolta tällaisista ihmisistä, joita sorretaan tuolla maailmalla, mutta se pitää tietenkin meidän muistaa, että olemme pienenpieni tekijä tässä kansainvälisessä yhteisössä. Nämä tehtävät, mitä Suomi tekee esimerkiksi YK:n kautta — on rauhaa turvaamassa eri maissa ympäri maailmaa — ovat erittäin hyviä töitä. Kyllähän se on pakko meidän tunnustaa, että näihin arabimaihin, johonkin Irakiin, saatikka Afganistaniin, kuten tiedämme kokemuksesta, tämän perinteisen länsimaisen demokratian istuttaminen on mahdoton tehtävä, mutta kun saisimme edes sen verran vahvistettua heidän omaa järjestelmäänsä, että he pitäisivät vaalinsa omalla tavallaan ja pitäisivät oman hallintonsa jollakin lailla kunnossa ja järjestyksen kunnossa, niin että tämmöisiä törkeyksiä ei siellä tehtäisi ja tällaiset väkivallanteot eivät maailmalle leviäisi, siinä olisi meillä jo kohtuullisen hyvä osa. Mutta varmaan meidän on pakko tunnustaa, että me emme pysty tämmöistä tyypillistä länsimaista demokratiaa sinne millään levittämään.

18.14 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Soinille esittelystä ja tarkennuksista ja siitä työstä, mitä olette tehneet. Tiedän sekä ministeri Soinin että ministeri Mykkäsen hallinto- ja turvallisuusjaoston kuulemisten perusteella, että Suomen hallitus on voimia säästämättä tehnyt sitä työtä, mitä sen pitää tehdä, eli pyrkinyt neuvottelemaan palautussopimuksesta. Itse asiassa joulukuussa kun hyväksyttiin täällä valtiovarainvaliokunnan talousarviomietintö, niin siinä mietinnössä myös edellytettiin, että Suomen pitää pyrkiä tämä sopimus saamaan voimaan.

Sopimuksen voimaansaattaminen ei ole osoittautunut helpoksi tehtäväksi, mutta se on välttämätön tehtävä. Ja niin kuin tuossa puheessani otin esiin, niin jos muu ei auta, on harkittava tuen ehdollistamista: linkitetään se niin, että tukea tulee, sitä on annettava — tukea tarvitaan — mutta ei ehdoitta, ja ehto on se, että Irakin täytyy kantaa perustuslaillinen vastuunsa oman maansa kansalaisista. Suomi on tässä liian pieni tekijä. Tarvitsemme isompia tekijöitä mukaan, Saksaa ja Ranskaa. Kysynkin ministeri Soinilta, kuinka todennäköisenä pidätte, että tällainen sopimus saadaan EU-tasolla aikaan.

18.15 **Sirpa Paatero sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tietysti ilahduttavaa, että kaikki puolueet ovat tämän varsinaisen harjoituksen tai tämän osallistumisen osalta yhtä mieltä, että tätä jatketaan, vaikka määrä tippuu sieltä 100:sta 80:een.

Mutta ehkä tässä samalla, kun on mahdollisuus kysyä ministeriltä, miten näette tämän Suomen tulevaisuuden ajattelun tähän kriisinhallintaan suhtautumisessa: Meillä on tällä hetkellä aika vähän joukkoja verrattuna siihen tavoitteeseen, mikä Suomella on aikaisemmin ollut. Meillä on hyvin pieninä palasina maailmalla meidän joukkomme tällä hetkellä, muutamia ihmisiä per operaatio. Olisiko järkevämpää, että olisi suuremmissa kokonaisuuksissa, meillä on ollut kysymys.

Äsken puhuin naisista rauhantyössä, mutta myöskin siviilikriisinhallinnassa ja myös sotilaallisessa on tavoitteena lisätä naisten määrää, koska sen on myöskin katsottu parantavan tilannetta ja rauhoittavan tilannetta monessa maassa. Onko tähän olemassa Suomella jotakin linjaa?

Sitten yksi iso huoli tietysti: miten YK tulevaisuudessa toimii?

18.16 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka väkivalta Irakissa onkin vähentynyt, niin maa tarvitsee kyllä vielä tukea maan vakauttamiseen, turvallisuuden vahvistamiseen ja myös henkiseen ja aineelliseen jälleenrakentamiseen. Tiedämme, että siellä on suuri työttömyys ja kansasta yli puolet on alle 30-vuotiaita. Terveydenhuolto ja koulutus, myös öljy- ja kaasukentät ovat osin tuhoutuneet, eli teollisuus on semmoisella hyvin kapealla alalla. Kidnappaukset ovat yleisiä, mutta niin kuin ministerikin mainitsi, niin yli 3,5 miljoonaa on päässyt palaamaan takaisin kotimaahansa.

Sitten kysyisin vielä, että kun siellä on näitä erilaisia järjestöjä, kansoja, niin onko pelättävissä, että kun tämä nyt tulee ehkä muuten vakaaksi, niin tulee jännitteitä ja saattaa joskus olla sisällissota. Mitä toimenpiteitä voidaan tehdä — ei yksin Suomi vaan monet muut maat — tässä alueen kehittämiseksi?

18.17 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan me hallinto- ja turvallisuusjaostossa olemme pohtineet ja keskustelleet myös tästä asiasta. Onhan se huolestuttavaa, jos Irak ei noudata kansainvälisiä sopimuksia näitten palautusten suhteen ja siitä huolimatta me annamme heille taloudellista tukea muutaman kymmenen miljoonaa vuodessa. Tokihan nämä pitäisi rinnastaa keskenään toisiinsa ja käyttää sitä neuvotteluvalttina voimakkaammin kuin sitä tähän saakka on käytetty.

Arvoisa puhemies! Tämä on tosi tärkeä kysymys, että jos peshmerga-sotilas taisteli Isistä vastaan — monet sotilaat antoivat henkensä Irakin alueen itsenäisyyden ja kalifaatin kukistamisen vuoksi — niin onhan se selvää, että toki meidän pitäisi osoittaa tukea myös heitä kohtaan, kun heitä ajetaan nurkkaan Turkin ja Irakin armeijan toimesta. Siinä mielessä, kun me tiedämme itsekin täällä, että jopa hyvin useita kurdikansanedustajia on istunut vankilassa Turkissa, opposition kansanedustajia, ja täältä ei ole edes tullut selkeää viestiä siitä, että me emme hyväksy [Puhemies koputtaa] tällaista toimintaa: kyllä toivoisin hallitukselta tiukempaa retoriikkaa [Puhemies: Aika!] ja viestiä siitä, että kurdeja ei tule tuolla tavalla kohdella kuin heitä kohdellaan niin Turkissa kuin heidän omalla itsehallintoalueellaan.

18.19 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me olemme päässeet keskustelemaan kriisinhallinnasta lähiaikoina enemmänkin, kun täällä oli myös Afganistan-selonteko. Suomellahan on maineikas historia kriisinhallinnan suurmaana,

mutta enää me emme ole yhtä suuri tekijä, mutta työtä silti edelleen paljon arvostetaan. Ja kuten tässä on tullut hyvin esille, kriisinhallinta on pitkäjänteistä, yli vaalikausien yltävää työtä, ja sen tulisi olla mahdollisimman suunnitelmallista, vaikka tietysti tilanteet muuttuvat.

Silloin Afganistan-selontekoa käsiteltäessä vihreät nostivat esille tarpeen laatia Suomelle kriisinhallinnan strategia kaikkien puolueiden yhteistyönä. Siinä voitaisiin käsitellä muun muassa niitä asioita, mitä edustaja Paatero äsken tässä nosti esiin: mitkä ovat painopisteemme, mikä on siviilikriisihallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan osuus, onko meillä tiettyjä alueita, ja kenen johdolla toteutettaviin operaatioihin ensisijaisesti osallistutaan? Se takaisi myös pitkäjänteisemmät resurssit.

Kysyin silloin ulkoministeriltä ja paikalla olleelta puolustusministeriltä kahdesti tästä ajatuksesta. [Puhemies koputtaa] En saanut vastausta ja kysynkin nyt: miten te näette, pitäisikö tämmöinen yhteinen strategia luoda?

18.20 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tosiaankin moni kollega nostanut nämä palautussopimukset esille, ja tämä on kyllä todella tärkeää, jotta näitten turvapaikkajärjestelmien uskottavuus säilyy. Siinä mielessä kyllä minä uskallan sitä Geneven sopimustakin tässä siltä osin nostaa pöydälle, että onhan se kummallista, että siihen sisältyy ainoastaan oikeus hakea turvapaikkaa mutta ei kuitenkaan sen sopimuksen ratifioineille ja allekirjoittaneille maille velvollisuutta huolehtia omien kansalaistensa takaisinottamisesta. Vaikka sitä sopimusta on muuten varmaan todella vaikea millään tavalla muuttaa, niin tämä voisi olla jotakin sellaista, mitä kansainvälinen yhteisö voisi tehdä.

Sitten tuossa erittäin hyvin ulkoministeri nosti esille tämän, että täytyy olla huolellinen, ettei nyt luoda sitten uusia kasvualustoja taas jollekin erilaisten ryhmien radikalisoitumiselle. Täytyy muistaa, että Isilin syntytarinahan lähti sieltä Baath-puolueen syrjäyttämisestä ja Saddam Husseinin syrjäyttämisestä, ja sieltä alkoi syntyä sitten väestöä, joka lähti mukaan näihin Isilin joukkoihin, ja siinä mielessä näitten šiiajohtajien kanssa ei kannata olla sinisilmäinen. Siellä on se Iranin vaikutusvalta, mikä taustalla on, vaikka voi olla, [Puhemies: Aika!] että jotkut yrittävät muuta väittää puheissa.

18.21 **Seppo Kääriäinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt levinnyt tämä keskustelu kriisinhallintapolitiikan tulevaisuuteen. Se on varmasti ihan paikallaan. Meillä on hieno historia vuodesta 56 alkaen, ja olemme itseämme kutsuneet jopa rauhanturvaamisen ja kriisinhallinnan suurvallaksi. No, se on ehkä vähän liioittelua.

Tämä keskustelu aika monta kertaa keskittyy siihen, mikä on osallistumisen määrä suhteessa laatuun. Määrähän on pudonnut ymmärrettävistä syistä, mutta kyllä minä antaisin aika suuren arvon sille, että meidän kriisinhallintapolitiikkamme laatu on erittäin korkeatasoista. Meidän osaamistamme arvostetaan ja sille annetaan suuri tunnustus, ja tässä voi kyllä sanoa, että se laatu kyllä on korvannut ilman muuta sen määrän pudotuksen, mikä on tapahtunut viimeisten vuosien aikana. Kun vielä muistetaan se, että me osaamme taitavasti yhdistää siviilikriisinhallinnan ja tämän sotilaallisen puolen keskenään niin, että syntyy kokonaisvaltainen näkemys, niin ei meidän tarvitse ollenkaan hävetä omaa osallistumistamme näissä asioissa näissä operaatiopaikoissa. Sitä paitsi tämä YK-mandaatin korostaminen on hyvinkin suomalaista politiikkaa.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Annan vielä viimeiset debattiin pyydetyt puheenvuorot, edustaja Heinonen ja sitten Arhinmäki, ja sitten ministerille vastauksen.

18.22 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä käydä keskustelua siitä, missä ja millä tavalla meidän kannattaa olla mukana ja miksi. Yksi lähestymistapa on se, että me saamme oppia ja se vahvistaa esimerkiksi meidän omaa puolustustamme. Mutta nyt on itse asiassa ollut kaksi kertaa — edellinen keskustelu Afganistanista oli jo vahvasti sellainen — se lähestymistapa, että me emme enää sieltä sellaista oppia saa vaan me olemme siellä sen takia, että siellä on pakko olla. Tämä Irak-tilanne on hivenen samantyyppinen, vaikka tietyllä tavalla itsekin ajattelen niin, että apu vastikkeelliseksi, jos palautussopimusta ei ole. Mutta toisaalta jos vastineena on se, että emme antaisi Irakille tai mikään maa ei antaisi Irakille apua, niin me tiedämme, että se säteilisi aivan toisella tavalla tänne. Tämä ei tarkoita sitä, etten kannattaisi sitä, että meidän pitää määrätietoisesti etsiä tietä tuohon palautussopimukseen. Olen tyytyväinen siihen, että ulkoministeri Soini nosti omasuojan ja vakuutusturvan esille. Ne ovat tärkeitä asioita.

18.23 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pohjoismainen malli etenee — Ruotsikin johtaa 2—0 ja on menossa jatkoon. Samaan aikaan on hyvä pohtia vielä sitä, mikä on pohjoismainen malli näiden palautusten suhteen. Täällä on hyvin moni halunnut kytkeä tähän apuun tämän palautussopimuksen. Minusta se olisi myös ehkä vähän kaksinaismoralistista, kun tiedetään, että ennestään laajamittainen maan sisäinen pakolaisuus asettaa haasteita Irakille, ja tätä tilannetta eivät ollenkaan helpota lisääntyvät turvapaikanhakijoiden palautukset muista maista. Jos tässä tilanteessa Suomen tuki Irakille on sidoksissa maahanmuuttoyhteistyöhön, siihen, että otettaisiin näitä pakkopalautettavia kansalaisia takaisin, niin silloinhan me toimisimme juuri päinvastoin kuin siten, mitä täällä on toivottu eli että vakautetaan maan tilannetta. Näihin epäinhimillisiin oloihin ja kohteluun ei pitäisi tällä hetkellä pakkopalauttaa, vaan meidän pitäisi huolehtia siitä, että tilanne [Puhemies: Aika!] Irakissa rauhoittuu eikä ainakaan uusia pakolaisia tulisi sieltä.

18.25 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jatkan tästä edustaja Arhinmäen näkökulmasta. Ymmärrän omalla tavallaan näkökulman, mutta siinä on toinenkin näkökulma. Toinen näkökulma on se, että Irakin perustuslaki lähtisi siitä, että ketään ei saa sijoittaa uudestaan, poistaa maasta tai ketään ei saa estää saapumasta maahan takaisin. Kun maa kieltää ikään kuin omat lapsensa, omat kansalaisensa, ja sanoo, että te ette ole toivottuja henkilöitä tähän maahan, niin se on minun mielestäni mitä suurimmassa määrin ihmisoikeusloukkaus. Suomen perustuslaki, 9 §, lähtee siitä, että suomalaista ei saa poistaa maasta eikä estää saapumasta takaisin Suomeen, ja näin pitäisi myös Irakissa olla. Jos Suomessa todetaan, että irakilaisella ei ole laillista edellytystä olla täällä, niin Irakissa vastaavasti heidän perustuslakinsa pitäisi sanoa, että ketään ei saa estää saapumasta takaisin Irakiin, jos on kyseisen maan kansalainen. Tämä on ihmisoikeuskysymys myös tästä näkökulmasta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Vielä vastauspuheenvuoro Arhinmäelle, ja sitten on ministerin vuoro.

18.26 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kiuru puhui ihan tärkeästä näkökulmasta, mutta se on hivenen eri asia kuin tämä pakkopalauttaminen. Ne ihmiset, jotka haluavat vapaaehtoisesti palata ja kokevat, että he voivat asua ja elää turvassa omilla kotiseuduillaan Irakissa, ovat eri asia kuin se, että pakkopalautetaan vaarallisille alueille semmoisia, jotka ovat vaarassa joutua vainon kohteeksi, väkivallan kohteeksi. Tämän kytkeminen siihen tukeen, että Suomi pyrkii omalta osaltaan osana tätä operaatiota siihen, mistä täällä on sanottu, että meidän pitää saada Irakin yhteiskuntaa parannettua, se, että nämä kytkettäisiin yhteen, merkitsee, että silloinhan mentäisiin tavallaan ojasta allikkoon. Tämä on minun kritiikkini, jota esitän täällä sitä kohtaan, kun täällä moni sanoo, että pitäisi pystyä palautussopimus kytkemään siihen, että autetaan Irakin vakauttamista. Irakin vakauttaminenhan tarkoittaa sitä, että sinne voisivat ihmiset palata vapaaehtoisesti, ja erityisesti sitä, että sieltä ei tarvitsisi enää ihmisten lähteä pakoon vainoa, sotaa, turvattomuutta.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Nyt vastauspuheenvuoro, ministeri Soini. Riittääkö 3 minuuttia?

18.27 **Ulkoministeri Timo Soini:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä 3 minuuttia riittää.

Muutama vastaus:

Edustaja Paatero puhui hyvin YK:n merkityksestä ja tästä rauhanvälityksestä. Silloin kun tulin tähän ulkoministerin virkaan, sain sellaisen ajatuksen, että haluanpa rauhanvälityksen erityisedustajaksi Pekka Haaviston huolimatta siitä, että hänen puoluekantansa on vihreä, joka poikkeaa radikaalisti omastani, mutta pidin häntä pätevänä ja hyvänä miehenä niihin tehtäviin. Samoin hänen seuraajakseen nimitin Jutta Urpilaisen, jota pidän niin ikään pätevänä henkilönä. Minun mielestäni on hyvin tärkeätä, että me käytämme näissä rauhanvälitys- ja kriisinhallinta-asioissa laajasti sellaisia henkilöitä, joista meillä on kokemusta eduskunnasta ja ministeriydestä ja muuten. Se on isänmaan etu, että meillä on tällaisia henkilöitä eri katsantokannoilta. Pidän sitä äärimmäisen tärkeänä ja olen tässä yhteydessä hyvin tyytyväinen heidän molempien työhön.

Sitten nämä siviili- ja sotilaalliset kriisinhallintaoperaatiot: On totta, että osa niistä on pirstaleisia, hyvinkin pieniä, on vielä meillä KFORia ja muuta. Minulle henkilökohtaisesti, kun löytyy hyviä kohteita, ei siinä mitään, lisätään. Mutta tiedänpä vain, että jos tänne tulevat Ranskan interventiojoukot, niin uskonpa, että vaikka se onkin mitä suurimmassa määrin varmaan Pohjois-Afrikan ja Malin ja muiden vakauttamista, niin me tulemme siitä käymään kyllä varmasti aika väkevänkin keskustelun, onko se nyt sitten juuri se, mitä tarvitaan. Se voi olla juuri se, mitä tarvitaan, mutta tätä tarkoitan. Nämä vakiintuneet Libanonit ja muut ovat meille aika helppoja, koska meillä on pitkä traditio siellä.

Sitten tietysti kyllä Turkkia pitää arvostella, sen ihmisoikeusloukkauksia ja sen toimia. Ei siitä ole kysymys, ja näin pitää tehdä kaikkien kohdalla.

Mutta poliittinen ratkaisu, mihin myöskin edustaja Mäkipää vetosi ja minkä otti esille: Kaikista pahin riski on nyt se, kun Isil on lyöty, ettei synny uusia jakolinjoja, synny uutta katkeruutta. Sen takia tämä jälleenrakennustoiminta, rauhanvälitys, humanitaarinen apu, kaikki se, mitä siviilikriisinhallinnalla voidaan tehdä ja saada aikaan, on niin tavattoman tärkeätä.

Mitä Kurdistaniin tulee, myös IMF on kiinnittänyt huomiota siihen, että Kurdistanin alueen on saatava riittävä osuus valtion budjetista. Tämä on aivan selvä asia, että jos nämä laiminlyödään, niin nämä ovat edessä.

Aivan lopuksi: olen valmis harkitsemaan sitä, mistä edustaja Mikkonen puhui, mutta kun en näistä yksin päätä, niin täytyy näistä porukassa keskustella.

Haluan omalta puoleltani kiittää eduskuntaa tästä keskustelusta. Tämä oli hyvä keskustelu. Edustajat Essayah ja Arhinmäki olivat aikaansa edellä. Teidän puheenne olivat minulla jo ennen kuin te olitte puhuneet, niin että siinä mielessä te ette kyllä viivytelleet.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Sitten mennään puhujalistaan.

18.30 **Pauli Kiuru kok:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä jatkan tästä pakkopalautusasiasta, jonka edustaja Arhinmäki otti esiin. Olen täsmälleen samaa mieltä Arhinmäen kanssa siitä, että ketään ihmistä ei pidä palauttaa sellaiselle alueelle, missä hänen henkensä, turvallisuutensa tai ihmisarvonsa on vakavasti uhattuna, mutta sitten toisaalta emme voi tarkastella Irakia yhtenä kokonaisuutena. Irak on maantieteellisesti suuri maa, ja Maahanmuuttovirasto teki selvityksen, joka julkaistiin 13. kesäkuuta tänä vuonna, ja tämä liittyy turvapaikkapäätösten tekemiseen ja menettelyyn. Tässä muun muassa todetaan, että Etelä-Irakin läänien turvallisuustilanne on parempi kuin Keski- ja Pohjois-Irakissa. On myös merkittäviä eroja joidenkin kaupunkien, ihan jopa kaupunginosien kesken, eli Irakia ei voi katsoa yhtenä kokonaisuutena. Siellä on erilaisia alueita ja erilaisia turvallisuustilanteita. Siitä olen samaa mieltä, että ketään ei pidä pakkopalauttaa sellaiseen paikkaan, missä on suoranainen hengen ja terveyden ja ihmisarvon uhka.

18.32 **Seppo Kääriäinen kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä OIR-reissu alkoi siis vuonna 2015, ja sitten sitä on jatkettu aina vuosi kerrallaan vahvalla harkinnalla ja vahvalla käsittelyllä täällä eduskunnassa. Nyt on siis kysymys ensi vuodesta, vuosi eteenpäin. Se on perusteltu ratkaisu ja on vielä käytävä läpi hyvin tarkkaan, mutta nyt tuntuu siltä, että se on perusteltu ratkaisu.

Korostan sitä, että nyt tässä keskitytään vahvasti koulutus- ja neuvonantotehtäviin, ja totta kai siihen kuuluu sitten myös esikunta-, hallinto- ja tukitehtäviä, mutta painopiste siellä paikan päällä on koulutus- ja neuvonantotehtävät. Kaikki tähtäävät siihen, että sillä alueella otetaan turvallisuusasiat omiin käsiin. Se ei ole enää ulkopuolisten hallinnassa ja varassa ja ehdoilla, vaan se tapahtuu niin, että omiin käsiin otetaan kaikki ne tehtävät, jotka vaikuttavat turvallisuuteen. Tämä minusta on aivan olennainen asia.

Minusta on hyvä ja välttämätön asia, että kun liikutaan hyvin vaarallisissa tehtävissä, niin eduskunnalle annetaan aina näistä asioista selonteko, jotta voidaan käydä aina perusteellinen keskustelu ja läpivalaisu myös siitä, mikä liittyy riskeihin ja niihin vaaratekijöihin, joita operaatioissa aina välttämättä on. Samoin tämä poliittinen harkinta täytyy aina käydä läpi, palveleeko se todella myös Suomen omia tarkoitusperiä.

Tässä äsken puhuttiin lyhyesti meidän kriha-politiikkamme tulevaisuudesta ja kiinnitettiin huomiota siihen, että se on pikkuisen pirstaloitunutta ja että määrät ovat laskeneet, siis rauhanturvaajien määrät ovat laskeneet. No, se kyllä pitää paikkansa, mutta kyllä minusta pitää katsoa asian toinen puoli eli siis se, että meidän osaamisemme ennen muuta koulutustehtävissä nauttii erittäin laajaa kannatusta ja tunnustusta. Sitä kehutaan, se luo mainetta Suomesta todellisena rauhanturvamaana, ja kyllä se vastaa myös sitä, että määrä on hiukan

pudonnut. Se määräkään ei ole aina itsetarkoitus, vaan kyllä laadulla on tässä suhteessa minun mielestäni ylitsekäyvä merkitys.

Ihan loppuun, arvoisa puhemies, korostan sitä, että tämä on ollut siitä erikoinen keskustelu tuon äskeisen keskustelun jälkeen, että olemme olleet laajasti poliittisesti yhtä mieltä tämän operaation toteuttamisesta ja sinne mukaan menosta, ja muutenkinhan meidän täytyy pyrkiä ulkopolitiikassamme, turvallisuuspolitiikassamme hakemaan mahdollisimman laajaa yhteisymmärrystä eduskunnassa. Tässä me taidamme onnistua, se on hieno asia.

18.35 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Edelliselle puhujalle, konkaripoliitikko Kääriäiselle, toteaisin, että eikö se Kekkonenkin jo sanonut, että jos jonkun asian pitää olla rempallaan, ulko- tai sisäpolitiikan, niin olkoon sitten mieluummin se sisäpolitiikka. Kyllähän se semmoinen reaalipoliittinen totuus näin taitaa edelleenkin olla pienen maan kohdalla, ja hyvä näin. — Ei tietysti hyvä, että sotekin niin sekaisin on, mutta sen eteen täällä sitten itse kukin voi tehdä enemmän töitä.

Arvoisa rouva puhemies! Olisin vielä nostanut edustaja Kiurun alleviivaaman asian, että ensinnäkin Irak on tosiaan hyvin erilainen maa erilaisille etnisille ryhmille ja toisaalta sitten myöskin turvallisuustilanne vaihtelee siellä eri puolilla maata. Niin kuin omassa ryhmäpuheessani totesin, siellä toki on sitä yleistä levottomuutta. Näillä nykyaikaisilla terroristien käyttämillä toimenpiteillä on hyvin mahdollista sille niin sanotusti turvallisellekin alueelle tuoda nopeasti uhka ihan niin kuin täällä, voi sanoa, Euroopankin mantereella. Aivan yhtä hyvin tännekin voidaan tuoda nopeasti se uhka, vaikka muutoin elämmekin monella tapaa turvallisessa ympäristössä.

Ehkä vielä tässä haluan nostaa esille Irakin kristittyjen tilanteen. Irakissahan on äärimmäisen vanha kristillinen kirkko, ja muistan silloin Euroopan parlamentin aikoina, kun sinne tulivat Mosulin ja Kirkukin alueen arkkipiispat vetoamaan ja kertomaan, millä tavalla se turvallisuustilanne kristittyjen osalta kiristyy siellä. Mosulissa ja Kirkukissa oli isot katedraalit, ja mikähän vuosi se oli vuoden 2010 jälkeen, kun niitä jouluyönä räjäyteltiin, ja se oli jotenkin aivan järkyttävää. Tuntui, että siinä vaiheessa Eurooppa ei tarpeeksi paljon ymmärtänyt, mitä siellä oikeasti tapahtuu näitten uskonnollisten ryhmien kohdalla, ja olimme varmasti liian hiljaa. Puhuttiin paljon siitä, että Euroopan unionissa oli vallalla semmoinen ajatus, ettei vain ajatella, että olemme joku kristittyjen klubi, ja sen tähden ei nostettu Lähi-idän kristittyjen vainoa ja kamalan vaikeaa tilannetta tarpeeksi paljon esille. Nyt tilanne on sitten se, että sekä Mosulin että Kirkukin alueelta on lähestulkoon kristillinen kirkko lyöty maan tasalle niin kuin monissa muissakin Lähi-idän maissa. Ihmiset pakenevat sieltä, ja alueilta, jotka ovat olleet perinteisiä kristillisen kirkon alueita, on häviämässä lähestulkoon kokonaan elämisen ja olemisen mahdollisuus.

Siinä mielessä tämä on hyvä ottaa huomioon, kun Suomessa keskustellaan siitä, onko jonnekin turvallista palata. Se on vähän eri asia tuollakin alueella, palaako sinne sitten muslimina jollekin alueelle vai palaako sinne kristittynä, ja tämä on hyvä muistaa meidän täällä Suomessa.

18.38 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tähän kysymykseen palautuksista ja turvapaikkapolitiikasta Irakin suhteen: Se on muistettava, että turvapaikan peruste ei missään tapauksessa voi olla se, että maassa on yleinen toivottomuuden tila esimerkiksi elintason tai työllisyyden suhteen, vaan turvapaikan hakemisen peruste, kansainvälisen suojelun peruste on sota tai henkilökohtainen vaino. Sotakaan ei sinänsä ole yksinään turvapaikan perus-

te yleisesti ottaen, jollei se ole koko maan laajuinen tai jollei siinä kohdistu joku vaino juuri tähän henkilöön tai hänen etniseen taustaansa. Näissä tapauksissa myös tämän sisäisen paon mahdollisuus on huomioitava täysmääräisesti eli se, että kun jotkut alueet ovat turvallisempia kuin toiset, niin kyllähän niihin voi maan sisäisestikin sitten paeta ja palautus on sitä kautta mahdollinen. Tämän turvallisuustilanteen selvittämisen täytyy perustua objektiivisiin tosiasioihin, maatietoon, kansainvälisten yhteyksien kautta saatuun tietoon, muiden Pohjoismaiden käytäntöihin. Emme me Suomessa tässä asiassa ole niin paljon viisaampia, ettemmekö voisi kuunnella muiden arvioita näiden maiden turvallisuustilanteista ja palauttaa samoilla perusteilla kuin muutkin vastaavat verrokkimaat.

Tämä on sellainen asia, jossa kerrankin EU:sta voisi olla jotain hyötyä, jos EU haluaisi olla tässä hyödyksi, koska juuri nimenomaan irakilaisten palauttaminen on Suomelle erityinen ongelma. Suomessa on tuhansia irakilaisia, joita emme saa käytännössä itse palautettua Irakiin. Olisiko nyt tässä sellainen paikka, että EU käyttäisi jonkinlaista vipuvartta Irakin suostuttelemiseksi tähän palautukseen? Siitä voisi kerrankin olla Suomelle jotain hyötyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

10. Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n muuttamisesta ja ulosottokaaren 1 luvun 32 §:n ja 11 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 28/2018 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.39 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite luottotietolain ja ulosottokaaren muuttamisesta on osoitus siitä, että olemme 136 kansanedustajan voimin yhtä mieltä siitä, että asioilla pitää olla mahdollisuus muuttua ja niitä pitää muuttaa. Haluan tässä nyt erikseen kiittää niitä kansanedustajia, joidenka kanssa yhdessä mahdollistimme sen, että meitä on 136. Jokainen allekirjoittaja on yhtä lailla samanarvoinen ja -sisältöinen, mutta Pirttilahti, Jaskari, Taavitsainen, Alanko-Kahiluoto, Kivelä, Vähämäki, Strand ja Laukkanen olivat tässä meidän tiimissä keskeisiä vaikuttajia, jotta saimme tämän asian eteenpäin ja vietyä jokaisessa ryhmässä aina sitten allekirjoitusvaiheeseen. Siitä erityinen kiitos.

Tämä kuvastaa eduskunnan yksituumaisuutta siinä, että tällä hallituskaudella ja viime vaalikaudella niihin asioihin, jotka ovat mahdollistaneet yksittäisen ihmisen velkaantumiseen liittyviä ongelmia, on ollut suuria haluja puuttua. On lähdetty jo varmasti edustaja Toivakan ja edustaja Sampsa Katajan pienvippilakialoitteesta ja ollaan tultu siihen, että tällä vaalikaudella edustaja Satonen on tehnyt pikavippien markkinointikieltoaloitteen, siinäkin on yli 100 nimeä. Tai tällä vaalikaudella tehtiin aloite 2 000 euron lainoituksen limii-

tistä: pitää olla myös se 50 prosentin korkokatto. Eli eduskunta eri poliittisista ryhmistä ja puolueista huolimatta on yksittäisen ihmisen asialla. Meiltä ei enää puutu kuin se, että meillä olisi yhteinen tahtotila, että meidän pitää mahdollistaa sosiaalinen luototus, jotta emme olisi tällaisissa tilanteissa. Meidän pitäisi mahdollistaa se, jos meillä on sosiaali- ja terveydenhuoltomaksuja, että niitä ei laitettaisi perintään ja sitä kautta luottohäiriömerkintä syntyisi.

Nyt todellakin on tarkoitus tällä lakialoitteella korjata yleinen ongelma, jossa maksuhäiriömerkintä hankaloittaa velallisen elämää vielä siinäkin vaiheessa, kun velka on maksettu. Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi luottotietolakia ja ulosottokaarta siten, että maksuhäiriömerkintä tulee poistaa luottotiedoista aina, kun velka suoritettu, vanhentunut tai velan peruste on poistunut: että se tehtäisiin kuukauden jälkeen ja olisi jopa luottotietoja ylläpitävien ja ulosottomiesten velvollisuus tehdä se poisto eikä se jäisi asiakkaan omaksi haettavaksi.

Aloitetta on jo jonkun verran keretty kritisoimaan, jopa niin, että tällä hetkellä, jos tämä laki astuisi nyt voimaan, olisi noin 9 500 ihmistä, joilta tämä luottohäiriömerkintä poistuisi.

Erittäin laajaa kannatusta tähän on tullut myös yrittäjäpuolelta ja erityisesti yksityisiltä ihmisiltä, jotka ovat tässä ahdingossa jatkuvasti, pitkään ja niin sanotusti vastentahtoisesti. On ymmärrettävä, että luottohäiriömerkintä estää sen puhelimen saamisen, vuokra-asunnon saamisen, tämä sulkee pois ihmisiä yhteiskunnan normaalitoimista. Uskallan väittää — vaikka tämä onkin nyt tästä niin sanotusti hatusta vedetty — että työn kohtaantumisongelmiin tämä tuo yhden asian. Luottohäiriömerkintäisellä henkilöllä, joka haluaisi muuttaa työn perässä toiselle paikkakunnalle, ei ole mahdollisuutta saada sieltä toiselta paikkakunnalta vuokra-asuntoa. Kyllä tässä on paljon semmoisia ikkunoita, joita tulee enemmänkin todeta.

Toivon tälle aloitteelle hyvää menestystä valiokunnassa, niin että tämä voi mennä nopeasti, ja kiitän vielä kaikkia allekirjoittajia.

18.45 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Meillä on käsittelyssä erittäin tärkeä ja tarpeellinen lakialoite. Sen merkityksellisyydestä kertoo se, että lähes 140 kansanedustajaa on sen allekirjoittanut. Tämä on vahva viesti siitä, että kansanedustajat haluavat parantaa maksuhäiriömerkinnän saaneiden asemaa.

Jätimme viime viikolla tämän lakialoitteen yhdessä edustajien Myllykoski, Pirttilahti, Jaskari, Alanko-Kahiluoto, Vähämäki, Kivelä, Laukkanen ja Strand kanssa ja ehdotamme siinä luottotietolain ja ulosottokaaren muuttamista siten, että maksuhäiriömerkinnät tulee poistaa luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai sen peruste on poistunut.

Toivon tälle lakialoitteelle myönteistä suhtautumista valiokunnassa ja eduskunnan istunnossa tuon valiokuntakäsittelyn jälkeen. Toivon, etteivät kansanedustajat alistu sille lobbaukselle, jonka kohteeksi he ehkä joutuvat, sillä jo nyt Suomen Asiakastieto on ryhtynyt kampanjoimaan lakialoitetta vastaan. Tämän päivän Satakunnan Kansan pääkirjoittajakin oli mennyt lobbaajan lankaan ja kirjoitti, että luottotietojen palauttaminen nopeammin auttaisi muka vain harvoja. Tämä on aivan puppua.

On hyvin kyseenalaista ja mielestäni väärin, että tällä hetkellä Suomessa yksityinen, reilusti voittoa tekevä yritys, Suomen Asiakastieto, hallinnoi maksuhäiriömerkintöjä. Nykykäytännön mukaan maksuhäiriömerkintä säilyy velan maksamisen jälkeenkin 2—4 vuotta, ja sillä estetään ihmisiltä useiden välttämättömyyshyödykkeiden saaminen, kuten säh-

kösopimus, kotivakuutus, puhelinliittymä, asunnon vuokraaminen, ja myös työpaikan saaminen monesti estyy. Harvalla on mahdollisuutta maksaa etukäteen usean kuukauden sähkölaskua, harvalla on mahdollisuutta maksaa etukäteen kerralla koko vuoden kotivakuutusta. Tätä tällä hetkellä kuitenkin vaaditaan 376 000 suomalaiselta — niin monella on maksuhäiriömerkintä.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla käsittelimme tässä salissa eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusta vuodelta 2017. Oikeusasiamiehen mukaan huomattava määrä velallisista on saanut virheellisin perustein maksuhäiriömerkinnän ja joutunut kärsimään sen seurauksista. Tuomioistuimet ovat luovuttaneet luottotietolain ja henkilötietolain vastaisia tietoja luottotietoyhtiöille. Tämä on aivan pöyristyttävän hirveä asia. Oikeusministeriön tietojärjestelmästä johtuen ihmiset ovat joutuneet aivan syyttä suotta kärsimään. Velallisten oikeusturvan toteutumiseksi on ihan välttämätöntä, että tietojärjestelmän puutteellisesta toiminnasta johtuneet virheelliset merkinnät poistetaan luottotietorekistereistä ja vastaisuudessa estetään tällaisten virheiden tapahtuminen. Oikeusministeriön pitää mielestäni pyytää ihmisiltä anteeksi ja korvata aiheuttamansa vahingot.

Oikeusasiamies myös piti virheellisten maksuhäiriötietojen välittymiseen johtavaa järjestelmävirhettä vakavana, ja ottaen huomioon nämä maksuhäiriömerkinnän vakavat seuraukset velalliselle oikeusasiamies oli myös sitä mieltä, että virheen korjaavat toimenpiteet eivät voi jäädä odottamaan oikeusministeriön tietokoneohjelmien tulevia päivityksiä. Oikeusministeriön tulisi viipymättä ja yhteistyössä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa ryhtyä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että luottotietolain vastaisia tietoja ei enää välitetä tuomioistuinten tietojärjestelmästä. Luottotietoyhtiöiden pitäisi myös poistaa virheelliset ja harhaanjohtavat merkinnät luottotietorekistereistä.

Tietosuojavaltuutettu on kuitenkin sanonut, että hänellä ei ole pääsyä luottotietorekisteriin eikä hän voi tarkistaa rekisterin oikeellisuutta. Olen saanut viestejä näiltä ihmisiltä, jotka ovat näitä oikeusasiamiehen kertomuksessa mainittuja väärin kohdeltuja. He ovat pyytäneet nimensä poistamista rekisteristä siinä onnistumatta. He ovat jo viime talven aikana laittaneet tietosuojavaltuutetullekin pyynnön poistaa nimensä rekisteristä, mutta tietosuojavaltuutettu ei ole vieläkään vastannut heille mitään.

Oikeusasiamies on sitä mieltä, että tietosuojavaltuutettu voisi toimivaltansa puolesta puuttua virheellisiin merkintöihin. Kun kuitenkin käytäntö näyttää olevan toinen, on aivan ilmeistä, että Suomessa vallitsee iso ongelma maksuhäiriömerkintöjen oikeellisuudesta, niiden hallinnoinnista, niiden tarkastamisesta ja poistamisesta. Eduskunnalla ei ole tällä hetkellä käsitystä siitä, kuka ja miten ylipäätään voi Suomessa tarkistaa luottotietorekisterin oikeellisuuden. Näin on siitäkin huolimatta, että EU:sta on tullut jämerää lainsäädäntöä ihmisten tietosuojasta.

Arvoisa puhemies! Eikö olisikin kohtuullista, että samalla kun eduskunta muuttaa lakia tämän lakialoitteen mukaisesti, maksuhäiriömerkintöjen hallinta siirrettäisiin valtion hallintaan? Samalla myös luottotietolakia tulisi selkeyttää talletettavien tuomioistuinratkaisujen osalta siten, että vain maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta osoittavat, riidattomissa asioissa annetut tuomiot voivat johtaa maksuhäiriömerkintään. Tämän lakialoitteen mukaisesti heti, kun velka on maksettu, ihmisen nimi poistuu rekisteristä.

Toivon, että oikeusministeri Häkkänen ryhtyy heti toimenpiteisiin sääntelyn täydentämiseksi ja täsmentämiseksi. On kyse ihmisten oikeusturvasta.

18.52 **Jani Mäkelä ps:** Arvoisa puhemies! Tämä on kannatettava lakialoite, jonka olen itsekin allekirjoittanut.

Periaatteessahan sen pitäisi olla niin, että kun velka on suoritettu, niin se velka on sitten suoritettu eikä sitä enää ole. Vaikka sillä voikin ja pitääkin olla jotain merkitystä, että velka on suoritettu ajallaan tai että se ei ole suoritettu ajallaan vaan se on joutunut perintään, niin onko se aika nyt sitten se kuukausi, mitä tässä lakialoitteessa ehdotetaan, vai joku muu aika, sen ehkä valiokunta voi harkita. Mutta selvää on kuitenkin, että tämä nykyinen 2—4 vuotta on liian pitkä aika ihmisen elämässä, erityisesti nuorelle ihmiselle pätkätöineen, tyypilliselle sellaiselle henkilölle, jolle tällainen pienehkön velan aiheuttama maksuhäiriömerkintä saattaa tulla. Tämä aika, jota tässä lakialoitteessa esitetään pienennettäväksi, on siis tällä hetkellä kohtuuton ja rangaistuksenomainen, eikä sellaista pitäisi sallia.

Kun nyt yhteiskunnassa ollaan muutenkin siinä tilanteessa, että ihminen nyt vain on niin riippuvainen luottotiedoistaan kuten edellä puhuneet puhujat kuvasivat, niin tähän täytyy reagoida yhteiskunnan toimesta jo mainitun työnsaannin ja siihen liittyvien asioiden vuoksi ja syrjäytymisriskin ehkäisemisen takia. Erityisen huolestuttavalta kuulostivat nämä tiedot näistä virhemerkinnöistä, joiden poistamiseen ei löydy mekanismia. Kyllä varsinkin tällainen asia täytyy hoitaa nopeasti kuntoon.

18.54 **Joakim Strand r:** Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag vill också själv passa på att tacka Jari Myllykoski.

Haluan erityisesti kiittää edustaja Myllykoskea ja kaikkia muita tämän aloitteen ensimmäisiä allekirjoittajia. Tässä on moni muukin, joka on tehnyt paljon työtä. Muun muassa edustaja Elomaan kanssa olemme isännöineet yhteisiä keskustelutilaisuuksia tästä aiheesta.

Det är många som genom åren gjort spörsmål och olika typer av initiativ, har ordnat möten och forum, och 136 undertecknare är faktiskt en väldigt stor siffra. Det att närmare 400 000 finländare har betalningsanmärkningar är också en betydligt större orsak till bland annat utslagning bland unga.

Puhutaan paljon nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä, mutta ei aina mietitä niitä taustalla olevia asioita.

Det här är ofta en sak som ligger bakom att man har problem med ekonomin, som har lett till att man hänger kvar i registret, trots att själva skulden kanske blivit betald för länge sedan.

Itse törmäsin opiskeluaikana pankin lakiosastolla tähän problematiikkaan, ja voin kertoa, että niissä stooreissa, jotka näitten ihmisten takaa löytyivät, ei ole välttämättä hirveän kivoja asioita.

Den allmänna rättskänslan ger också vid handen att när man har betalat sin skuld så ska den här anmärkningen helt enkelt försvinna. Man kan inte ha en stämpel i pannan resten av livet.

Toivon ripeää käsittelyä syksyn aikana, jotta tämä epäkohta saadaan korjattua lakiin. Maksuhäiriömerkinnät on poistettava viimeistään, sanoisin näin, kuukauden kuluessa siitä, kun itse velka on suoritettu.

Iso kiitos vielä kaikille kollegoille, ja toivotaan ripeää etenemistä. — Tack.

18.55 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkintöjä on jo melkein 400 000 kansalaisella, ja tämä trendi on valitettavasti kasvanut vuosi vuodelta. Minä katsoin noita vanhoja kirjallisia kysymyksiäni, toimenpidealoitteita ja lakialoitteita vuodesta 2011, kun pääsin tänne eduskuntaan. Tätä aihetta sivuavia ja tähän aiheeseen liittyviä olen tehnyt erittäin monta, ja toimenpiteet, mitä hallitukset ovat tehneet, ovat olleet hyvin vähäisiä ylivelkaantuneitten asioitten parantamiseksi.

Mielestäni se on yhteiskunnan ja yksilön etu, jos mahdollistetaan ihmisen nousta jaloilleen ja niin sanotuksi yhteiskuntakelpoiseksi, vaikka olisi maksuhäiriöitä, ulosotossa, velkaantunut. Jos ihmisellä on se halu ja hän yrittää kovin päästä jaloilleen, ei saa laittaa kapuloita rattaisiin lisää.

Meillä on vähän sellainen kulttuuri ja käytäntö, että jotkut pitävät toisen luokan kansalaisena, jos on epäonnistunut talousasioissa. Voi olla yrittäjä tai voi olla yksityishenkilö. Jos tosiaan on se halu hoitaa velvoitteensa, niin myös viranomaisten taholta pitäisi pystyä myös kannustamaan siihen ja huomioimaan. Täytyy sanoa, että ulosottomiehiäkin on vähän joka lähtöön. Iso osa hoitaa hienosti, asiallisesti toimensa, mutta jotkut taas ylireagoivat.

90-luvun laman seuraukset tiedetään. Niistä kärsii vielä erittäin suuri määrä kansalaisia — karmeita kohtaloita. Monet ovat joutuneet maksamaan sekä henkisesti että taloudellisesti ja vieläkin. Kysymys kuuluu, ketkä oikeastaan olivat syyllisiä näihin koviin kohtaloihin. Perussuomalaiset ovat nostaneet 90-luvun laman uhrit vahvasti esille, ja lakialoitekin on tehty, se makaa nyt siellä jossain. Toivottavasti siihenkin suhtaudutaan positiivisesti ja pystytään auttamaan näitä laman uhreja, joita on vielä tänä päivänä. Aikaa on kulunut niin paljon jo.

Tämä edustaja Myllykosken lakialoite helpottaisi maksuhäiriömerkinnän saanutta henkilöä muun muassa siinä, että maksuhäiriömerkintä poistuisi nopeasti. Todella kannatettava asia. Tämä on hyvä aloite.

Täällä on myös muun muassa edustaja Strand vahvasti ajanut näitä asioita velkaantuneitten hyväksi. Nimittäin hän piti erittäin hyvän tilaisuuden, olisikohan puoli vuotta sitten, ja siellä oli paikalla asiantuntijoita. Tällaiset asiat edistyisivät parempaan suuntaan, jos kaikki edustajat kiinnittäisivät asiaan huomiota ja todella veisivät ylivelkaantuneitten asioita eteenpäin niin, että tosiaan tapahtuisi jotain konkreettista eikä vain palloteltaisi näitä asioita.

Olen itsekin tekemässä taas lakialoitetta, mikä on vähän samansuuntainen kuin tämä Myllykosken, ja minä toivonkin, että Myllykoski ja muutkin edustajat — Taavitsainen ja Strand ja ehkä Laukkanenkin ja kaikki muutkin — sitten kirjoittaisivat mahdollisesti nimensä, kun lakialoite tulee esille.

Erittäin hyvä, että näitä asioita viedään eteenpäin, sillä jos ajatellaan tätä ongelmaa, mikä on hyvin monilla tänä päivänä, että on tullut tämä merkintä tai on joutunut ulosottoon, niin se on vakava asia. Jos tosiaan ihmisellä on vielä halu päästä jaloilleen, niin miksi ei sitten tehtäisi toimenpiteitä, jotka kannustaisivat häntä siihen? — Kiitos.

19.00 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuultu hyviä puheenvuoroja tästä, ja erityinen kiitos edustaja Myllykoskelle tämän asian alulle laittamisesta ja tälle koko ryhmälle, joka innostuneesti lähti mukaan tähän esitykseen.

Tässä esityksessä mainitaan näin: ”Maksuhäiriömerkintöjen rangaistusluontoinen säilyttäminen velkansa maksaneilla ihmisillä ei ole tarkoituksenmukaista.” Tästä haluaisin muutaman ajatuksen sanoa.

Näyttää siltä, että suomalaisessa yhteiskunnassa tällainen uuden alun antaminen epäonnistujalle on äärimmäisen vaikea asia. Muistan, kun viime laman aikana, 90-luvulla, omistin viisi yritystä, joista kolme meni sen laman takia konkurssiin, että omat sisareni eivät puoleen vuoteen puhuneet minulle, koska kokivat, että nyt on veli tehnyt jotain rikollista, kun on mennyt konkurssiin. Konkurssi on lain suoma keino lopettaa kannattamaton liiketoiminta. Se ei ole rikos. Se voi tapahtua jostakin syystä. Nyt muistamme, kuinka tämän seurauksena — sitten kun 10 vuotta olimme taistelleet näiden velkojen kanssa velkajärjestelyn kautta ja lopulta selvinneet siitä vuonna 2004 — yhä edelleen eräs pankkiryhmittymä pitää yllä meidän negatiivisia velka- ja luottotietojamme, emmekä saa mitään palveluja tältä pankilta. Siis nyt puhutaan 2004 päättyneestä velkajärjestelystä. Joten kun edustaja Myllykoski tämän lakiesityksen muotoili ja teki, en hetkeäkään miettinyt, olisinko mukana vai enkö, vaan todella näen tämän tarpeellisuuden. Suomessa on tällainen häpeän ja rankaisemisen kulttuuri, jossa me emme halua antaa uusia mahdollisuuksia. Ja tällaisessa pienessä yhteiskunnassa kuin Suomi on tällaiselle ajattelutavalle ei ole tilaa, ei ole mahdollisuutta.

Jos vertaamme nyt vaikka erilaisia järjestelmiä: Yhdysvalloissa henkilö voi yhdessä vuodessa päästä eroon veloistaan. Jos osoittaa tahtoa, halua yrittää mennä eteenpäin, voi saada vuoden mittaisen velkajärjestelyn, saada uuden alun. Ja sen takana ja motiivina on se, että mitä nopeammin tällainen ihminen palautetaan yhteiskunnassa niin sanottuun kuluttajakiertoon, niin että hän alkaa jälleen kuluttaa, tuottaa itse kaikki tarvitsemansa asiat, sen parempi se on yhteiskunnan kannalta, paljon parempi kuin se, että häntä roikotetaan kymmeniä vuosia jossakin velkavankeudessa. Myös Englannissa on hyvin samanlainen henki. Siellä lähdetään siitä, että jos ihmiselle aiheutuu jossakin elämänvaiheessa vaikeuksia mutta hän haluaa selviytyä, haluaa kantaa vastuuta myös omista tekemisistään, niin sen jälkeen, kun hän on tavalla tai toisella onnistunut pääsemään irti veloistaan, suoriutumaan niistä tai muulla tavalla, esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyn kautta, pääsee uuteen alkuun, hänet niin pian kuin mahdollista tuodaan takaisin yhteiskuntaan. Uskon, että jos tämä lakialoite menestyy, niin se on Suomelle vain eduksi.

Tässä edustaja Elomaa erittäin hyvin kuvasi sitä, että vuosikymmeniä kansanedustajat, niin hän kuin monet muut, ovat tehneet sen eteen töitä, että Suomessa ylivelkaantuneiden asemaan tulisi jonkinlainen armollinen näkökulma. Muistan, kun täällä eduskunnassa olin avustajana 97, niin silloin täällä oli ylivelkaantuneiden vapautusrintama, jonka Kari Uotila ja Toimi Kankaanniemi ja monet muut täällä perustivat, ja kävimme silloin yhdessä presidentti Halosen luona ja esitimme tätä armahduslakia, jotta nämä monet velallisten isovanhemmat, jotka eläkkeistään maksoivat lastenlastensa velkoja, voitaisiin armahtaa ja he saisivat ihmisarvoisen vanhuuden. Se oli siis 21 vuotta sitten. Kun tämä eduskuntakausi alkoi, menin heti oikeusministerin luo ja kysyin, miten voisimme tässä asiassa edetä, koska vieläkään ei ole valoa tunnelin päässä. Kyllä tämä on meille häpeällinen asia, että 20 vuotta myöhemmin tämä noin 30 000 hengen ryhmä kantaa tätä velkataakkaa, heidän velkansa on jopa myyty ulkomaille moneen kertaan ja Suomi ei kykene näitä käsittelemään.

No, tämä oli vähän paatoksellinen puheenvuoro tähän aloitteeseen ja vähän ohi siitä, mutta tämän hengen puolesta, että tämä rangaistusluontoinen toimintakulttuuri päättyisi, haluan kyllä tehdä töitä. Ja kun tämä tulee meille tuonne lakivaliokuntaan, missä itsekin olen, niin tulen kyllä väkevästi tämän puolesta puhumaan.

19.06 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Pari sanaa kansainvälisistä perintäyhtiöistä, olen nimittäin saanut lukuisia yhteydenottoja kansalaisilta, jotka ovat kertoneet muun muassa Lindorffin, Intrum Justitian ja Alektumin toiminnasta: Aivan äskettäin Alektum sai aluehallintovirastolta varoituksen meneteltyään lain ja hyvän perintätavan vastaisesti. Alektum oli tehnyt avin mukaan useita rikkomuksia, muun muassa pitkittänyt aiheettomasti perintää ja aiheuttanut velalliselle tarpeettomia kuluja, laskuttanut liian suuria, lainvastaisia perintäkuluja. Myös näiden yhtiöiden laittoman toiminnan takia kansalaisille tulee maksuhäiriömerkintöjä.

Kansalaisemme näyttävät olevan riistäjien armoilla, ja nyt on eduskunnassa tultava ryhtiä siihen, että Suomi valtiona ryhtyy suojelemaan kansalaisiaan näiltä kansainvälisiltä saalistusfirmoilta, jotka myyvät pikavippejä ja perivät velkoja ja myyvät velkoja ympäri maailmaa eteenpäin. Pääosin näiden toiminnan takia Suomessa on yli puoli miljoonaa ihmistä ulosotossa ja 376 000 maksuhäiriömerkintää. Ja ulosotossa olevien määrä on tuplaantunut kymmenessä vuodessa. Pikaisia korjauksia tarvitaan, ja uskon niitä tulevan meiltä kansanedustajilta.

19.08 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia erittäin hyvistä puheenvuoroista. Lohdullisin mielin meidän allekirjoittajatiimi voi odottaa, että tämä asia etenee. Ministeri Häkkänen on myös oman selvityksensä tehnyt, jossa ei siellä selvityksen lopputeksteissä aivan nyt tullut sellaista kantaa, mitenkä tähän asiaan puututtaisiin, mutta toivon kyllä — ainakin niistä positiivisista sananparsista, mitä ministeri tähän asiaan on ottanut kantaa — tulevan sitten todeksi, että tämä asia voisi vielä tällä hallituskaudella edetä maaliin asti. Toivottavasti tästä olemme paremminkin yhtä mieltä kuin sotesta, niin tämä varmasti sitten etenee.

Edustaja Taavitsainen otti tuon kotikuntani lehtikirjoituksen esille. Täytyy sanoa, että aivan kuin 136 tietämätöntä olisi ollut hyvällä asialla, koska se meidän allekirjoittamamme lakialoite tuli siinä melko vähättelevään sävyyn, aivan kuin olisimme juosseet ymmärtämättä asiaa kirjoittamaan aloitteen. Mutta toivotaan, että kirjoittaja voisi kuunnella nämä puheet tältä illalta ja ehkä muodostaa toisenlaisen kannan.

Tulenkin tässä kertomaan, että aion kirjoittaa vastineen, johonka toivon sitten allekirjoittajia allekirjoittamaan myös sen vastineen, jotta voimme hieman oikaista sitä käsitystä, mistä tässä on kysymys. Tämä on suuri kokonaisuus. Vaikka se suoranainen vaikutus olisikin nyt tällä hetkellä vain se 9 500, niin se ei ole kuitenkaan koko totuus. Meidän kuntien nykyinen toiminta siirtää saatavia perintäyhtiöille tarkoittaa sitä, että meillä on koko ajan kiihtymässä se, että maksuhäiriömerkinnät vain lisääntyvät, ja ne ovat lisääntyneet nyt aivan viimeisenkin vuoden aikana. En nyt muista prosentteja, mutta merkittävissä määrin koko ajan tulee uusia. Onko taustalla se, mitä edustaja Taavitsainen toi esille, että siellä on tahallisia viivytyksiä ja niin edelleen, jotka aiheuttavat sitä — mutta se, että kirjoituksessa sanotaan, että maksuhäiriömerkinnän saaneilla ei ole velanmaksuhalukkuutta, oli kyllä pohjanoteeraus Satakunnan Kansan kirjoituksessa. Halveksutaan lähes 400 000:ta suoma-

laista laiskoiksi ja haluttomiksi maksaa ja hoitaa velkansa ja päästä takaisin yhteiskunnan normaalirattaisiin. Se tulee olemaan kyllä kärkenä siinä palautekirjoituksessa.

19.11 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä haluaisin tässä muistuttaa siitä, että hallitus on tosiaan itse kirjannut yhdeksi omaksi tavoitteekseen tämän ylivelkaisten tilanteen helpottamisen, ja meillä on kyllä ihan hyvä syy odottaa heiltä vakavia toimia.

Tässä, mitä edustaja Myllykoski sanoi tästä, että halveksitaan velallisia siinä, että vähätellään heidän maksuhalukkuuttaan, olen kyllä samaa mieltä, koska ihan tilastollisesti ja tutkimuksellisestikin suomalaisten velanmaksuhalukkuus on maailman huippuluokkaa. Mehän maksamme velkamme pois nopeutetussa aikataulussa, ja se on oikein tuska, jos sitä velkaa jatkuu ja jos sitä jää lapsille tai jotain muuta. Tämä ei ole suomalainen tapa, suomalainen on erittäin tunnollinen velkojensa maksaja. En ole tuota kirjoitusta nähnyt mutta kyllä sitä hämmästelen.

Yhden asian nostan vielä tästä. Tässä lakialoitteessa aivan keskeisenä on se velvoite, että luottorekisterin ylläpitäjä tulee velvoittaa poistamaan tämä merkintä. Se on minusta myös keskeinen osa tässä, koska — niin kuin äsken mainitsin — jotkut velalliset pitävät hamaan maailman tappiin niitä tietoja ja niitä sitten jaetaan myös muille yhtiöille. Tämä ei ole kyllä kestävää toimintaa missään yhteiskunnassa.

19.13 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä sanoa tässä sen, että en ollenkaan hyvällä katso niitä kuntia ja julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä, jotka myyvät asiakasmaksut kansainvälisille perintäyhtiöille. Viime vuonna 320 000 julkisen sektorin terveyskeskus-, sairaala-, kotipalvelu-, laitos- ja hammashoidon maksua päätyi ulosottoon, ja ihmisille on tullut maksuhäiriömerkintä. He ovat pienituloisia eläkkeensaajia, työttömiä ja lapsiperheitä. Näiden lisäksi ulosottoon asetettiin 36 000 kappaletta kuntien järjestämän varhaiskasvatuksen päivähoitomaksuja. Tämä ei ole lapsen etu. Tämä ei edistä ihmisten terveyttä ja kuntoutumista sairauksistaan.

Kun perintäyhtiöt perivät näitä julkisten toimijoiden maksuja ja kun ne eivät noudata useinkaan lakia saatavien perinnästä ja hyvää perintätapaa, maksut nousevat aivan kohtuuttomiksi ihmisille. Juuri viime viikolla eräs pienituloinen otti yhteyttä, että oli saanut HUSista, eli täältä Helsingistä, HUSin laskutuksesta tylyn vastauksen anoessaan armoa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuun. Ei mitään armoa annettu ja sanottiin vain, että laskut ovat Lindorffilla ja maksuajasta pitää sopia Lindorffin kanssa. Olen sitä mieltä, että HUSin menettely ei ole oikein, ja tällaiseen vastaavaan on ottanut kantaa myös eduskunnan oikeusasiamies, jonka mukaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon maksut ovat muutoksenhakukelpoisia ja oikaisumahdollisuudesta tulee ilmoittaa asiakkaalle myös tasasuuruisten maksujen yhteydessä, eli tarkoittaen terveyskeskusmaksua, joka on tasamaksu eli kaikille sama. Oikeusasiamies sanoi kertomuksessaan näin: ”Kun kysymys on haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä, on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei julkisoikeudellisten maksujen laskutusprosessista aiheudu aiheetonta velkaantumista. Näin ollen järjestelmien tulisi olla sellaisia, että ne tukevat ratkaisuja, joissa joustavasti otetaan huomioon asiakkaiden tarpeet. Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutuminen.”

Sote-uudistuksesta tänään tässä salissa puhuttiin, ja mielestäni sen isoin asia on asiakasmaksut. Ehdotankin, että soten asiakasmaksujen vuoksi ulosottoon joutuneet armahdetaan velastaan sote-uudistuksen yhteydessä ja Suomi päättää lopettaa kansalaistemme sote-las-

kujen myymisen kansainvälisille perintäyhtiöille ja kunnat siirtyvät käyttämään esimerkiksi kuntien Taitoan palvelua. Eli kuntien Taitoa on kuntien omistama talouspalveluja tarjoava yhtiö, joka noudattaa lakia. Näin vähenevät myöskin maksuhäiriömerkinnät, ja sitähän me kaikki tässä salissa haluamme edistää.

19.17 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia jäi vielä moittimatta, nyt kun kotimaakunnan päälehden suuntaan katseita kohdistamme. Siinä oli pieni lause siitä, että vapaaehtoista maksuhäiriömerkintää käytetään hyvin vähän, avaamatta mitenkään, mitä se tarkoittaa. Mutta esimerkiksi meillä on Suomessa kuntia, oliko 30, isompia kaupunkeja pääsääntöisesti, joissa sosiaalinen luototus toimii. Siinä vaiheessa henkilö, joka saa mahdollisuuden turvautua sosiaaliseen luototukseen vaikkapa pikavippikierteen osalta, suostuu sen sosiaalisen luototuksen ehtojen mukaisesti ottamaan maksuhäiriömerkinnän sille ajalle, kunnes velka on suoritettu. Se pitää huomioida, että kyllä ihmisillä on halukkuutta, jos he haluavat ja heille kerrotaan, että meidän velkaneuvontaresurssit ovat hieman pienet ja sitten tämä pikavippien helppous on isoine korkoineen todella ongelmallinen.

Mutta edustaja Taavitsaiselle kiitos siitä, että otitte kopin tästä julkisen vallan asiasta, koska pitäisi olla itsestäänselvää, että perusterveydenhuoltoon tai erikoissairaanhoitoon tai muitten maksullisten palveluiden äärelle menevällä ihmisellä pitäisi olla mahdollisuus jo oman taloudellisen tilanteensa vuoksi pystyä sopimaan maksusuunnitelmasta, niin että se kaksikymppiä voidaan maksaa vaikka puolen vuoden aikana. On kohtuullista — ja totta kai, jos asiakas ei hoida velvoitteitaan, silloin on oikeutettua — että velan saajan pitää oman taloutensa vuoksi pystyä sitä velkaa perimään. Emme kukaan ole sitä mieltä, että se pitäisi sinällään antaa anteeksi. Jos on maksuja, niin maksut on maksettava, eikös juu, mitä tässä maailmassa velkaantuu. — Kiitos.

19.19 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Ihan tiedoksi, että parhaillaan eduskunnassa on käsiteltävänä U-kirjelmä 27. Kannattaa laittaa tämä luku nyt mieleen, koska tässä kirjelmässä direktiivin mukaisesti esitettäisiin sellaista, että vakuuksien ja velkojen jälkimarkkinat avattaisiin koko EU:n alueella eli nämä velat voitaisiin myydä lähes kenelle tahansa, joka haluaa ne ostaa. Tämä on parhaillaan täällä käsittelyssä, että koko EU:n alueelle tulisi tällainen kattava järjestelmä, jossa voidaan vaikka kolme, neljä, viisi kertaa myydä nämä velat eri hinnoista ja syntyisi tällainen amerikkalainen tapa, jossa perintätoimistoista kahden kolmen hengen ryhmät menevät suoraan kotiin, lyövät paperit pöytään ja kantavat tavarat ulos tietämättä, mitä niistä tavaroista lopulta velallinen sitten hyötyy velkojensa maksamiseksi.

Sosiaalisen luototuksen takaisinmaksuaste on erittäin korkea. Se kertoo juuri tästä suomalaisten maksumoraalista. Jos annetaan mahdollisuus, niin suomalaiset... Espoossakin se on yli 80 prosenttia. Ja näistä ihmisistä suurin osa pääsee myös pysyvästi kuiville, mikä myös on merkittävää. Hienoa, että edustaja Myllykoski nosti tämän sosiaalisen luototuksen esiin. Se olisi nopein tapa päästää nuoret pikavippikierteestä takaisin yhteiskuntaan. Siinä tulee yhtä lailla velkaneuvonta sekä se rahankäytön neuvonta, joka sitten nuoret nostaa kuiville.

19.21 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä puhua näistä julkisista maksuista — tuossa edustaja Myllykoski jatkoi tästä aiheesta — ja haluaisin korostaa sitä,

että meillä on nyt voimassa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki, jossa on 11 § otsikolla ”maksun perimättä jättäminen ja alentaminen”. Tässä pykälässä säädetään siitä, että sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Mutta sitten ovat nämä tasamaksut eli esimerkiksi terveyskeskusmaksu. Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että muitakin kuin noita äsken lueteltuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa noilla samoilla perusteilla, elikkä jos tämä maksu vaarantaa henkilön toimeentulon edellytyksiä, ja maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Tämä pykälä on todella huonosti tunnettu meidän julkisessa terveydenhuollossa. Tässä myöskin ministeriön pitäisi valvoa — tai avin pitäisi valvoa, ministeriön pitäisi tiedottaa ja lähettää kuntakirjeitä ja paimentaa, että tämä todellakin toteutuu, ja nythän meillä ei ole sote-uudistuksen yhteydessä vielä asiakasmaksuista mitään tietoa. Asiakasmaksulaki on valmistelussa, ja tämä 11 §:n muokkaaminen niin, että myöskin tasamaksut ja lyhytaikainen sairaalahoito tulevat tämän alentamisen piiriin, on äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Mainitsin tuossa äskeisessä puheenvuorossani myös sen, että päivähoitomaksuja on laitettu 36 000 ulosottoon viime vuoden aikana, vaikka eduskunta sääti — 2017 maaliskuussa siis tuli voimaan — lain varhaiskasvatuksen maksuista, ja siellä on 13 §, ”maksun perimättä jättäminen ja alentaminen”, ja siellä sanotaan todella selkeästi, että maksu pitää jättää perimättä tai alentaa silloin, kun se heikentää perheen toimeentulon edellytyksiä, ja se perimättä jättäminen tulee aina tehdä ennen toimeentulotuen myöntämistä. Tätäkään ei näytetä noudatettavan. Muutoin ei olisi 36 000 maksua mennyt ulosottoon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

11. Aila Paloniemen vapautuspyyntö sosiaali- ja terveysvaliokunnan varajäsenyydestä

Vapautuspyyntö VAP 49/2018 vp

Ainoa käsittely

Eduskunta hyväksyi vapautuspyynnön.

Täydennysvaali toimitetaan torstaina 28.6.2018 kello 12 pidettävässä täysistunnossa. Ehdokaslistat on jätettävä keskuskansliaan viimeistään 28.6.2018 kello 9.

12. Hallituksen kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2017

Kertomus K 18/2017 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 2/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 28.6.2018 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 28.6.2018 klo 12.00. Täysistunto lopetettiin klo 19.25.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Maija-Leena Paavola